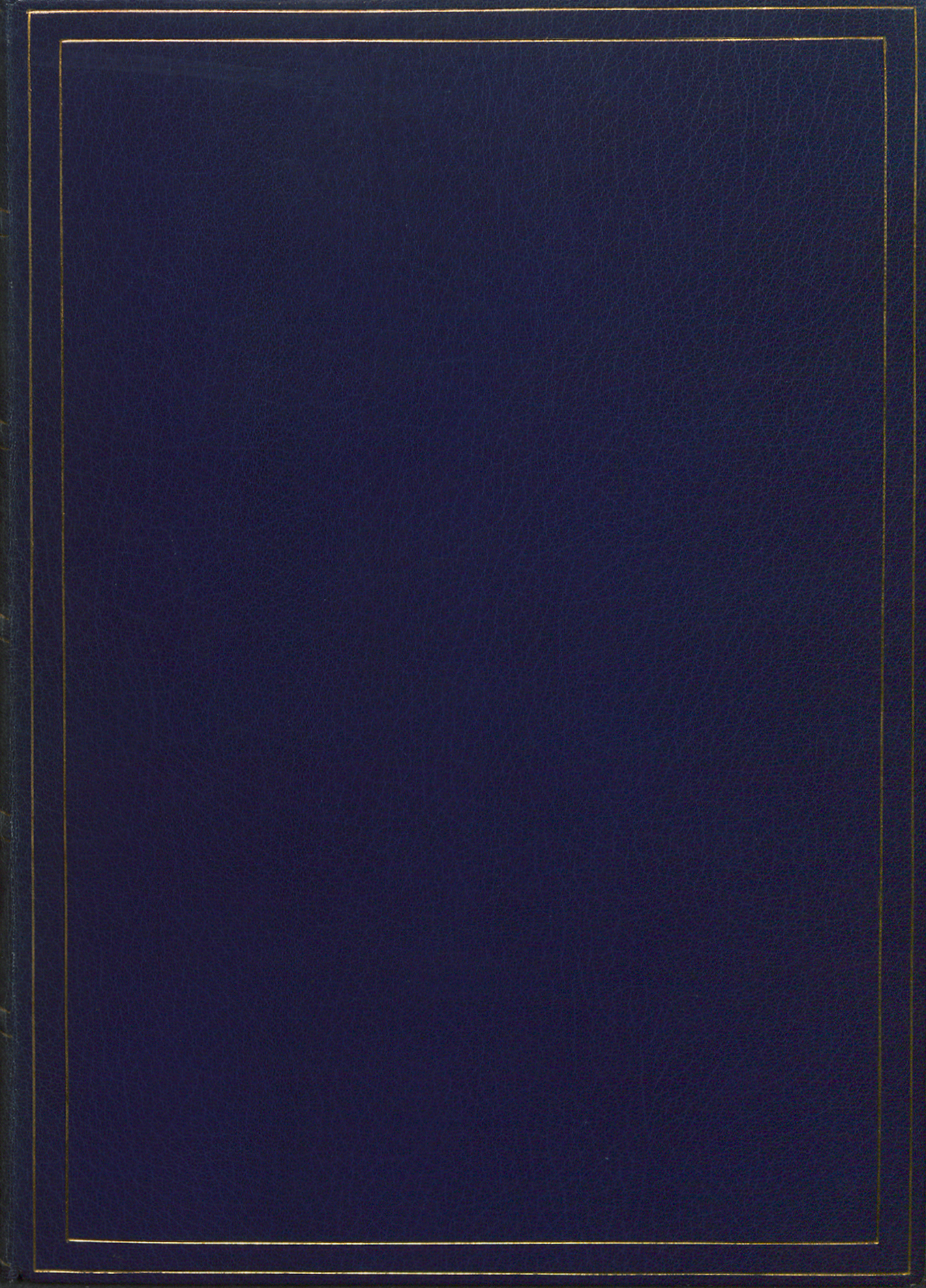



EX LIBRIS
MEDICIS
VIRTUTE ET NUMINE
Harvey Cushing
Boston 1927



MAGISTRI PETRI DE UER migliolis de Perusio famosissimi Artiũ ⁊ Medicine doctoris Tractatus de Pulsibus feliciter incipit.

Expositurus tractatũ de pulsibus ⁊ de vrinis cum adiutorio oĩpotentis dei . cuius grẽ sunt infinite. Primo quidẽ inicium faciẽdo de pulsibus. Postmodũ ad tractatum de vrinis nos conuertemus. ¶ Ista est prĩa sũma doctrine .3. fen .ii. primi canonĩ. In qua postq̃ Auic. in añhabitis ptibus hꝰ fen determĩauit de signis in generali nunc specialiter de una manerie signorũ qua multũ utunt medici determinat scꝫ de pulsu. ¶ Et diuidit in duas ptes. nã primo determinat de pulsu ponẽdo suã descriptionẽ nõ negligendo conditiones necessarias attẽdendas ⁊ seruãdas in eius pceptõe ⁊ generales etiaꝫ pulsus diuersitates. Secũdo specialiter de aliis diuisionibus ⁊ causis determinat ibi. naꝫ dicit q̃ diuersi pulsus. ¶ Prima iteruꝫ diuidit in sex ptes. Primo ponit diffinitionẽ seu descriptionẽ. Secũdo dat intentionẽ huius sũme. Tertio declarat ex quibus ptibus pulsus cõponit. Quarto dat cãm qualiter pulsus tangit in brachio. Quinto tangit certas conditiones attendendas in tãgendo pulsũ. Sexto ⁊ ultĩo ponit generaliter vñ sumunt pulsuũ distinctiones. secũda ibi . cõsideratio autẽ. Ibi tertia dicemus gº. Ibi quarta . causa vero. Ibi quinta. ⁊ opꝫ. Sexta ibi. ãplius dicemus. ¶ Primo dicit q̃ pulsus ẽ motus receptaculorũ spiritus cõpositus ex diastole ⁊ sistole ad regendũ spiritũ per aerẽ attractũ. ¶ Pro declaratõne diffinitionis intelligendũ est primo q̃ scd̃m aliquorũ sniam quilibꝫ pulsus ẽ quoddã aggregatũ ex duobus motibus ⁊ duabꝰ quietibus ⁊ iõ hoc tenende nullus pulsus est motus unus sꝫ plures proprie dictus motus fm quod sumit motus in descriptione pulsus posita p agregato ex motibus ⁊ quietibus ad unũ finẽ ordinatis q̃liter iterationẽ pluriũ dierum dicimus motũ non obstãte q̃ in ea sint multe quietes ⁊ sit ibi preliũ. ⁊ hanc sniaꝫ ĩ. tenuit Auic. cũ dicit q̃ quilibꝫ pulsus est cõpositus ex duobus motibus ⁊ duabus qetibꝰ

¶ Nõnulli vero dicunt q̃ pulsus est soluꝫ duo motus scꝫ diastolis ⁊ sistolis qui tñ nõ sunt cõtinui ut ĩ. dicet sed intermediat quies. Et iõ improprie dicet ĩ. q̃ ũnusquisq; pulsus est cõpositus ex duobꝰ motibus ⁊ duabus quietibus quia ex duabꝰ quietibus non cõponit. ⁊ primus istoruꝫ motus in diffinitõe positus sumit p illo motu non solũ cõtinuo sed interciso cuꝰ tñ motus quietes iste nõ sunt ptes et hꝰ notat descriptio hic posita ⁊ specificãdo quis motus sit pulsus dicit ex diastole ⁊ sistole cõpositus ⁊ nõ dixit ex quietibꝰ intermediis. ⁊ hoc sensit Gal. in principº cõpendii pulsuũ cum dixit. Pulsus est dilatatio ⁊ cõstrictio cordis ⁊ arteriarum. Quod aũt ĩ. dicit intelligit q̃ ad componendũ pulsũ requirunt duo motus ⁊ due quietes tanq̃ integrantes pulsum quãq; baꝫ duarũ tenuerimus motus suo modo acceptus sumit p genere pulsus. ¶ Secundo pricipaliter est diligenter intelligendũ q̃ licꝫ multa mẽbra moueant motu dilatationis ⁊ cõstrictionis ut patꝫ de meri cuius ptes in principio attractiõis dilatant ⁊ complectit attractũ restringitur tam solũ dilatatio cordis ⁊ arteriaꝝ dicit pulsus. Patet hoc idem in anhelitu Nam etiã in anhelitu fit pectoris et pulmonis dilatatio ⁊ cõstrictio tñ illoꝝ motus nõ est pulsus. Et iõ hic terminus receptaculorũ spiritus ponit ad exprimendũ pprium subiectũ pulsus. ⁊ intelligit p receptaculũ spiritus taꝫ cor q̃ arterie ⁊ sic fm quosdã nullũ aliud membruꝫ ut

Gal. loco allegato ex pmit. ¶ Tertio no
tandū q dicit ex diastole & sistole cōposi
tus ad insinuandū differentiā inter pul
sum & alios motus cordis & arteriarum.
nam solū motus istorū membrorū q est
cōpositus ex diastole q est dilatatio & cō
strictio que dicit sistoles est pulsus unde
nec sola diastoles e puls' nec sola sistoles
nec etiā alii mēbrorū motus pter cōposi
tos ex pdictis ambobus. ¶ Quarto e no
tandū q dicit ad regendū spiritū ad di
fferentiā quarūdā dilatationum & cōstri
ctionū qs cōtingit fieri i corde & in arte
riis non tñ ad regendū spiritū sicut cum
in tremore cordis agitat cor cōstringen
do & dilatādo ad expulsiōz materie a me
ri ad ipm trāsmisse uel fugaz ab illa mā
faciēdo & hic tremor saltus cordis dicit.
& iuxta hunc modū nō est pulsus quia nō
est ad hūc finē ut regat spūs p aerem at
tractū ordinatus. Hec ergo pticula loco
differētie ponit ad exprimendaz ppter
quid nā fecit pulsum. ¶ Ex qbus nota &
collige diligēter q spūs p aerem attra
ctus duobus aut tribus modis regit. un'
est qz euentat & refrigerat. secūdus e qz
mundificat. nā cū in generatōe spūs que
est quedā digestio supflua in ptes famo
se has ptes famosas & alias si q sunt opz
expelli & spūs remanet mūdus purus et
subtilis. tertius fm intentōz Gal. ex pte
attracti aeris generat spūs in corde. ut
sumit. viii°. de iuuamentis mēbroz. et iō
etiā ppter generationē regit spūs. Sed
Auerrois huic snie nō assentit. & iō qdam
dicunt attractionez frigidi aeris seruire
generationi spūs tēperando cor cuius tē
perie sequit spūs generatio. & fiūt illa p
aerē frigidū attractū. Nā aer occurrens
spiritibus q sunt corpa subtilia & calida
facile p motū inflāmabilia ipsos refrige
rat & tēperat & idē cōmixtis malis uapo
ribus & frigidis est cā quare in cōstrictio
ne fumi melius expellunt a uirtute sicut

lixiuiū & saponis ptes cōmixte cuz sordi
cibus pannoz sunt cā q exprimendo sor
des facilius exeūt qd est cōe oī lauatiuo.
nez ergo dr hunc motuz ad regendū spi
ritū per aerē attractuz. ¶ Circa dicta p
maiori intelligētia dictoz occurrūt qdā
dubia. ¶ Primuz quia fm Gal. v. de acci
denti & morbo. pulsus e motus cōtinuus.
& in hoc differt a iectigatōe cum etiaz in
ea fiat dilatatio & cōstrictio. ¶ Secūdū
dubium e. Utrū pulsus sit ita utilis & ne
cessarius sicut anhelitus. & uidet q non.
nā uidet Gal. de utilitate pulsus. pbanti
p longum pcessum ppe principiū. et di
xit. Qñ nempe anhelitu puati fuerimus
mouet enī incōtinenti. sepe enī pulsu pri
uātur multa mēbra corpis. nec tamē no
cumentū incurrunt indecēs & ita dicit. in
uenit anhelitus in nro iuuamēto nō pul
sus. pulsus autē fm q ego uideo uel non
sequitur ex ea magna utilitas prsus uel
si ex eo puenit utilitas modica existit. q
tamen sit necessarius patet. quia motus
dilatatiōis & cōstrictionis est ita uel ma
gis necessarius sicut anhelitus. & iste est
pulsus igitur &c. ¶ Secundo qa illud est
magis necessariū sine quo minus pōt sta
re. sz sine anhelitu pōt quis minus stare
q sine pulsu. Cōtra uidet q minus sine
pulsu q sine motu nl sine anhelitu ut ar
guat sic i forma. Illud e magis necessari
um sine quo uita diu stare non pōt sed si
ne pulsu uita stare non pōt diu igit pul
sus e magis necessarius. Istud argumen
tum e notissimū. tenz cōsequētia cuz ma
iori. & minor pbat. nā sine pulsu qz stare
nō posset p diē. sine anhelitu autem pōt
qz stare longo tpe. qd patz in existēte in
utero mrīs. ¶ Tertio qa ille q est neces
sarius in oibus hñtibus cor est magis ne
cessarius q qui nō est in oibus sed pulsus
est in oibus hñtibus cor nō aūt anhelit'.
ergo pulsus e magis necessarius q anhe
litus. cōsequētia e intelligēti nota. & patz

in non hñtibus pulmonē. ❡ Tertiū dubiū qz ex dictis sequit̄ ꝙ solum cor ⁊ arterias moueri motu pulsus. Cōtra qz cerebrū moueť motu pulsus.ut.ix. de iuuamētis.⁊.vi.⁊.viii°.de utilitate ptiū. patz etiā hoc idē de iuuamēto ꝑcepto in odoratu cerebri cū anteriores eius uētriculi attrahāt aerē dilatādo se in apphēsiōe odoris ⁊ expellāt constrīgendo ad expellendū odorē malū motu ergo cōstrictionis ⁊ dilatatiōis cerebꝝ moueť. qḋ erat ꝓbandū. ❡ Quarta difficultas quia non uideť ꝙ pulsus sit factus ad regendum spiritū p aerē attractū.si enī ita essz ubicunqꝫ eēt maior regendi necessitas spūs ibi potiꝰ deberet eē pulsus ꝙ̄ ubi est minor necessitas.hoc aūt est fl̄m igitur ⁊c. minor patz.qz maior necessitas regendi spm̄ p aerē attractum ē in uena arteriali ꝙ̄ in arteria pedis ⁊ tñ in uena arteriali nō est pulsꝰ. ergo nō est potior pulsꝰ ubi ē maior necessitas regēdi spm̄. añcedens patz qz in uena arteriali est spūs āplior copiosior calidior ꝙ̄ in arteria pedis ⁊ ꝑ cōsequēs ibi maior ē necessitas euentādi ꝙ̄ mundificādi spm̄.⁊ minor est clara.
❡ Quinto dubitať qz nō uideť sufficienter exp̄mi finis ꝑpter qḋ factus ē pulsꝰ. qz nō solū factus ē ad regendū spm̄ p aerē attractū ut dr̄ in diffinitiōe.nā diastoles arteriaꝝ est ꝑpter oēs opationes q̄ imediate quo ad ipām sequūť.Cōstat aūt ꝙ ad ipsā sequiť sanguis attractio de uenis ad arterias.ut in libello de utilitate pulsus.cū dixit.postꝙ̄ autē nō inuenimus uenas nō pulsantes euacuari p euacuatōz pulsantiū ꝯsistit nobis snīa illius q̄ uidit ꝙ uene ⁊ arterie sunt alie ad alias ptes. istis gᵒ meatibus ac uiis attrahunt arterie a uenis qñ dilatanť ⁊ euomunt ad illas ⁊ qñ cōstringunť.Ex quo patz etiam constrictionē nō solū fieri ꝑpter mundificationē. Et ex his oībus tu potes rōnem fortificare ꝙ nō existe necessitate attrahendi aeris stat fieri dilatatōz sine mundificatiōis necessitate fieri cōstrictōz ⁊c.
❡ Sexto dubitať ꝙ ƀm hāc descriptōz tremor cordis eēt pulsus ꝯ Galꝰ.in ꝯpendio pulsuū ꝯphendentē eos q̄ pulsum uocant palmū.i.tremorē aut iectigationem ⁊ arguiť ꝯsequētia qz tremor cordis saltiz aliquis ē motus cōpositus ⁊c.⁊ in diffinitiōe posita cū aliquis fiat a uirtute ꝑpter expellere rē nociuā spūs admixtaz. sumiť.xi.tertii.caᵒ.de tremore cordis.et cū tremor ⁊ saltꝰ ⁊ iectigatio sint idē ut in cōpendio pulsuū ꝯphendi pōt.Est etiā difficultas in se de tremore.nā Auic.uult ꝙ fiat a uirtute expulsiua.⁊ Galꝰ. de accidēti.caᵒ.i.uult ꝙ fiat a solo morbo nō cōcurrēte uirtute aīati corpis. ❡ Septīo dubitať utꝝ signum sumptū a pulsu sit certius ꝙ̄ signū sumptū ab urina ⁊ uī ꝙ sic.qz significatio sūpta a pulsu est sumpta ab opatiōibus/ab urina autē est ab exeuntibꝰ mō significatio ab opationibus ē ꝑma ⁊ pseuerās.non sic autē significatio sumpta ab exeūte. sumunť hec.c.i.huius doctrine.⁊ idē uideť sentire alibi.vii.practice.cū dixit ꝙ pulsus est pco uirtutis q̄ occulta refert. ❡ In oppositū ⁊ ꝑ parte altera arguiť. qz significatio a pulsu est magis uariabilꝰ.ut Galꝰ. in introductorio pulsuū dicit ꝙ nō est adeo pua cā q̄ non uariet pulsū ⁊ ꝑmutet ipm̄ ⁊c. ❡ Ad hec dubia tn̄deť .⁊ prīo ad primū dico Gal. loco allegato nō uelle pulsuz eē motū ꝯtinuū z uere sed cōtinue.i.in oī notabili pte eq̄lis pulsus motꝰ. sz sic nō est de iectigatione q̄ nō affligit nisi cū interpellatōnibus ut ꝯstat intelligēti. ❡ Ad ƀm dr̄ ꝙ pulsus sumiť .aut ꝑ pulsu cordis .aut ꝑ pulsu arteriaꝝ q̄ tangunť in brachio. si ꝑmo mō pulsus ē magis utilꝰ ꝙ̄ anhelitꝰ cū anhelitus in illuz ordineť tāꝙ̄ in finē imediatuz p quē fit cordis refrigeriū sz si de pulsu arteriaꝝ que tangunť in brachio ꝯstat ꝙ anhelitus ē magis utilis.Et

a.ii.

ho: uoluit Gal. in loco allegato ꝛ sic patꝫ solo ad obiectuꝫ cuꝫ ꝑ anhelitū mr̄is de seruiat in utero ꝛ in nō hn̄tibus pulmōꝫ fit aliqd loco anhelitus ad refrigerium.

Ad 3m

¶ Ad tertiū dubium sic rn̄det ꝯcedēdo ꝯsequēs ꝛ ꝙ dilatatio ꝛ ꝯstrictio uentri culoꝝ cerebri non ē pulsꝰ ꝓprie loquēdo ut hic loquit̄. nec cerebꝝ est receptaculū spūs ut hic sumit̄ receptaculū q̄ʒ accipit̄ hic ꝓ illo in quo plurimuꝫ de uitali spū ꝯtinetur ꝛ ordinat̄ principal̄r ad uitalis ꝯseruatōꝫ ꝛ generatōꝫ. ut declaratuꝫ est supius. ꝛ ita auctoritates allegate hᵒ dicunt si recte intelligant̄ cū Gal. loco allegato istū motuꝫ uocet anhelitū cerebri. ꝛ nō pulsuꝫ.

Ad 4m

¶ Ad quartū negat̄ ꝯsequentia pr̄ia ꝛ rō est q̄ʒ pulsus inuenit̄ ubi nō est maior necessitas sꝫ ꝓpter locuꝫ ubi ē maior necessitas. nā si arterie pulsant ꝓpter ꝓpriā cōmoditatē tn̄ etiā ꝓpter r̄frigeriū spūs cordis attrahunt aerē ꝛ in corde maior ē semꝑ necessitas stāte uita ꝙ̄ in alio mēbro. ut patet ex Gal. de utilitate pulsꝰ dicēte. Et si cordi quidē infrigidato intantū ꝙ aīal tendat ad ꝑniciē ꝛ unū pforas uentriculū ꝛ ꝑcipue sinistꝝ eius ꝛ digitū tuum in ipm̄ intromittas iā senties in ipso calorē uiuum excedere quē rō in ceteris mēbris poteris īueniri in sua nāli dispositōne ꝑmanentibus qm̄ quantitas una caloris cordis sūme modica ē reliquis mēbris multa ualde. Ex hᵒ sine ex his patebit quomō non fm̄ uariabilitatē necessitatis uariat̄ arteria pulsꝰ.

Ad 5m

¶ Ad quintū dr̄ negādo ꝙ non sufficienter exprimit̄ finis ꝓpter quid est pulsus nā nō opꝫ in oī diffinitōe oēs tales fines secūdarios intētos exꝑmere nec fit pulsꝰ ꝓpter regimen spūs fit tn̄ ꝓpter attrahere aerē lꝫ ad hunc finē alii coniungat̄.

Ad 6m

¶ Ad sextuꝫ rn̄det ꝙ ꝛ si fit tremor ꝓpter regimen spūs nō tn̄ ꝑ aerē attractū Quomō aūt fiat a uirtute cuꝫ iectigatio fiat a solo morbo. dr̄ ꝙ sufficit aliquaꝫ iectigationē a solo morbo uel sola materia morbi fieri. ꝛ sic īcellexit Gal.

Ad 7m

¶ Ad septimū dubiū rn̄det Dinus ꝙ in ꝯparatione ad uniuersalē corpis dispositōꝫ multe si gnoꝝ diuersitates repiunt̄. Quedam ꝰ spēm morbi. quedā ꝰ digestionē uel indigestionē. ¶ Scdo notat ꝙ signū esse certius pōt dupl̄r ītelligi. uel ī se. uel quo ad medici ꝯsideratōꝫ. Et tūc rn̄de ꝙ significatio sumpta a pulsu quo ad significandō spēꝫ morbi l̄ saluti uel morti est clarior ī se ꝙ̄ significatio sūpta ab urina. ꝛ hoc ꝑcipue pōt intelligi de salute l̄ morte. q̄ʒ pulsꝰ significat opatōꝫ uite pricipaleꝫ. ꝛ de dispōne morbi ꝓbat ho: Gal. ii. ꝰ crisi. dicens ꝙ nulla ē certior significatō super tertiana ꝙ̄ pulsꝰ. Si uo loqmur in cōparatōe ad medici ꝯsideratōꝫ tunc significatio sūpta ab urina ē certior q̄ʒ significationes sūpte a pulsu sunt occulte. et requirūt in medico excellentiā tactꝰ ac uirtutꝭ ꝛ bonitatē imagīatiue.

Jacobus

Jacobus forliuiensis rn̄det absolute ꝙ certior ē significatio sūpta a pulsu ꝙ̄ ab urina in ꝯparatione ad dispōnes sup quibꝰ tā pulsus ꝙ̄ urina hn̄t significare. nā certū est ꝙ sup aliqua dispōne significat urina sup quā non significat pulsꝰ. ut uerbi grā scabies uesice leuis. ꝛ hāc ꝯclusionē ꝓbat alibi auctoritas ꝰ allegata. Scdo quia ꝯriantibꝰ indicatōibus sūptis ab urina ꝛ pulsu debemus seq̄ uel sumere indicatōꝫ a pulsu et ab eodē iudiciū. ut. ii. ꝛ. iiii. tertii. secundo cᵒ. de iudiciis sūptis signoꝝ maloꝝ. et iō non incaute dr̄ ꝙ urina fraudes apit discretio pulsus certificatꝙ fidē. Dicit scdo ꝙ dispōnes diuersi pulsus qbus mediātibus significamꝰ ꝰ cordis dispōne sūt cognitiones apud nos ꝙ̄ dispōnes urine. ꝛ in ueritate dixit ꝙ Dinus dixit nisi ꝙ primā ꝯclusionē posuit uniuersalē. ꝛ ut sic ē fl̄a. multe eni sunt dispōnes sup quibꝰ significat̄ ex pulsu ꝛ urina ī quibꝰ certius ē iudiciū sumptū ab urina ꝛ multe ī quibꝰ

dinus

est eẽ queadmodũ in apostemate renum
ↄuerso ad ubelati ⁊ in iteritia ⁊ in impg
natõe. Credendum est gᵒ ꝙ sup aliq̃s dis
positiones urina significat certiꝰ q̃ꝑ pulsꝰ
⁊ eẽ sup alias sed tñ significatio genera
lis. scꝫ ꝙ membꝝ est egꝝ est fortior ex
lesiõe opationũ. nã urina significat egrã
uesicã ꝑ quãto significat lesã opationeꝫ.
vñ signũ sumptũ ab urina simile loture
carnis dixit Auic. ab opatõe esse .s̃.c.i.hu
ius doctrine.

¶ CONSIDERATIO AUTEM.
Hic dat intentõꝫ huius sũme dicẽs ꝙ cõ
sideratio q̃ attendit in pulsu est duplex
Una uniuersalis. ⁊ alia pticularis. q̃ attẽ
dit ꝼm unãquãqꝫ egritudinẽ. Dicit scd̃o
ꝙ hec ↄsideratio de pulsu ĩ isto loco erit
uniuersal'. sed pticularis reseruabit ĩ po
steriorib⁹. ut in. iii. ⁊. iiii. canonĩ. cũ loq̃mur
de egritudibus pticularibꝰ. ¶ Pro isto
tex. intelligendũ ꝙ nõ obstãte ꝙ quidaꝫ
ꝑ ↄsideratõꝫ pticularẽ intelligãt omneꝫ
ↄsideratõꝫ ↄctã ad determinatã corpori
dispõneꝫ ꝼm spẽm. tñ nõ est intelligend̃
hoc ꝑcise ĩtellexisse Auic. qm̃ cum in hac
sũma determĩat de pulsu ↄplexionũꝫ | tẽ
poꝝ | etatũ | sexuũ | ⁊ ꝑgnantiũ q̃ sũt dispo
sitiones ꝼm spẽm determinatã sed ĩtelli
gere debemꝰ cõsiderationes uniuersales
illas q̃ sunt cõmunes l' sanis nõ aũt sanis
aut egris nõ ↄctis ad determinatã egri
tudinẽ pticularẽ. pticulares aũt limitãt
ad limitatã spẽꝫ morbi. ut Auic. dicit hic
Cõsideratio pulsꝰ sanoꝝ dr̃ cõis quia illã
opꝫ habere in mente tam per cognitõeꝫ
sanorum q̃ꝑ egrorum.

¶ DICEMUS ERGO. ¶ Hic docꝫ
Auic. ex q̃bus ptibꝰ pulsus ↄponat. ¶ Di
uidit in duas ptes. Prĩo facit hoc quod
dictũ est. scd̃o docꝫ quomõ sistoles sentiũt
Ibi scd̃a depsionis. Intendit breuiter ĩ
ꝑma pticula hãc ↄclusionẽ. Omĩs pulsus
est ↄpositus ex duobꝰ motibus ⁊ duabus
q̃etibus. q̃ ↄclusio sic ꝑbat. Ex illis ptibꝰ

ẽ pulsus ↄpositus q̃s necessario requirit
ipse pulsus añq̃ꝑ aliꝰ pulsus succedat sed
isti sũt duo motus ⁊ due q̃etes igitur ⁊c.
minor patꝫ ꝼm cõeꝫ modũ loquẽdi medi
coꝝ qui ptes totiꝰ uocãt illas q̃s req̃runt
tota ꝑ eẽ totius. minor ꝑbat. quia omĩs
pulsus ẽ cõpositus ex diastole ⁊ sistole q
sũt duo motus cõtrarii sꝫ inter quoscũqꝫ
duos motus cõtrarios cadit quies media
gᵒ in oĩ pulsu añq̃ꝑ alii ĩteruenĩat opꝫ eẽ
duos motꝰ dictos ⁊ duas q̃etes. minor ꝑ
bat scꝫ ꝙ ĩter duos motus contrarios ca
dãt quietes medie. ꝑ hoc q̃d ĩpossibile ẽ
ꝙ unꝰ motus alteri continuet postq̃ꝑ uni
eoꝝ accidit terminꝰ ⁊ extremitas in esse
ſtuꝫ. ⁊ hoc ẽ magis cõsideratũ in scientia
nãli. ⁊ sic cõsequẽter sequit ꝙ in oĩ pulsu
añq̃ꝑ aliq̃d ĩterueniat sint necessarii duo
motus ⁊ due q̃etes. h. d. ĩ sũma. ¶ Pro de
claratõe cõclusiõis ⁊ ꝑbatõe eiusdẽ nota.
ꝙ ut s̃ dixi in diffinitõne. Quidã phisici
dicũt pulsuꝫ esse agregatũ ex motibꝰ et
q̃etibus. ⁊ hoc intẽdit etiã Auicẽ. hic quo
mõ aũt diffinitio posita apud eos intelli
gat dictũ est s̃. Alii ṽo dicũt pulsum esse
solũ duos motꝰ scꝫ dilatatiõis ⁊ cõstricti
onis ⁊ apud istos due q̃etes nõ sunt ptes
uere integrãtes pulsũ sꝫ de eius essentia
solũ duos motꝰ ⁊ apud istos dicemus pul
suꝫ ex q̃etibus cõponi q̃a quietes sunt ne
cessarie ad esse pulsuũ sibi inuicẽ succedẽ
tiũ. ⁊ hoc largo mõ dicimꝰ flegma ex sã
guine eẽ ptes corpis humani licꝫ sint in
aĩata. ⁊ sic ungues ⁊ pili siue capilli sunt
ptes corpis aut capiti. ꝑma tertii. sunt tñ
aliqui primũ modũ sequẽtes. assignãtes
cãm quare agregatũ ex motibꝰ ⁊ q̃etibꝰ
sit pulsus ⁊ nõ solũ motibus. q̃a pulsus ẽ
opatio cordis ⁊ arteriaꝝ ad spm̃ debite
euentandũ ⁊ mundificandũ. Ex quibus se
quit ipm esse agregatũ ex talibꝰ duobꝰ
motibus ⁊ duabus q̃etibus quaꝝ ultima
est quies seq̃ẽs sistolẽ ⁊ ꝑcedẽs diastolẽ
sequentẽ pulsum. Ego aũt nõ uideo apud

istos ꝙ in quiete sequentes sistolem fiat
mūdificatio cū tunc non expellant̄ fumi
ł aer nec fiat euētatio cum ꝓtunc calefi
at spūs ut in eius ꝯplemēto insurgat ne
cessitas euentādi p̄terea nec semꝑ in pul
su debite euentat̄ ⁊ mundificat̄ spiritus.
Scđo intelligendū ꝙ in pulsu sunt duo
motus cōtrarii qꝛ reflexi sup eād lineā.
ut motus eleuatiōis ⁊ depssionis parietū
arterie. ¶ Tertio diligēter notetis unā
pulchrā distinctōꝫ necessario reqsitam ī
ꝓposito. ꝙ motuū ꝯtrarioꝝ quidā sunt
sup eandē lineā rectā siue reflexā rōe ut
si lapis ꝑ lineā rectā moueat̄ usqꝫ ad cen
trū ⁊ ultra centrū de directo trāsiret. q
dam aūt est sup lineā circularē eandē. ut
si lapis sup semicirculi circūferentia mo
ueret̄ qñ ad longā distantiā proicit̄ cui⁹
semicirculi utraqꝫ extremitas terminat̄
tur ī plano ⁊ medius pūct⁹ eēt altissim⁹.
qñqꝫ aūt sunt isti motus cōtrarii ꝑ refle
xionē sup eandē lineā silr in utroqꝫ casu
quidā sunt a uolūtate mouēte. ⁊ quidā a
nō ꝯgnoscēte ⁊ iteꝝ quidā fiunt nō cōcur
rente īpedimento extrīseco. quidā auteꝫ
quodā īpedimento extrinseco cōcurrēte.
Exemplū p̄mi in illa ultima distinctōne
ut cū lapis sursū proicit̄ ⁊ ꝑmittit̄ deor
suꝫ redire sine īpedimento. Exēpluꝫ scđi
ut cū fabe sursuꝫ ꝓiecte supincidit lapis
magnus descēdens. Addi pōt quarta di
stinctio multū utił. ⁊ dr̄ ꝙ dupliciter cō
tingit aliqd moueri duob⁹ motibus ꝯtra
riis. vno mō ꝙ ī utroqꝫ illoꝝ mouet̄ ꝑ se
Alio mō ꝑ utrunqꝫ ł altero illoꝝ modoꝝ
mouet̄ ꝑ aliud. Exemplū p̄mi claruꝫ est.
Exemplū scđi est cū homo in naui exñs
mouet̄ motu nauis ab oriēte in occidens
⁊ eō motu ꝓprio. ¶ His distinctiōibus
sic habitꝭ ⁊ intellectis īuenio tres modos
glosandi p̄dictā ꝓpositōꝫ hic positaꝫ. ui
delicꝫ necesse inter quoscūqꝫ motus ꝯtra
rios ut cadat quies media. Unus ē Mar
silii q cōuenit cū Burleo. iiii°. phisicoruꝫ

ꝙ inter quoscūqꝫ tales motus contrarios
cadat quies media q̄ nō est ꝓmoueri ł ma
nere est tñ saltē instātanei ꝑ instanti ꝑ
quo incipit moueri motu cōtrario motui
p̄mo. aut mouet̄ ambob⁹ motibus. ut uult
Aristoteles. iiii. phisicoꝝ. restat g° siue se
quit̄ ꝙ illud nō opꝫ durare ꝑ tēpus ut ar
guit Burle⁹ ut ibi ꝓbat̄ in multꝭ casibus
de faba ascēdente ⁊ lapide descēdēte sup
eā ⁊ de uiolētia noua uolūtarii agentis ⁊
de musca ascēdente sup lanceā incipiens
descendere. ¶ Scđus modus ē Dini uir
tualiter hūc modū limitātis ⁊ est qꝺ nō
est ueꝝ uniuersalr̄ sꝫ de motibus cōtra
riis bñ est uerū qbus aliqd mouet̄ per se
nō ꝑ modū contrariū alterius. nā non est
incōueniēs ꝙ idē moueat̄ motibus cōtra
riis. vno mō ꝑ se. alio mō ꝑ motū alteri⁹
ut cōstat in celis in speris siue corpibus
supcelestibus q̄ ꝓprio motu mouent̄ con
tra motū p̄mi mobilis quo tñ motu p̄mi
mobilis mouent̄ ꝑ accidens ⁊ contrario.
¶ Terti⁹ modus ē Jacobi de Forliuio q
uidet̄ intelligere Auic. ītellexisse ꝺ qete
tēporali ⁊ certe de quiete tp̄ali loquitur
Aristoteles. viii°. phisicoꝝ. ubi vult ꝙ in
ter quoscūqꝫ motus ꝯtrarios reflexos ca
dat quies media. ⁊ cōmentator cōmento.
lxxxi°. sꝫ tunc dicit ipse deberet ītelligi
de motibus cōtrariis reflexis nō uolūta
riis deducto īpedimēto iuuamēto extrin
seco. rōem aūt assignat ex naturali phia.
qa si graue mouet̄ sursū uiolēter tunc si
debet deorsū descēdere deducto īpedimē
to ⁊ iuuamēto opꝫ hanc uirtutē minora
ri ⁊ intantū ꝙ grauitas uirtutē illaꝫ ex
cedat ⁊ iō aliqñ grauitas illius ⁊ uirtus
erūt eq̄les ⁊ ꝑ isto ergo instanti mobile
nō mouet̄ sursū nec deorsū cū ibi non sit
sufficiēs ꝓportio grauitatis ad illā uir
tutē nec eō ergo ꝑ tp̄s quiescet qa cuꝫ il
la uirtute sursū trahēte etiā resistit me
diū ⁊ iō tp̄us erit anq̄ꝫ superat grauitas
illa mediū ⁊ uirtutē simul. ⁊ iō ꝑ tēpus

quiescet. Si aut impedimentu extrisecu supueniret no op3 q p tpus quiescat. ut cu iabe ascedenti occurrit lapis molaris occurrens d. mihi aut uidet q hic mod fit magis ad mente Auic. q pcedens pro quto loquit de quiete tpali no tn est uni uersaliter uer. na sepe ztingit q mediu no resistit ut si lapis proiciat in mediu3 7 q cotinue moueat deorsu 7 in pricipio mot lapidis lapis motus Vsus ories ue lotius q nauis in q est ipse mouet uers occides uniformiter tradet motu suum quousq tardius moueat q nauis 7 sic fie ri cotingit tota die. Ad expientia eni ui demus tota die ne det uacuu aq p cana3 egrediens de magno uase stati necessita te uacui cessante stati reuertat deorsum ad uacuu phibendu. 7 io puto q Auic. p motus ztrarios iter quos vult cadere q etem media intelligit nales motus eius de mobil ad terminos p se intetos ulti mate a uirtute illius mobilis. 7 h uocat hic Auic. motus quo2 spacio applicatur terminus i effectu. uide ter. q m sic sonat 7 de istis solis motib pcedit Aristotel. 7 Comentatoris auctoritas zmeto. lxxxi. viii. phisico2 supius allegat. 7 sufficit p posito nro cu ta sistoles q diastoles sint motus nales ad termios motus p se inte tos a Vtute. 7 tu hoc examia pspicaciter 7 uidebis hoc sufficere Aristoteli. uoleti pbare q no est mot unus ppetu ppter reflexio3 una recta. 7 qa hoc nimium di strahit medicu a medicina io de his sile re cogor inuitus. ¶ Restat quarto notar p dicto Dini q m subtiliter Din ipse di xit q quies media iter motus qui sut in pulsu no solum interuenit ex necessitate mediadi inter motus zrios s3 quia e de intetione nae ppter fines assuptos 7 uti litates asndictas. na quies post diastolem ordinat in refrigeriu spus cu mora frigi di aeris pmixti cu spiritib faciat ad eo ru infrigidatoe3. 7 hec mora est propter

quiete. quies aut post sistole 7 si no deser uiat euentatoi 7 mundificationi deseruit spirituu generatoi 7 augmeto caloris in gradu. 7 io ppter hos fines fiut quietes a uirtute ppter qd no uane dixit Dinus q iste quietes pnt dici motus relatione habita ad uirtute uitale qa sunt opatoes eius. sicut tenere manu 7 stare dicut mo tus locales fm Gal. v. de acciden. 7 mor. 7 in lib de tremore 7 rigore. 7c. Et puto q q-libet sane metis rones assignatas d mediatoe quieti indicabit ee meliores q sint rones Jacobi forli. sicut argutu3 est supius q m fm alia applicato3 Vtutis fa cit zstrictione 7 fm alia dilatatoe3 ergo copleta dilatatoe tpus erit anq zstricto fiat. Costat eni q dilatatio fit p uillos lo gitudinales 7 costrictio p latitudinales. uide Auic. ii. pmi. de uirtutib mistranti bus. 7 logitudinales attractioi deseruiut bn aduerte 7 io stat applicata ee Vtute3 s3 no fuisse opata zstringedo l dilatado ppter ro indigere costrictoi l dilatatoi s3 quieti. nec op3 ad hoc pbandu alias ra tiones adducere breuitatis ca.

¶ DE PRESSIONIS. ¶ Hic Aui cen. facit qd dictu est. 7 dicit q motus de pssionis apud plurimos medico2 no sen tit. Dicit scdo q apud alios cotingit sen tire. 7 hoc aut e in forti pulsu quia in sua fortitudine sentit. aut in magno propter eleuatoe3 sua. aut in duro ppter sua refre natione. aut in tardo ppter logitudine3 tepons sui motus. Dicit tertio q Galie. dicit se no fuisse sollicitu de cognitoe de pssionis s3 postea zpleuit cognitoe3 eius na postea forte pulsus fuerut sibi aperte 7 dixit q q ita studuerit sicut ipse potue rit zsequi illud qd zsecutus fuit ipse sibi Dicit quarto q s3 ita sit ut dixit Galie. tn in plurib dispoibus non sentit sisto les. Juxta igit hoc hec ps diuidit in qua tuor pticulas. Ibi scdas3 apud alios. Ibi tertia Gal. quoq dixit. Ibi quarta. Et s3

ita sit ut dicit. ¶ Pro notitia clariori istarũ pticulaꝝ nota pmo ꝙ nõ sine motiuũ antiquoꝝ fuit qꝛ solũ ille motus ta ctu pcipit p quẽ obiectũ applicat organo tactus aliter ⁊ aliter ꝫ p motũ depssiõis recedit obiectũ ab organo ⁊ nõ applicat ei ergo motus depssionis non sentit. sed isti in minori decipiunt qꝛ lꝫ quiescẽte digito recedit ab organo tactus p depssiõꝫ qũqꝫ arteria tũ digito insequẽte stat cõtinue sufficiẽter applicari ꝑterea lꝫ recedat a digito tũ nõ subito p depressioneꝫ cessat eius impssio in digito imo paulatiꝫ iõ p illã aliter ⁊ aliter applicat digito. digito eni ꝯprimente arteriã ⁊ arteria nõ ex toto cedẽte aliquo mõ ptes digiti ꝯprimunt. ⁊ cã est qꝛ si tangat manu arteria arteria incipit ꝯstringere prius quibusdã ptibus digiti ꝯpressis cedere. ⁊ isto mõ aliter applicat ⁊ aliter sentit recte sic sic si uẽtrem plenuꝫ clausis oculis ꝯprimere ⁊ inciperet ipm euacuari sentit ipm sub digito cõprimi ⁊ iõ nõ sufficiẽter dixerũt. ¶ Scdo notandũ p notitia secũde pticule ꝙ qtuor ponũtur cõditiones pulsus faciẽtes ad eius ꝑcepti onẽ depssionis. ¶ Prima est fortificatio pulsus. ⁊ cã est qꝛ pulsus fortis multum resistit digito ꝯprimenti arteriã ⁊ ꝓ digitus etiã p pte ab arteria cõprimitur multũ respectu eius qd fit a pulsu debili ⁊ iõ cũ incipit arteria cõprimi cessat depressio digiti q̃ fortis erat respectu alia rũ ⁊ iõ sentit melius ꝙ̃ debil. ¶ Scda cã est duritiẽs pulsus ⁊ hec est eadeꝫ cã sine paꝝ differẽs. ¶ Tertia cã est magnitudo qꝛ si pulsus ẽ magnꝰ ⁊ mollis in dilatatiõe multis ptibus digiti occurrit arteria ⁊ cũ recedit paulatiꝫ ꝑcipit hic recessus arterie a digito melius ꝙ̃ si in pauo spacio tetigisset. ¶ Quarta ẽ tarditas qꝛ cũ motus sit pauus ⁊ pcipit etiam p mediũ aliqd si uelociter fierꝫ effugerꝫ ꝯgnitõꝫ sue q̃titatis. tarditas gͦ in pulsu pcipitur in sistolẽ est cã ꝑceptiõis eius. lꝫ in multis motibꝰ nimia tarditas cau sa sit occultatiõis motus eiusdẽ ut patet in quibusdã rotis horologii tardi motꝰ. ¶ Tertio notandũ p intellectu alterius pticule in q̃ Auic. dicit in pluribꝰ disposi tiõibus sistoles nõ est sensu ꝑcepta cuius oppositũ uidet dicere Gal. tractatu de pulsibus .vͦ. canõ. cũ dixit inter diastolẽ ⁊ ꝯstrictionẽ pulsus quedaꝫ sequit quies q̃ sensu pcipit nisi cũ fuerit formiculosꝰ. ⁊ cũ ergo quies ista non percipit nisi motus pcipiat seqtur ꝙ motus cõstrictiõis pcipit nisi cũ pulsus ẽ formiculosus ⁊ cũ in pluribꝰ dispõibus sit pulsus non formiculosus sequit ꝙ ut plurimũ nõ sẽtit. ¶ Pro ꝯcordia ⁊ solõne difficultatis dicẽdũ ꝙ lꝫ quies erat ꝑcepta a Gal. p sensũ sed nõ in pluribꝰ dispõibus tangentiuꝫ pulsũ ⁊ tu cõsidera pluralitatẽ ⁊ diuersitatẽ medicoꝝ. ¶ Quarto est notandum pncipaliter ꝙ colligit ex Auerroy .iiiͦ. colliget. Opꝫ debentem rõeꝫ indicare de motu depssionis habere tria in se. Prio ꝯgnoscere cẽs dñas pulsus. Scdo ꝙ sit cõgruo tpe ⁊ laudabili exercitatus. que exercitatio optimũ siue idoneuꝫ reddit medicũ. Tertio ꝙ habeat tactũ optimuꝫ cũ aliis ꝯditionibus i dicẽdis que tria in uno indiuiduo repire ualde difficile est et maxie in pluribus dispositionibus.

¶ CAUSA UERO. ¶ Cãm dat hic q̃re pulsus tangit in brachio dicẽs ꝙ sunt tres cãe. Una ẽ facilitas ꝓbendi brachiũ medico. Scda qꝛ nõ est multũ cura in discooperiẽdo brachiũ siue ꝓpter uentuꝫ siue ꝓpter uerecundiã siue ꝓpter timorẽ alicꝰ nocumẽti. Tertia qꝛ arteria brachii recte respicit cor. ⁊ tu adde quartã si uis in brachio sunt arterie discoopte ꝓpter carnis loci paupertatẽ. ¶ Ex qbus sequitur ꝙ melius ⁊ certius iudiciũ habet de pulsu p tactũ arterie brachii ꝙ̃ p tactũ arterie temporis ł pectoris qꝛ directius

respiciũt cor illa brachia ꝙ̄ alie dicte et
etiã qa in pectore tãgimus mediãte pte
ualde grossa ⁊ dura ꝓpter ossa ibi exñã.

¶ ET OPORTET QUIDEM UT.

Hic ponit ꝯditiones observãdas in tan
gẽdo pulsũ. ⁊ ut mihi vr̃ ille sũt ꝯditões
ad tangendũ pulsũ ut cognoscã pulsum
qa est regula alioꝝ scȝ pulsus tẽperati.
⁊ iste sũt tres q̃s ponit hic Auic.. Prima
ꝙ man⁹ sit posita lateral'r ita ꝙ pollex
sit in supiori pte. ⁊ cã est qa si tangatur
manu exñte sup uola sua puls⁹ apparebit
latior ⁊ minus alt⁹ ⁊ minus largus ⁊ etiã
si stet manus resupina apparebit ueloci
or ⁊ lõgior ⁊ min⁹ latus. Scḋa ꝯditio est
ut tangat̃ dũ homo ẽ remotus ab oĩ tri
stitia passionũ aĩe sicut ire gaudii timori
⁊c. ⁊ cũ hoc etiã qñ nõ est exercitat⁹ aut
repletus repletõe ꝯstringẽte aut qñ ẽ in
dispõne renouãdi usus aut relinquẽdi cõ
suetudines. ¶ Tertia cõditio ꝙ sit tactus
pulsus hoĩs tẽperati nobil' in cõplexione
ut ꝑ illius pulsũ reliquos cognoscas. Ista
est lr̃e sñia. ¶ Pro notitia isti⁹ lr̃e clari
ori notandũ primo ꝙ cã ꝑmi dicti solet
assignari a doctorib⁹ antiquis qa manũ ĩ
firmi posita sup uola arteria existit in ꝑ
te inferiori ⁊ ad eã currit multũ de san
guine ⁊ implet̃ latitudine. ⁊ ꝓhibet̃ ele
uatio pulsus si aũt ponit̃ resupina minus
grauat̃ uirtus ⁊ iõ eleuat in latitudine ⁊
addit in lõgitudie. hic modus nõ ẽ uerus
ꝑmo qa uirtus sũme grauat̃ in situ natu
ralissimo brachii ⁊ est cũ brachiũ stat su
per latus ut isti dicũt. Scḋo nõ est uerũ
de cursu sanguĩs ad arteriã. quia nõ opȝ
tunc qñ hoc eẽt maxĩe in macelenti. ⁊ iõ
aliter moderni dicũt assignãtes cãȝ alte
rã quia manu posita sup uola ꝯprimitur
multũ arteria a pte brachii sup arteriã
qa est grossa ⁊ iõ dilatata arteria ꝓhibe
tur eleuatio ei⁹ ⁊ lõgitudo pulsus. ecõtra
võ quia posita resupina parum de carne
grauat sup arteriã fit pulsus altus et lõ
gus sed dũ est sup latus ẽ medio modo.
⁊ hoc iteꝝ est fl'm si intelligis. nã caro ⁊
ossa nõ grauãt nec ꝯprimũt arteriã su
per uolã dũmõ teneat̃ suspensũ sȝ pulsus
grauat̃ a cute sup arteriã cũ est brachiũ
supinũ magis ꝙ̄ stat lateraliter. qa con
stat ꝙ nõ ꝯprimit̃ a cute uersus ꝓfundũ
brachii ⁊ iõ nõ crescit altitudo per situȝ
resupinũ. ꝑterea hoc mõ iste uarietates
fierẽt in hñtibus carnẽ multã magisꝙ̄ ĩ
macelẽtis cũ pulsus eẽt aptus grauari ꝓ
pter illud ꝙ arteria supeminet. melius ẽ
g° ꝙ manus teneat̃ sup latus tũc brachi
um ẽ in eius situ nãli sine tortura. ⁊ cum
aũt uoluit̃ aut sup uola torquet̃ ita ut ĩ
de sequat̃ arterie tortura. ⁊ illa pars ar
terie iuxta stricturã fit latior ⁊ min⁹ al
ta ut notauit expientia. sȝ eõ ponit̃ bra
chiũ resupina manu tũc in loco dicto ex
tortura arterie accidit ꝯ̃riuȝ scȝ ꝙ arte
ria sit eleuara in altũ ⁊ sit stricta ĩ latus
vñ fit ꝙ pulsus sentit̃ lõgus. ¶ Secũdo
nota pricipaliter qȝ ꝑter ꝑdictas ꝯditio
nes positas ab Auic. in lr̃a sunt etiaȝ alie
q̃ colligi pñt de mẽte auctorũ medicine
hinc inde. ¶ Prima enim dr̃ esse ista ꝙ
medicus illico cũ applicat̃ infirmo nõ de
bet tãgere pulsũ sed aliꝙ̄tisper manere
donec aliquoꝝ uerboꝝ sit facta cõitas de
mũ tãgere pulsũ. ¶ Scḋa ꝯditio ꝙ me
dicus nõ debet stare cõtentus in paucis
tactis pulsatioĩbus sȝ in multis fere usqȝ
ad centũ. ¶ Tertia cõditio man⁹ sinistra
brachiũ sustẽtet infirmi. ¶ Quarta con
ditio ꝙ tãgat manu dextra pollicibus q̄
tuor dextre manus brachium infirmum.
¶ Quinta cõditio ꝙ infirmi manus nec
multũ sit tensa nec multũ clausa ne arte
ria abbreuiet̃ aut tendat̃. ¶ Sexta cõdi
tio ꝙ ꝑmo tactus sit leuis demũ fiat for
tior. ¶ Septia cõditio ⁊ ultĩa ut ꝙ̄tum
possibile ẽ requirat̃ tact⁹ medici hoĩs
tꝑati optimi exercitati.

❡ Amplius. ❡ Circa ptem istaȝ notandū est ꝙ genera pulsuū ab Auicē. posita· quedā sunt sūpta ex ptibus essentialib⁹ pulsus·quedā vo ex ptibus l' accidentib⁹ ipsius pulsus·ꝛ tu lege lrām·Genus vo quātitatis pulsus·In hac pte Auicen·exequit de uno quouis genere puls⁹. ꝛ diuidit in·x·ptes ſm ꝙ hec genera ·x· sunt·Scd̄a ibi genus uero·ptes alie patebunt·Prīa in tres ptes diuidit·pmo oñdit vn̄ sumunt varietates ꝛ significationes mixto genere· Deinde enumerat spēs eius simplices ꝛ ꝯpositas·Scd̄o illas simplices sigillati exponit·Tertio de ꝯpositid spēbus determiat·Scd̄a ibi ꝛ nō est qdeȝ. tertia ibi cōpositaꝝ·Dicit pmo ꝙ genus pulsus qd̄ sumit ex quātitate suarū dyametrorū scȝ lōgitudinis latitudinis ꝛ pfunditat·Dicit scd̄o ꝙ ex hoc sequit ꝙ i hoc genere sunt nouē spēs pulsus ꝛ sunt etiā cōposite alie·❡ Pro ptis notitia nō ꝙ spaciū descriptū ab arteria in pulsu ē corporeū ꝛ iō in eo sunt tres dimensioēs. quas Auic·uocat dyametros·nā primo in diastole imaginamur spaciū inter locuȝ ubi ē arteria qñ est in cōstricto eē ꝛ locū ad quē uenit p dilatatōȝ uersus domesticū brachii ad qd̄ uenit p dilatationem ꝛ uersus digitū tangentē ꝛ spaciū dicimus ꝓfunditatē uel altitudinē in pulsu·Scd̄o imaginamur spacia ubi ē paries arterie in dilatato eē uersus utrumq; focile brachii ꝛ hāc distantiā inter utrūq; dicimus latitudinē· Tertio imaginamur in brachio lōgitudinē p qn̄tū spaciū pōt tactu pcipi puls⁹ hora sui motus ꝛ hanc distantiā dicimus lōgitudinē·vn̄ lȝ tota arteria dilatet' ꝑ suā totā lōgitudinē nō dicimus totā arterie lōgitudinē eē lōgitudinē pulsus sȝ tm̄ eius longitudis p qd̄ sentit in brachio ꝛ ab haꝝ triū dyametroꝝ quātitatibus modū quē dicūt sumit pulsus in hoc genere spēs·❡ Scd̄o notandū ꝙ licȝ nō sit notatū ꝙ dispōnes a qbus sumunt genera pulsuū qdā sunt sumpta ab accidētibus·quedā vo ab essentialiter inherētibus·❡ Pro h⁹ declaratōne intelligas ꝙ illaꝝ dispōnuȝ a qbus sumunt genera pulsuū quedā cōueniūt pulsui essentialiter qdā vo accidentaliter·Et illa dicunt essentialr cōuenire q̄ sequunt ipm ꝛ ꝯueniunt sibi ꝑut ē motus qui ꝯposit⁹ ē inter quē motū siue motus cadūt quietes Illa vo accidentaliter attribuunt q̄ sibi attribuunt rōe alic⁹ accidētalis dispōnis inuēte in organo l' in instrō eius· Exēplū pmi ut uelocitas tarditas magnitudo et spissitudo fortitudo ꝛ eq̄litas·Exemplū scd̄i sicut duricies mollicies caliditas frigiditas plenitudo uacuitas· Ex qbus patēt genera pulsuū ꝛ a qbus sumuntur.

❡ Tertio ē notandū ꝙ sufficiētia horum geneꝝ sumi pōt fundamēto ꝓhabito a distinctōe pdicta·Et dr ꝙ geneꝝ aliud est sumptū ab essentialr sūptis·aliud vo ab accidētaliter· si primo mō· ꝛ hoc tripliciter·aut qa sumit a quātitate uirtutis ad modū Auerrois·iiii°· colliget·aut a qualitate pcussionis·aut a quātitatē dimensionuȝ a tpe mēsurante ptes pulsus·aut a pportōe partiū pulsus adinuicē·aut ab habitudine ꝓportionis ptiū pulsus ad istū siue ad aliū in quo inuenit· si primuȝ est fortis aut debilis·si scd̄m est ptinens ad magnū ꝛ paruū·si tertiū aut est sūptum a tpe mensurāte motus sic est uelox aut tardus·aut a quantitate quietis ꝛ sic est spissus aut rarus·si a ꝓportione partiū· sic ē equalis aut diuersus sub quo ordinatus ꝛ inordinat⁹·ꝛ sic nouem genera pulsuū bn̄ numerādo habebis·Gal·aūt in deffiīs pulsuū addidit aliud genus qd̄ est ordiat⁹ ꝛ iordinat⁹ ex qbus nouē genera aut deceȝ numerabis ſm Auerroim allegato loco nouē esse genera sufficiūt·scd̄m aūt Gal·de ordinato ꝛ inordinato addēs ponēda sunt·x·ut ad maiorē declaratiōeȝ hoc fieret·❡ Quarto nota ꝙ cā q̄re sūt

nouē simplices spēs uel drīe est q̄ꝛ ī una
quaq; istaꝝ dyametroꝝ ꝯtingit pulsum
aut equari tpato aut excedere tēperatū
aut deficere ab illo· iō respectu uniuscꝰq;
istaꝝ tres fiūt simplices drīe· ¶ Quīto
notandū ꝙ hic repitur triplex lr̄a · una
dicit sunt gº nouē pulsuū drīe ꝛ cōposite
ꝛ ista corrupta ē ꝛ fl'a ·q̄ꝛ plures ꝙ nouē
sunt posite · Secunda littera dicit ꝛ sim
plices ꝛ ꝯposite non ponendo numerum
tertia lr̄a ꝛ cōpositaꝝ ꝛ differentiū drīe
ꝛ si ita dicat etiā est uera ·ut dicit Gali·
in liº·de drīis pulsuū· ꝛ cōbinando potes
illa intelligere iungo p̄mo longū ꝛ latū
uariando ꝓfundū tribꝰ modis sic erūt no
uē cū lōgitudine ·ꝛ ita breuitate ꝯposita
cū mediocritate nō erunt plures·
¶ ET NOUEM. ¶ hic exequit Aui
cen de simplicibus·Et p̄mo narrat speci
es sūptas a quātitate simpl'r·scd̄o specia
liter illas declarat ·scd̄a ibi longas autē·
¶ Dicit p̄mo ꝙ spēs simplices sunt lon
gus curtus ꝛ mediocris· De scd̄a dicit ꝙ
lōgus ē ille q sentit in lōgitudine plꝰ ꝙ
pulsus absolutus nālis · ꝛ iste nālis ꝓ cer
to absolute ē illius q habet ꝯplexionē tē
peratā· aut lōgus dr̄ iste q sentit magis
ꝙ ille q est nālis lꝫ nō absolute ꝛ iste est
illius q est ꝓpinquus huic scꝫ tpato ꝛ tu
iā scinisti drīam q est inter tēperatuꝫ ꝛ
illū qui ē uicinus tpato Curtus auteꝫ est
huic ꝯtrarius·ꝛ mediocris est inter eos·
Dicit tertio ꝙ sili mō tu poteris ſm hāc
reglaꝫ iudicare q sint descriptiōes alia
rū sex drīaꝝ siplicium q remāsert· ¶ Pro
ptis notitia intelligendū p̄mo ꝙ iste di
cunt simplices dispōnes pulsus q̄ꝛ sumūt
denoīationeꝫ a quātitate una unius dya
metri· ¶ Scd̄o notandū ꝙ in qbuscunq;
dyametris aut mediocribꝰ aut extremis
in pulsu dici defectus aut excessus iō cuꝫ
tres sint dyametri nouē erūt pulsus pul
suū simplices dispōnes· ¶ Tertio notan
dū ꝙ pulsus q denoīat aliqua ex maiori

dispōne dr̄ talis cōparādo pulsū pulsum
naturalē in dispōne·nālis autē ad quē cō
parat pōt esse duobꝰ modis· aut natural
absolute·i·nālissimus· aut natural cōueni
ens corpi tpato paꝝ ꝑmutato · sicut ē sa
nū ut multū·ꝛ iō dixit Auic·ꝙ pulsus lō
gus ē cuius ꝑtes in lōgitudīe magis sēti
mus ꝙ nālis absolute q scꝫ natural abso
lute est ꝓ certo illius q habet ꝯplexiōeꝫ
tēperatā·aut natural suple non absolute
lꝫ est illius q habet ꝯplexionē tpato uici
nā· ¶ Quarto notandū ꝙ q̄ꝛ uera regu
la omniū lapsaꝝ ꝯplexionū est cōplexio
tpata iō oīs pulsus cōpatio penes pulsuꝫ
tpati fieri debeat·ꝛ iō dicit Auic·ꝛ est tē
peratus cui est ꝓpriū in ꝯꝑatione eiꝰ di
cat lōgus aut curtus ·ꝛ ita intelligat de
aliis pulsuū drīis· ¶ Quinto ē intelligē
dū nos nō intelligere corpus tpatum de
scd̄o mō equalitatis sꝫ cū latitudine scd̄o
etiā in lōgitudine ꝛ magnitudine tpati
pulsus ꝛ aliis drīis dictis ē latitudo que
dā·Ex quo patꝫ iuxta Auic·mentē nō di
cit pulsū absolute longū sꝫ longiorē pul
sus tpati ꝛc in extremo tpati nec latum
nec altū nisi sit latior ꝛ altior pulsu tem
perati·ꝛ iō dicūt coīter doc· ꝙ magnitu
do diastolis attendit penes transitioneꝫ
termini nālis in ꝯstrictiōe ꝛ penes spaciū
ꝑ transitū a parietibus arterie ·sꝫ hoc ī·
¶ Deīde cū dicit Compositaꝝ uero·De
termīat de spēbus ꝯpositis dicens p̄mo·
ꝙ cōpositaꝝ specieꝝ pulsus in q̄ntitate
quedā sunt carētes noīe sicut qui ē lōgus
ꝛ altus quedā aūt sunt que hn̄t nomia si
cut ille q est agregatus ex tribꝰ dyame
tris scꝫ longitudine latitudine ꝛ ꝓfundi
tate ꝛ uocat ꝑuus ꝛ magnus ē ei ꝯtrariꝰ·
ꝛ q est altus ꝛ latus uocat grossus ꝛ sub
tilis ē sibi ꝯtrarius· ¶ Notandū ꝓ intel
lectu lr̄e ꝙ ſm Gal·in liº de drīis pulsuū
nō debemꝰ dicere pulsū aliquē in una dy
ametro augmētatū magnū absolute:sed
ſm illiꝰ dyametri rōem ·sꝫ si est longus

altus ⁊ latus magnus dr̄ dūmō ſm oēm dyametrū tpati quātitatem excedat. Ex quo ſequit̄ iſtā ꝯſequentiā nō ualere. hic pulſus ē lōgus gͦ hic pulſus ē magnꝰ ab ſolute niſi ſm rōꝫ longitudis. quidā autē moderni dicūt ꝙ pulſus ē magnus qui i oibus dyametris excedit tpatū actualr. aut equalēter ita ꝙ pulſus i una dyame tro excedēte tpato actualiter qa ꝯpatad oibus ita eſt tñ ut ualeat in oibus pulſuꝫ magnū eſſe in quātitate maiorē tpato i aliq̄to exceſſu iō dicunt illū magnū eſſe ⁊ ad hunc intellectū dicunt hic Auicē. lo cutū fuiſſe. ¶ Circa ſupiora dicta ꝓ ma iori declaratōe eoꝝ eſt dubitandū p̄mo. qa nō uident̄ tm̄. x. genera pulſuum quia Auerrois. iiiͦ. colliget. nō ꝯnumerat niſi octo ⁊ Auicē. dixit ꝙ ē neceſſariū ipſa fie ri nouē. ¶ Scōm dubiū eſt ꝙ non uidet̄ ꝙ ſint nouē ſpēs pulſus ſimplices ⁊ ſit a liquis pulſus qui nō ptineat̄ ſub aliq̄ ſpe cie cōpoſitaꝝ ſupius noiatarū ut conſtat calculāti. ¶ Tertiū dubiū qa ſi pulſꝰ non eſt lōgus aut altus aut latꝰ niſi excedat tpamentū in aliqua dyametro ſequit̄ ꝙ ſi a pulſus ē maior b ſit minor a ꝯſequēs fſm quia ſtat cū añcedēte ꝙ b nō ſit puꝰ ¶ Tertio ſequit̄ ꝙ penes receſſuꝫ a nāli termino magnitudis ſic ſequit̄ ꝙ in infi nitū minor tpato eēt aliquis pulſus fini tus queādmodū ſequit̄ ꝙ in īfinitū parū magnus ē aliquis pulſus maior tēperato quia in īfinitū paꝝ aliquis talis excedit tēperatū. ¶ Quarto dubitat̄ quia nō vr̄ ꝙ ſiſtoles nō dicat̄ magna quia nec lata nec alta. nam ſi eſt lata aut dr̄ ſm latitu dinē quā habet in primo ꝯſtrictionis. et hoc nō. aut penes latitudinē quā habꝫ in fine ꝯſtrictionis ⁊ hoc nō quia tunc q̄ndo eēt maior tpato eſſet ſtrictior. ⁊ ita de la titudine cōſtat. ¶ Quīto uidet̄ ꝙ ſi pul ſus eēt magnus rōe ſupradicta ſequeret̄ ꝙ aliquis pulſus eēt qui nō eſſet puꝰ nec magnus neqꝫ mediocris ut puta lōgus ⁊ ſtrictus aut lōgus tm̄. ¶ Ad hec dubia rńdetur. Et ad primū ꝙ in ueritate ge nera pulſuū ſunt nouē ut Auic. innuit quo rū unū nō p ſe ſub alio ꝯtinetur. ⁊ ſufficiē ter de his diximus ſ. ¶ Ad ſcōm ꝯcedit̄ ꝙ nō repitur aliquis pulſus q nō ſit ſub aliqua ſpecieꝝ cōpoſitaꝝ. ſꝫ tñ ſpēs ſim plices differūt a cōpoſitis quia ſtat pulſuꝫ remanere ſub eadē ſpecie ſimplici ⁊ per mutare in cōpoſitis ⁊c̄. ¶ Ad tertiuꝫ dr̄ ſm uiā Galꝰ. ꝙ nō eſt ueꝝ ꝙ nō ſit aliq̄s pulſus magnꝰ abſolute niſi excedens tem peratū. Cōcedit̄ etiā ꝙ ſm locutiōes me dicoꝝ ꝙ ad hoc ꝙ unus pulſus dicat̄ ma ior alio nō requirit̄ alteꝝ eoꝝ aut utrun qꝫ eſſe magnū ſꝫ ſufficit ꝙ uterqꝫ aut ali us magnus uocet̄ q̄tus ⁊ unus eorum eſt magnꝰ ⁊ puus alius magnꝰ aut unus tpa tus ⁊ aliꝰ magnus. aut ſi uterqꝫ eſt puus unus eſt minor alio ſꝫ ſi quis uelit uocar̄ pulſuꝫ magnū mō dicto deinde ſequi ꝓ prietatē ſermonis niſi dicit aliquem eſſe pulſuꝫ minorē tpato ⁊ cōcedit ꝓpter iſi nitū paꝝ ut magnus eſt aliquis pulſus. ¶ Ad quartū dr̄ ꝙ ſiſtoles eſt lata ꝓ al ta nō ſm latitudinē arterie in pma ꝯſtri ctionis nec ſm latitudinē eius in fine ſed ſm ꝙ trāſit ꝯſtringendo ſe in latitudie tpati ſiſtolis. ⁊ ita in latitudie ⁊ altitudi ne. ¶ Ad ultimū dr̄ ⁊ cōcedit̄ ſm Galꝰ. ut paꝫ afforiſmo ſcōe pticule. In magni tudine quidē. ⁊ ibi uide. ¶ Circa cōditio nes ſeruādas in tāgendo pulſū. ⁊ etiā de ipſo pulſu eſt intelligendū ꝙ nemo debꝫ arbitrari Auic. fuiſſe diminutū ex eo qꝫ de ꝯditionibus ab Egidio poſitis in uerſi bus nullā fecit cōditionē quā ſi qs uellet ex lr̄a Auic. extirpare poſſet eaſdeꝫ ad il las Auic. adducere ⁊ tu labora.

¶ GENERIS AUTEM. ¶ Hic exe quit̄ Auicen. de ſcōo genere dicens ꝙ ex genere ſūpto ex quātitate pcuſſionis ue ne in digitos ſunt tres ſpēs. ſcꝫ fortis de bilis ⁊ mediocris. Et fortis eſt ille pulſus

qui apud diastolē resistit tactui/ sz debil' cōtrarius/ z inter illos ē mediocri. ¶ No tandū p̄mo f̄m Gal. in li° de dr̄iis pulsuū q̄ medic⁹ sepe errat indicādo p pulsuz fortē. nā sepe pulsū magnū uocat fortem qa magnus ē motus. z pulsum altū uocat fortē quia multū eleuat arteriā/ z pulsū durū uocat quia resistit multū ɔprimēti/ sz quia uere iste pulsus debet dici fortis ex fortitudīe uirtutis hora eleuatiōis ar terie resistit tactui/ nō stat multū eleua re arteriā z tn̄ pulsū esse debilez. sicut si puer manū suā statī leuaret z uir leuarz suā supra mensurā fortiter ut puta q̄ p pedale erit motus magn⁹ z uelox z si bos caput leuaret p quartā pedis z uelociter erit minor z tardior sz pueri motus erit debilior motu bouis. nā manu tua poter manū suā leuiter mouere sz nō ita ꝑote ris caput bouis z ita medicus cū diligen tia debet hoc considerare ex multo usu tāgendi. In duro aūt cōp̄hendit arterie duricies nō infra dicēdo. Ex quo patz q̄ hoc gen⁹ sumit ex q̄litate ꝑcussiōis ue ne in digitos quia etiā fortius ꝑcutit di gitos pulsus fortis q̄ debilis esto q̄ aliqñ tardior z minor sit sicut si musca uelocis sime uolādo mouet̄ ꝑcutiat faciez tuā/ et equus ambulādo cū suo capite obuiet for tior erit ualde equi ꝑcussio. sz mot⁹ mus ce uelocior z iste tardior. ¶ Sc̄ḋo notan dū hunc locū dupl'r exprimi. Uno modo apud Dinū q̄ ita absolute intelligat ut iacet lr̄a. sz p mediocrē tunc nō intelligi mus illū qui est mediocri dispōni corpo ris ɔueniens sz illū qui ē medius īter ex trema inter scz extremā debilitatem et extremā fortitudinē z hic nō est pulsus tꝑati corporis. Alius ē modus Marsilii q innuit q̄ fortitudo in pulsu est duoꝝ mo dorū. naz aliq̄ est fortitudo uera z ꝑseue rans et ista est q̄ correspondet mediocri ɔplexioni z istud nō intēdit hic Auicē. q̄ aliqs sit pulsus mediocris de hoc intēdit infra de pulsu naturali. Alia est ficta z n̄ ꝑseuerās z hac ɔtingit pulsū aliquē esse extremū z de hoc loquitur hic Auicen. ¶ Tertio notandū q̄ sistoles pōt ɔp̄hen di fortis qñ arteria nō existit dura nō tn̄ hora sistolis faciliter cōprimit̄ digito sz qñ hoc est difficulter iō Auic. tacuit licet ita sit fortitudo ī sistole sicut ī diastole.

¶ GENERIS UERO. ¶ Ponit spe cies ī tertio genere scz in genere sūpto ex ꝑte mensurātis motū. z dicit q̄ ī hoc genere etiā sunt tres sp̄es. Una ē pulsus uelox z est ille q in breui tp̄e ɔplet motū suuz/ z tardus ē ille q multo tp̄e cōplet motū. Mediocris uͦo qui medio modo se habet. ¶ Notandū hunc locū dupliciter exponi uel intelligi posse. quidā enim ab solute ut hic dr̄ intelligunt. q̄ uelocitas pulsus attendit̄ penes paruitatē tempori mensurantꝭ motū/ z tarditas penes mag nitudinē siue motus ille fiat sup magno spacio siue sup puo z f̄m hunc modū con cedit̄ q̄ a pulsus ē uelocior pulsu b et tn̄ b pulsus ē uelocior motus q̄ a pulsus pu ta ubi a pulsus ɔpleret motū suū īmedi ate hore z b ī duabus tertiis hore sed b in duplo plus de spacio describerz ut pa tet intelligēti cōclusio. Sc̄ḋs mod⁹ expo nendi ē q̄ uelox pulsus ē ille cui⁹ motus cōplet̄ in puo tp̄e nō absolute sed motus sup equale spaciū. Nā uelocitas in motu attendit̄ penes puitatē tp̄is mensurātis motū nō absolute sz in cōpatōne ad spaci um z f̄m hanc uiā nō esset cōclusio conce dēda. z hec sc̄ḋa uia iudicio meo est mēti bus doctoꝝ cōformior z uerior. ¶ Nota sc̄ḋo q̄ sicut apud medicos nō dr̄ pulsus magnus nisi excedēs tꝑatū in uelocitate z tu sup hoc fūda cōclusiones ꝑportiona les q̄ eligunt̄ sicut s̄ cum de magnitudīe loquebamur.

¶ GENERIS UERO. ¶ Nunc de terminat sp̄es positas sub genere sūpto ab essentia instri. z dicit q̄ sub hoc sunt

tres spēs. Una est pulsus mollis ꝛ hic est puls⁹ q̄ ꝓpter molliciē arterie faciliter recipit ꝯpssionē. Alia est pulsus durus et est cōtrarius huic. Et tertia est mediocri medio mō se habēs. ¶ Nota dupl'r arteriā resistere cōprimenti. Uno mō rōe fortis eleuationis ut ī pulsu forti dictū est. Alio mō rōne duriciei arterie ꝛ sic hic intelligit' de scd̄a resistētia. nā prima non est solū cū hac resistētia s; cū forti repcussione ubi scd̄am nō op; esse cum forti pcussione. op; g° medicū assuefieri in tactu illū pulsū cuius arteria cū ꝯputit' vr ad modū cāne mollis illū autē ad modū corrigie uidet' durū dici. ut Gal. in introductorio pulsuum dixit.

¶ GENERIS AUTEM. ¶ Determinat de spēbus quīti generis dicēs ꝙ in hoc genere qd̄ sumit' a dispōne eius qd̄ cōtinet' in arteria sūt tres spēs scilic; plenus uacu⁹ ꝛ mediocris. Plenus ē ille qui sentit' ac si in foramīe. i. in cōcauitate eēt humor splens ꝛ de humore sollicitandū ut puta euacuet'. Uacuus aūt est ei ꝯrius ꝛ mediocri inter eos. ¶ Notandū ꝙ ī arteris qn̄q; qn̄ dilatat' ad tactū app; plenitudo rei humoralis q̄ ꝯphendit' in ea multa res grossa. ꝛ qn̄q; app; magnitudo rei aeree ꝛ cognoscit' dr̄ia in tactu sic̄ uesica plena aere ꝛ aq̄ discernit' l; g° non det' uacuū uene s; sup pulsū ꝛ arteria sit plena re sensibili. tamen non est semper plena re sensibili ad modū humoris ꝛ de hac plenitudie loquit' hic Auic. ꝛ uacuitate sibi opposita. ¶ Scd̄o notandū ꝙ hec plenitudo deb; pure euacuari. i. ita ut purificet' arteria a tali plenitudie q; repletio in arteriis ē periculosior ꝓpter caloris fortitudinē ꝛ periculū suffocationis debet etiā cito euacuari ꝓpter periculu; ꝛ ita sollicitandū ē de ea ut pure euacuet'.

¶ EX GENERIS. ¶ Determinat de spēbus sexti generis. ꝙ in ho: gener' sūt tres spēs sc; calidus. frigid⁹ ꝛ mediocri. ꝛ isti sunt termini noti.

¶ GENERIS UERO ¶ Determinat de. vii°. genere dicit ꝙ in gener' sunt sūpto a tpe cuiuslibet q̄etis sūt tres spēs sc; frequēs. ꝛ iste ē in quo tēpus sensatu; inter duos motus ē breue. ꝛ hic uocatur frequēs spissus. ē huic cōtrarius q uocat' rarus ꝛ resolut⁹ ꝛ mediocris. ¶ Dicit secundo ꝙ hoc tp̄s sensatū inter duos motus ē diuersū duobus modis apud tāgentes s̄m ꝙ tāgit pcipit sistolē aut non pcipit. nā in eo q nō pcipit sistolē totū tēp⁹ inter unā pcussionē ꝛ reliquā. aut iter duas diastoles ita ꝙ si hoc tp̄s est magnu; pulsus ē rarus apud nō pcipiētes sistole; tunc dr̄ pulsus spissus. aut rarus s̄m duo tp̄a duaꝝ quietū in pulsu pceptarum.

¶ Notandū ergo ꝓ grossis medicis differentiā inter pulsū uelocē ꝛ spissum. na; pulsus dr̄ uelox respectu pulsatis tēpori ꝛ quietis. vn̄ formica tarde ambulās usq; ad locū ꝛ ab ipsa spissa recedēs dicim⁹ ipsa; frequēter incedere s̄m reditū uelocē ꝛ multū in illo quiescere dicimus raro r̄di re. Et ex isto potes ōndere ꝙ ē possibile unū pulsū esse altero multū frequētiorē. ꝛ tn̄ in eod̄ tp̄e multis pulsationibus ac multis uicibus nō absolute pulsatis eē tp̄e quietis s; tp̄e motus sint multo maiores

¶ Scd̄o notandū ꝙ nō incōuenit unu; ꝛ eundē motū pulsus apud unū esse rarū ꝛ apud alteꝝ esse frequentē. ꝛ hoc ubi eni; totū tp̄s inter duas diastoles sit magis tēperatū ꝓ instās s; tp̄s sistolis plusq; ꝓ instās uerificat' cōclusio de duob⁹ quorū unus pcipit sistolem alter uero nō.

¶ GENUS AUTEM. ¶ Nunc notificat octauū genus dicēs ꝙ octaui generi sunt due spēs sc; eq̄lis ꝛ diuersus. Dicit scd̄o ꝙ ista eq̄litas l' diuersitas ē ꝓ cōparationē similis ꝛ dissimil' in una pte unius pulsus. ꝛ hō q; ista ꝯsiderant' donec ꝓ ueniat' ad ꝯgnoscendū ꝙ qd uni⁹ pulsus ꝛ eiusdē ptis eiusdē pulsus. ꝛ est exemplū

diastolis cuius ꝑpter uehementē necessi
tatē aut debilius ꝑpter supuenientez de
bilitatē. Dicit tertio si tu uolueris ꝛ cōsi
derabis inequalitatē ꝛ diuersitatē in tri
bus generibꝰ dictis alias ptes sꝫ tm̄ forti
tudo ꝯsideratiōis ad istas reducit̄. Dicit
q̄rto ꝙ pulsus absolute eq̄lis ē ille qui in
oībus p̄dictis ē equal̄ . ꝛ si in aliquo istoꝝ
fuerit equal̄ solūmō tunc ī eo solo dr̄ eq̄l
¶ Circa primū notandū ꝙ respectu eq̄li
tatis nō ponunt̄ in pulsu duo exempla di
uersaꝝ denoīationū sꝫ unū diuersitatis.
semp enī diuersitas ī suscipiēte dispōnes
magis ꝛ minꝰ est ꝑ hoc ꝙ ī uno est pulsꝰ
plus ꝛ ī alio minus. ¶ Circa ꝫm dictū nō
ꝙ pulsus dr̄ equal̄ ꝛ diuersus ꝑ ꝯpatioēꝫ
aliquoꝝ inuentoꝝ in pulsu. et hoc ē tribꝰ
modis. vnus ē ꝯpando unū pulsum alteri
pulsui. scd̄s est ꝯpando diuersas ptes eius
dē pulsus adinuicē. tertiꝰ ꝯpando ad unā
ptē unius pulsꝰ sub quo ad diuersas in ea
alteri reperit̄. Exēpluꝫ p̄mi sicut si cōpa
rem unā diastolē alteri diastoli. Exēpluꝫ
scd̄i sicut si ꝯparē ptez unius diastolis q̄
correspōdꝫ uni digito tāgenti alteri pti
eiusdem q̄ correspōdet alteri digito tan
genti. Exemplū tertii sicut . si ꝯparē unā
ptem diastol̄ sub uno digito sibimet quo
ad principiū ꝛ finē. Ea igit̄ q̄ ꝯparant̄ in
pulsus equalitate ꝛ diuersitate . aut sunt
diuersi pulsꝰ. aut diuerse ptes eiusdē pul
sus ꝯp̄hense a diuersis digiti. aut una ps
unꝰ pulsus sꝫ ꝫm diuersa eius tp̄a. ¶ Ex
q̄bus colligit̄ simul cuꝫ his q̄ dicunt̄ ī in
pte sequenti ꝙ nō noīat̄ pulsus diuersus
ex cōpositōe diastolis ꝛ sistol̄ ꝉ tp̄e quietꝭ
ꝛ tp̄e motus uel tempoꝝ quietū adīuicē.
¶ Scd̄o nota p̄ncipal̄r circa hoc ꝙ illa ī
q̄bus hec ꝯparant̄ ad dicendū pulsū equa
lez ꝉ diuersuꝫ sunt sp̄ēs quinqꝫ geneꝝ no
minatoꝝ in textu ꝛ ī aliis etiā p̄nt cōpa
rari ut ī dicet̄. ¶ Tertio notandū ꝙ illa
ps donec ꝯtingit ꝙ unꝰ pulsus ꝛc̄. exponi
tur duobꝰ modis. vno mō ꝙ contingit ꝙ

unus pulsus extremus. i. sequēs aliuꝫ sue
diastol̄. i. in sua diastole ē citior. i. ueloci
or ꝑpter uehementē calorē. aut debilior
ꝑpter uirtutꝭ debilitatē ꝛ tūc ista ps est
exēplificatio p̄me ꝯpationis pulsuū adin
uicē. Scd̄o mō pōt intelligi ꝙ sit exem
plū diuersi pulsꝰ in una pte unꝰ pulsus ꝛ
est sensus donec ꝯtingit. i. sicut contingit
ꝙ unꝰ pulsus ē postremus sue diastol̄. i. ī
postrema pte sue diastol̄ est citior. i. uelo
cior ꝑpter uehementē caliditatē aut de
bilior ꝑpter debilitatē . ꝛ hoc plus mihi
placꝫ. ꝛ haꝝ diuersitatū maneries ī inue
nies. ¶ Circa tertiū notandum ꝙ dupl̄r
exponit̄. vno mō ꝯpando ad id qd̄ īmedi
ate est dictū scꝫ donec ꝯtingit ꝛc̄. et erit
sensus ꝙ si tu uoluerī dilatare sermonēꝫ
in exēplis poteris cōsiderare alias ptes
id est alias ꝯsideratiōes ī dictis tribꝰ ge
neribꝰ suple de q̄bus nōd est exēplificatū.
nā exemplificatū est ꝺ uelocitate ꝛ forti
tudīe ꝛ nō frequentia ꝛ q̄litate aut duri
cie iō in istis tribꝰ etiā poterī exēplifica
re. Scd̄o mō pōt intelligi ꝙ dicat de ge
neribꝰ in q̄bus ꝯsiderat̄ eq̄litas . ꝛ erit sē
sus ꝙ si uoles poterī cōsiderare ptes al̄s
id est alios mōs ꝯsiderationū ī dictis tri
bus generibꝰ aliis ab istis ꝯ̄ noīatis. et si
fuerit. x. genera . ꝛ in isto octauo nō cadit
cōpatio ut dicat̄ pulsus equal̄ aut diuer
sus nec ī nono qd̄ sub isto octauo ītelligit̄
Restat gͦ ꝙ pōt solū cadere in istis octo
generibꝰ ista cōpatio de q̄bus sex generi
bꝰ septē fuerūt noīata. ꝛ iō tria remanse
rūt de q̄bus poterī dilatare sermonez scꝫ
calidꝰ ꝛ frigidus plenꝰ ꝛ uacuus . ꝛ pōdus
habēs ꝛ nō hn̄s ꝛ hāc scd̄aꝫ puto esse ue
riorē. ¶ Ex quarto dicto pōt aliqs ꝯpre
hēdere ꝙ stat aliquē pulsū esse q̄ non est
absolute eq̄lis nec diuersꝰ. ¶ Circa oīa ꝯ̄
dicta nota ꝙ in pulsu equali nō opꝫ eq̄ri
ptem eiusdē pulsus inuicē ita ꝙ tp̄a q̄ed
sint eq̄lia in uelocitate motuū duoꝝ sint
equales. nā ueritas est ut sumit̄ a Gal̄. in

libro de utilitate pulsus. quies sequens constrictionem est maior quam quies sequens dilatationem in naturali dispositione. sicut in anhelitu est manifestum. ¶ Ex quo sequitur Jacobum forlivio hunc locum non intellexisse preat mihi reverentia sua cum dixit pulsum cuius una questio non est alteri equalis esse unum fundatur super hoc quod cum dicit Avicenna quod pulsus est diversus ex comparatione similis vel dissimilis aut similitudinis aut dissimilitudinis partium unius pulsus hoc non potest intelligi quietem ad quietem comparando aut diastolem ad diastolem quod fundamentum est fallax cum dicat ad partes diversas unius partis parte eiusdem diastoles diverse digiti correspondenti ut patet in sequenti c°. et tu ex hoc poteris solvere fallacias quorundam sophismatum puta quod in quolibet lapsu complexionali simplici aliis de dictis esse pulsum diversum. ut in humida tamen maior sistoles quam diastoles/ et in calida tamen econtra maior diastoles quam sistoles. nam constat ex dictis quod illa inequalitas facit pulsum diversum.

¶ GENERIS AUTEM. ¶ Declarat nonum genus dicens quod in hoc genere sunt due species. una est ordinatus. et alia est pulsus inordinatus. Dicit secundo quod iste est ordinatus cuius diversitas habet ordinem conservantem super quem transit. et hoc est duobus modis. Uno modo ut pulsus dicatur esse absolute ordinatus tamen habet duas diversitates vel plures sicut si esset unus circulus et alius circulus diversus a primo ita quod ambo ad suum ordinem redeant. Inordinatus autem est ei contrarius. dicit tertio quod si bene consideraberis invenies quod hoc nonum genus est sicut species intrans sub equali sive diverso. Dicitur autem unum diversum vel decimum in narratione Avicenne secundum Galenum et secundum locutionem eiusdem. et tu ex hoc collige quod omnis pulsus ordinatus dicitur inequalis et ideo est abusio in locutione cum medici grossi pulsum equalem vocent ordinatum.

¶ DEBES AUTEM SCIRE. Hic exequitur de ultimo genere. Et dividitur in duas. Primo ponit quedam preambula. Secundo determinat de genere sumpto ex pondere. ibi secunda genera. Prima dividitur in tres. nam primo ostendit quod in pulsu reperitur natura musice. Secundo ostendit quod sunt proportiones musice quas Avicenna dicit posse sentire in pulsu. Tertio ostendit quid credat de ipsis sensibus comprehensibilibus. Ibi secunda Galenus autem. Ibi tertia ego autem. ¶ In prima parte ponit quod intendit dicere quod in pulsu reperitur natura musice. Dicit secundo quod hoc modo reperitur quia sicut ars musice completur per coniunctionem sonorum cum debita proportione inter acuitatem et gravitatem eorum per circulos cursuum temporum qui sunt inter percussiones similes et dispositiones in pulsu quia proportio temporum suorum motus in velocitate et spissitudine est sicut proportio adiunctionum gravitatis et acuitatis in musica etc. quemadmodum contingit quod tempus feriendi vel percutiendi instrumenta musicalia et quantitates sonorum sunt quinque convenientia ita contingit in pulsu quando alie diversitates sunt illi ordinate et quinque non etc. Proportio dispositionum pulsus in fortitudine debilitate et in quantitate quinque est conveniens corporis patientis dispositionem conveniente et constat quod consideratio de partibus pulsus secundum quam ipsum sub dicta ratione cognoscimus est egrediens a genere hoc d. in summa.

¶ Circa hanc litteram notandum est primo diligenter naturam musice reperiri in pulsu est dicendum quod reperiuntur in pulsu dispositiones a medico considerande similes dispositionibus repertis in sonis et consonantiis musicalibus que omnia consideranda sunt a medico. ¶ Secundo notandum quod musica est vis vel facultas differentias sonorum et vocum sensibili ratione comprehendens et ita a Boetio describitur sed ab Isidero. iii°. ethimologiarum. describitur sic quod musica est peritia modulationis sono cantuque consistens. ¶ Ponitur autem triplex musica. scilicet mundana. organica et humana. mundana est debita ordinatio partium mundum constituentium et maxime principalium ut in celis. humana est debita proportio partium et virtutum corporis humani

organica est illa quā descripsim⁹ supius
¶ Notandū tertio quasdā diuersas uo
ces nāliter talē habere ordinē ⁊ ꝓportio
nē ut sensus hūanus inde delectet̄ ⁊ et ille
dicunt̄ cōsonātes ⁊ illaꝝ uocū agregatio
dr̄ cōsonātia. quasdā aūt nāliter apte fa
cere tristitiā in auditu ł saltē nō delecta
tionē. ⁊ ista agregatio dr̄ dissonātia ita
etiā ꝯtingit ī pulsu ꝙ q̄dā sunt sonoꝝ ꝓ
portiones q̄ sunt cōuenientes. ⁊ q̄dā sunt
q̄ sunt discōuenientes ⁊ ita in pulsu repe
riet̄ nā musice. ¶ Notanđ circa scđm di
ctū dicit Din⁹ iuuat ōndere dispōnum si
militudinē pulsus cū dispōnibus ꝯsiderā
dis a medico. ⁊ dicit ꝙ musica cōplet̄. i.
attingit finē suū ꝑ cōiunctōꝫ sonoꝝ scđm
ꝓportionē cōcomitantē eos ī acuitate et
grauitate ⁊ suple in magnitudīe ⁊ puita
te eoꝝ. ⁊ cū hoc ꝑ debitos circulos tēpo
rū q̄ cadunt īter unū sonū ⁊ aliū ⁊ uoluit
hoc cū dixit ꝑ circulos casuū tēpoꝝ q̄ sūt
inter eoꝝ ꝑcussiones. ⁊ etiā uult ꝙ intel
ligam⁹ etiā circulos tēpoꝝ mensurā eiuꝫ
ꝑcussiones qa hec etiā sunt ī musica mul
tū cōsiderāda a medico. ⁊ h⁰ declarat qa
ꝓportio suoꝝ tēpoꝝ uelocitađ ⁊ spissitu
dis. s. tēpoꝝ q̄ cōsiderant̄ scꝫ ꝑ uelocitate
⁊ spissitudīe est sicut ꝓportio sonoꝝ mu
sice. i. tēpoꝝ cōsideratoꝝ in sonis. nā tp̄a
cōsiderata ī sonis musice sunt tp̄a ferien
di ł sonādi ⁊ tp̄a qescendi. tp̄s aūt uelo-
tatis ē tp̄s motus ⁊ tp̄s spissitudīs ē tp̄s
qescendi. ¶ Dicit tertio ꝙ ꝓportio dis/
positionū pulsus ī fortitudīe ⁊ debilitate
ē sicut ꝓportio adiunctiōis musice consi
derati in rōe musice sonoꝝ ut sūt magni
uel pui acuti ł graues cōiuncti adinuiceꝫ
nō ꝯliderādo tp̄s mensurās. ¶ Dicit q̄r
to ꝙ queādmodū in sonis de qbus cōside
rat musica qm̄ cōtingit ꝙ ꝓportio tēpo
rū feriendi ⁊ quātitatis sonorū. s. magni
tudīs ⁊ acuitatis sunt qn̄qꝫ cōuenientes ⁊
qn̄qꝫ nō ita cōtingit in pulsu ꝙ aliqn̄ di
uersitates eius. i. drīe ⁊ ptes eius sunt or

dinate. i. debite. ⁊ tu hoc considera ꝙ duo
b⁹ modis pōt cōtingere ꝙ ꝓportio tēpo
rū ⁊ sonoꝝ nō sit cōueniens uno mō quia
ē talis ut nullā faciat cōsonantiā. s. non ꝓ
portionatā fini quē intendit musicus uł
nō ꝓportionatā auditui illi⁹ ꝓpter cuius
delectatōꝫ musicus pulsat. ut ubi gratia
alia consonātia utēda est in tristitia ⁊ fu
nere ⁊ alia ī nuptiis ⁊ bello. Sīr etiā duo
b⁹ modis cōtingit illas dispōnes in pulsu
esse discōuenientes. uno mō ꝙ nō sit ꝯue
niens alicui nāli cōplexioni hoīs. alio mō
ꝙ sit alicui cōueniēs sꝫ illi in quo cōueni
unt̄ patꝫ mō cōsideratio illoꝝ. ⁊ ꝓporti
onū ptiū pulsus fm ꝙ referunt̄ ad nām
uel equalitatē corpis in cōsonātiis q̄ oīa
cōsideranda sunt a medico. hec tantū dic
ta sunt ꝑ textus intricatione.
¶ GALIENO AUTEM. ¶ Nunc
ōndit quomō fm Gal. musicalē dispōneꝫ
in pulsu posse cōphendi. Et dicit pmo ꝙ
Gal. dicit illud qđ pōt sentiri de pōder
in pulsu ē fm unā ꝓportionē musicaliū ⁊
maxīe īmo solū fm unā. i. aliq̄ de quinqꝫ
dictis. pma est ꝓportio totius ⁊ hec est ī
rei ueritate ꝓportio tripli. ⁊ rō est qa ꝓ
portio tripla dupli cui adiūcta est ꝓpor
tio addentis medietatē. i. ꝓportio sexqui
altera. scđa est ꝓportio ꝑ totū ⁊ ista ē du
pla. tertia est ꝓportio ꝑ hoc ⁊ ista est ꝓ
portio addēs medietatē eius sicut uerbi
grā tria ad duo ⁊ uocat̄ sexqtertia altera
quarta est ꝓportio ꝑ quatuor. ⁊ ista ē ꝓ
portio addēs qa maius cōtinet minus et
tertiā ptē ⁊ uocat̄ sexqtertia. quinta ē ꝓ
portio addēs quartā ptē ⁊ illa ē ꝓportio
sexqquarta. ¶ Circa istā lr̄aꝫ ē notandū
ꝙ ꝓportio describit̄ ab Euclide ꝙ ē dua
rū quātecūqꝫ fuerit quātitates circa alte
ri⁹ altera habitudo. ⁊ diuidit̄ in ꝓportio
nē equalitađ ⁊ inequalitađ. ꝓportio autē
maioris inequalitatis diuidit̄ in rōnaleꝫ
⁊ irrationalē. rōnalis ē que in numeris pōt
inueniri. irrōnalis q̄ in numeris non pōt

galieno aut

inueniri .i. ut dyametri quadrati ad suã co
stã ⁊ rõnalis ꝓportio maioris ineq̃litatis
diuidit̃ in multiplicẽ supparcientẽ ⁊ sup
partiens ẽ multiplex qñ quinq; sunt eius
spẽs. ꝑma est qñ maius cõtinet min⁹ mul
tis uicibus adeq̃te. scḋa est qñ supparti/
ens ẽ ⁊ hoc qñ maius cõtinet min⁹ semel
⁊ aliquã unã ꝑtem adequate eius sicut si
cõtinet totũ ⁊ medietatẽ .ut q̃tuor se ha
bet ad tres q̃a cõtinet semel ip̃z ⁊ tertiã
eius ꝑtẽ. suppartiens est cũ magis ꝯtinet
minus ⁊ aliquas ꝑtes aliquotas adequate
que ꝑtes simul sũpte nõ cõstituũt unam
aliquotã ꝑtẽ ut q̃nq; ad tria q̃a q̃nq; cõti
net tria ⁊ duo q̃a sũt due tertie de trib⁹
⁊ non sunt una ꝑs aliquota q̃ aliquotiens
sũpta adequate reddet totũ. ⁊ tũc patz. q̃
dicat̃ multiplex supparticulari . ⁊ multi
plex suppartiens ¶ Scḋo est itelligendũ
ꝙ apud geometricos ꝓportio dupla in q̃
maius cõtinet totũ bis dr̃ diapeson qḋ ẽ
dictũ q totũ. nã dia .i. ꝑ ⁊ pason totum. Et
iõ sic dr̃ ꝙ ultra minorẽ quãtitatẽ ꝯtinz
etiã eã alia uice totã sed ꝓportio in qua
maius cõtinet minus semel ⁊ medietatẽ
dr̃ a nobis sexqaltera ⁊ a grecis diapẽte
⁊ diapente est idẽ ac si diceret per quinq;.
⁊ iõ hec ꝓportio sic dr̃ quia inuenitur in
quinta corda monacordi ad illã que ꝑ q̃n
tã distat ab illa .aut in qua maius cõtinz
minus semel ⁊ tertiã ꝑtẽ dr̃ diatesseron
⁊ hoc iõ quia hec inuenit̃ in quarta corda
monacordi. ¶ Tertio est notãdũ ulteri⁹
ex sñia Gal. ⁊ Euclidis ꝙ q̃buscunq; duo
bus extremis datis in triplo minus pro
portio ꝑmi ad scḋm ⁊ scḋi ad tertium. ⁊
ex isto sequit̃ ꝙ ꝓportio tripla cõponit̃
ex ꝓportione dupla ⁊ ꝓportõe sexqalte
ra. nã capio ꝓportionẽ triũ ad unũ min⁹
pone mediũ qḋ est duo ⁊ sequit̃ iuxta re
gulã datã ꝙ ꝓportio illa cõponit̃ ex ꝓ
portõe triũ ad duo ⁊ duoꝝ ad unum mõ
ꝓportio triũ ad duo est ꝓportio sexqal
tera ⁊ hec est cã quare ꝓportio apḋ gre
cos dr̃ diapason ⁊ diapente . ⁊ ab Auic. dr̃
ꝑ totũ ⁊ per quinq;. i. totius ⁊ q̃nq;. Illud
enĩ est dicere ꝙ est ꝓportio cõposita ex
dupla ⁊ sexgaltera ⁊ tunc ẜm hunc modũ
intelligas tex. Auic. nã sentit̃ ꝑmo põdus
ẜm ꝓportionẽ que est totius ⁊ quinq;. et
ista est ꝓportio tripli . ⁊ ideo dr̃ ꝓportõ
tripli ꝓportio totius ꝑ quinq; cuz ꝓ q̃a
ipsa est ꝓportio dupli adiuncta. i. addita
cũ ꝓportione addentis medietatez ⁊ ista
ꝓportio ꝑ q̃nq; reliqua sunt clara.
¶ ET EGO. ¶ Hic ponit Auic. q̃d sibi
uidet̃ circa hanc materiã. Et dicit primo
ꝙ ipse mirat̃ quomõ iste ꝓportiones po
ssint discerni ꝑ tactũ. Dicit scḋo ꝙ h⁰ tñ
dicescere est facile ei q cõsueuit in gener̃
tãgendi ⁊ cõsueuit ꝓportiones sonorum
intelligere siue sentire ꝑ aerẽ postea est
ei acq̃sita potentia cognoscendi musicam
id est musicalia. ⁊ ista cõparabit factis .i.
ꝓportioni iã note apud eum in tãgendo
cordas. nã iste homo cũ reduxit suã intẽ
tionẽ ad pulsũ poterit discernere ĩ eo di
ctas ꝓportiones per sensum.
¶ GENUS UERO . ¶ Hic declarat
genus sumptuz ex pondere. ⁊ posset diui
di patebunt ꝑtes legẽdo lr̃am . Dicit qḋ
genus qḋ sumit̃ ex pondere sumit̃ a com
paratione ꝓportiõis quãtitatis ꝓportio
nũ quatuor tẽpoꝝ que sunt duobus moti
b⁹ ⁊ duabus q̃etibus. ⁊ si sensu non potest
totũ hoc discernere. s. quatuor tp̃a q̃a non
cognoscit sistolẽ tunc ꝑ cõpatiõnẽ ꝓporti
onis quãtitatũ ꝓportionũ quatuor tp̃m
diastolis ad id tp̃s qḋ est inter duos dia
stoles ⁊ ad ultimũ tẽpori hoc est in breui
tp̃e motus ad tp̃s quiet. ¶ Pro itellectu
ꝑtis est notandũ ut s̃ dr̃ ꝙ in pulsu consi
deramus ꝓportionẽ que est inter tẽpora
exñа in pulsu tã quietũ q̃ꝫ motuũ ⁊ consi
deram⁹ ẜm habitudinẽ istius ꝓportiõis
ad dispõnem nãlem siue etitatiuã corpo
ris in quo ẽ ille pulsus tũc stãte textu ut
cõir inuenit̃ hoc mõ exponem⁹. genus qḋ

ex pōdere sumptū est sumit suple ex pō
dere p cōparatōz.i.p ɔsideratōez nr̄am q̄
cōsideratio est ꝓportiōis .i. habitudinis
quātitatū ꝓportionū q̄tuor tp̄m q̄ sunt
duob⁹ motib⁹ ⁊ duabus quietibus supple
ad dispōnez corpis in qua ē pulsus ⁊c. sed
apud cōsiliatorē lr̄a est facilior. nam ubi
habemus quātitatū ꝓportionuz ipse ha
bet quātitatū ꝓportōnabiliū q̄tuor tp̄m
p cōparatōz quatuor ɔistaꝝ ꝓportionum
ad corpis dispōnez. ¶ Scd̄o est notandū
iuxta mentē cōsiliatori dr̄ia.lxxxiii. quod
magis possum⁹ sensu pcipere ꝓportōem
motus ad quietē sibi imediate ī pulsu q̄ꝫ
ꝓportionē motus ad aliū motū succeden
tez. ⁊ h⁹ cā est q̄a motus ē opposit⁹ qeti.
opposita iuxta se posita magis discernū
tur. ⁊ pōt addi scd̄a cā quia tp̄s mot⁹ im
mediat tp̄i quietis nō aūt tp̄i motus nec
tp̄s quietis in pulsu imediat tēpori quo
ꝑuenit ad sensū. ¶ Tertio est notandū ꝙ
pōdus dr̄ duob⁹ modis sumi. vno mō pro
quadā mēsura pōderali qua aliq̄d dr̄ pos
se descēdere. alio mō sumit ꝓ quadaz cō
sonātia aut ɔueniētia ptiū inter se ⁊ hoc
mō sumit in ꝓposito pondus.

Pondus in pporto

¶ QUI AUTEM. ¶ Nunc ī hac pte
que eēt scd̄a ps supioris part diuise Aui
cen. rephendit aliquos dicētes q̄d dictuz
est dicēs ꝙ q̄ dicit istud ponit capitulū ī
capitulo que positio lz nō sit incōueniens
⁊ sit tollerabilis attn̄ nō est bona.

¶ ET PONDUS. ¶ Hic declarat q°
mō pōdus in ꝓposito sibi deseruit. Et di
cit ꝙ pōdus ē illud in quo ꝓportōes mu
sicales cadunt.

¶ ET DIXIMUS. ¶ Hic Auicen. in
hac tertia pte declarat ꝙ puls⁹ ponderis
diuidit in pulsū boni pōderis . ⁊ in pulsū
mali pōderi. ⁊ hoc facit postq̄ꝫ ipse appli
cauit ꝓportiones musicales nāe pulsus.
Et dicit ꝙ pulsus pōderis aut ē boni pon
deris aut mali pōderis. Et dicit scd̄o q̄d
pulsus mali pōderis sunt tres sp̄ēs. una ē

Spes pulsus mali podere

illius cuius pōdus est mutatū ⁊ est iuxta
pōdus. ⁊ ista ē cuiusmodi pōdus est pōd⁹
etatis que ē iuxta etatē illius c⁹ est puls⁹
sicut cū iuuenes hn̄t pōdus puls⁹ pueroꝝ
Dicit tertio ꝙ scd̄a sp̄ēs ⁊ altera est sepa
ti pōderis sicut cū pueri hn̄t pulsū senū.
Dicit quarto ꝙ quarta sp̄ēs est a pōdere
egrediēs ⁊ ē pulsus q̄ nulli pulsui alicui⁹
etatis similat. Dicit q̄nto ꝙ hmōi mag
na egressio ⁊ extraneitas ī pulsu magna
habet significata ī corpe hūano q̄ multū
iuuāt medicos ad ɔgnoscendū que ɔgnos
cere hn̄t ipsi medici sup dispōnibus uari
is corpori hūani. ¶ Circa hāc lr̄am nota
ꝙ diuersitas pōderalis in pulsu attēdit
penes diuersitatē etatū in q̄bus etatibus
rōnabiliter adest diuersitas in pulsu ꝑm
ɔuenientiā ipsaꝝ etatum . ut ī paulo post
uidebit. ¶ Scd̄o est notandū ꝙ puls⁹ dr̄
mali pōderis p habitudinē ad ipsas eta
tes . q̄m puls⁹ iuuenis q̄ similat pulsui pu
eri aut senis dr̄ mali pōderis hoc est non
seruātis suā nām debitā. si aūt puer ꝓpul
sum senis haberet deterior diceret. Con
stat aūt ꝙ maior est distātia pueri ad se
nez q̄ꝫ iuuenis ad pueꝝ egrediēs aūt pul
sum ab oī etate maxīe deterior dr̄ prop
ter eius maiorē deformitatē. ¶ Tertio ē
intelligendū ꝙ diuersitas ponderalis in
istis pulsibus deterrima ꝑintēsius sup dis
positōe mala corpis hūani significant.

¶ Capitulū secundum.

[D]ICIT QUIDAM.

¶ Istud est scd̄m capitulū quod
intitulat de pulsu eq̄li ⁊ diuerso.
Et diuidit in duas ptes ꝑncipales. In ꝑ
ma pte Auic. ponit oēm modū ipsius diu̾
sitatis pulsus ex pte uni⁹ pulsus aut plu
riū pulsuū. In scd̄a pte ex istis diuersita
tib⁹ ipse declarat quasdam alias pticula
res diuersitates q̄ ꝓprio noīe noīantur.
scd̄a ps incipit ibi ex diuersitate u̾o pul
sus ī una pte. Prima ps ⁊ si sit diuisibilis
tn̄ tota clara ē. Circa quā ptē ē notanduz

ꝙ arteria in loco ubi tangit̃ pulsus habꝫ
sitū suū ꝭm quē nāliter debet sentire et
q̄libet ptiū eius pōt pmutari ita ut ī ea
sentiat̃ aut magis alt⁹ ·aut magis ꝓfun
dus/aut magis latus v̾sus supius focile·
aut v̾sus inferius focile/aut magis lōgus
uersus manū aut v̾sus grossiciē brachii·
aut minus·in oībus g° istis ꝯtingit diuer
sitas in pulsu rōe situs partiū pulsus uel
arterie·Iste g° sunt sex ptes de q̄bus loq
tur Auic· ¶ Scdo notandū ꝙ naturalr
oēs partes arterie debent eleuari illico·
q̄ꝫ prius dilatant̃ eleuant̃ añ horā· reliq̄
hic dicta sunt facilia·Nota tñ ꝙ ī istis cō
tingit pulsū diuersum in una ꝑparte uni⁹
pulsus·

¶ EX DIUERSITATE ¶ Diuidit̃
ista ps in duas ptes·Primo hic ponendo
diuisionē unius mēbri· scdo ptē declaran
do·Ibi scda intersectus aūt·Dicit primo
ꝙ ex diuersitate cōtinentẽ in una pte uni
us pulsus ꝯsurgūt tria genera·s·itersect⁹
reditiuus ⁊ cōtinuus·ubi nota ꝭm Gal·in
li°·de drīis pulsuū ꝙ oīs pulsus aut ē ma
nifeste īteruenientẽ quietis ī medio ⁊ iste
uocat̃ intersectus· aut tota diastole appa
rente ꝯtinuo dilatari ⁊ iste ē ꝯtinuus·aut
diastole añq̄ꝫ manifeste qescat apparēter
redit a ꝓfundo ⁊ iste ē reditiuus ⁊ diffe
rens a prima specie ·qa in p̄ma specie nō
appꝫ a ꝓfundo redire sꝫ quiescere·deīde
moueri in hac aūt appꝫ iterꝫ a profūdo
uenire apparenter·

Interfectus

¶ INTERSECTUS· Declarat istas
tres spēs·Et diuidit̃ in tres · In scda ibi
reditiuus v̾o·Ibi tertia cōtinuus·De pri
mo dicit ꝙ ille pulsus ē intersectus q in
una pte sepatur cum paruo motu·i·q̄ꝫ ais
motus sit puus cū qete ita ꝙ minor pul
sus ille ē intersectus in quo qes īteruenit
inter unā ptē dilatatōnis ⁊ aliaz añq̄ꝫ to
ta ꝯpleat̃ ⁊ dilatatio sit media ⁊ qes ex
trema sunt due ptes diastol'· Dicit scdo
q̄ꝫ in isto pulsu qm̄ contingit ꝙ extrema
sunt similia ⁊ q̄nq̄ꝫ diuersa ī uelocitate ⁊
diuersitate tarditate ⁊ sil'itudine· Et nō
ꝙ lꝫ solū tres ꝓtes ponant̃ tñ pōt esse ꝙ
sint plures ut due qetes ⁊ tres motus·et
hoc mō pulsus ītegre nō solū erit cōposi
tus ex duob⁹ motibus ⁊ duabus quietib⁹
sed q̄nq̄ꝫ ex pluribus ualde·

Reditiuus

¶ REDITIUUS UERO· ¶ Decla
rat pulsū reditiuū ⁊ dicit ꝙ hic ē pulsus
qui in una sui pte est magnus ⁊ redeūdo
fit puus·i·qui p̄mo facit diastolē magnaꝫ
in una pte arterie deīde redeundo retro
facit unā aliā ꝑcussionē paruā ·ac si di
ceret exēpli grā cuꝫ pcutit̃ ab alto cum
mallio post primā percussiōꝫ resilit mal
lius in altū ⁊ redit ad percutiendū scda
uice in eodē deinde reditu subtili·i·occul
to redit ad debitū situꝫ arteria sicut p⁹
scdam percussionē notabilē qbusdā factis
puis agitationib⁹ quiescit malli⁹· Dicit
scdo ꝙ pulsus reditiuus ē ille cuius spēs
ingrediunt̃ alias spēs· ⁊ hoc ē ut un⁹ pul
sus sit duo·i·uideat̃ de uno pulsu sicut si
essent duo ꝓpter diuersitatē aut de duo
bus sicut de uno ꝓpter alias drīas ingre
diēdo·Dicit tertio ꝙ ꝭm dictū·s·ꝙ q̄daꝫ
illius spēs ingrediant̃ in alias spēs · ut ī
est dictū ꝭm sñiam illoꝝ qui nō ꝯuenērt
in isto·s·ꝙ debet dici pulsus diuersus in
una pte sꝫ dixerūt ꝙ iste diuersus diuer
sitatẽ cadētis inter ptes pulsus· ¶ Ad in
tellectū ptis nota ꝙ pulsū intersectū ut
sic nō dicit Gal'·ꝯtineri sub isto gener̃ ut
colligit̃ ex dictis suis in li° ·de drīis pul
suuꝫ·nā p̄mo ponit distinctiōꝫ ꝑpositā de
pulsu diuerso ꝭm unā partē arterie uel
uni⁹ pulsus in tres spēs quaꝝ p̄ma fit in
tercidētis motus arterie ⁊ qetis·scda uo
cat̃ ꝯtinuus cōtinuo apparētis tali motu
tertius uocat̃ supprediens ⁊ postq̄ꝫ de dua
bus spēbus declarauit determīat de ter
tio q est reditiuus ⁊ dicit ꝙ sūt illi quos
archyles uocat discretiones ⁊ tñ nomīat
eos sicut unū pulsū postea paꝝ dicit de

isto quietē habente in medio q̄ nō est di scretiuus. Dicit enī ꝛ hic ē tex. suus. nam eos q in una diastole deficiūt neq̄ꝗ dicee duos eē pulsus ꝛ minꝰ bis pulsāt. Apertis enī motibꝰ eius ꝑdicti quoq ꝯtinuū imo bilitate medio itercedit. secūdū genꝰ qđ discretū noiat uult gº q̄ ꝯm genus discr ti pulsus nō ita faciāt ut itercepti nō sūt discreti ꝛ ꝑ ꝯsequēs nō reditiui. ꝛ ex isto ꝯꝑhendere pōt q̄tū a lōge ad mētē Gal. exponūt doctores dictū Auic. ¶ Secūdo nota q̄ i isto pulsu reditiuo ꝑmo fit di/latatio artarie. ꝛ postea recessus ꝑuus a digito ꝛ postea redit ꝑuo reditu. q̄ antē hoc mō fiat pōt esse tribꝰ modis. unꝰ mo dus ē q̄ ꝑmo fiat magnus deīde fiat con strictio ꝛ sistolē a nā intēdente ꝯstrigere sʒ ꝑuissima interueniente qete ꝛ q̄si subi to redire ad diastolandū. scđo mō ꝯtigit q̄ fiat dilatatio magna ꝛ uelox a ꝟtute i tantū ut a forti sua dilatatōe resileāt pa rietes ꝛ ꝯsiderāt paꝝ ꝛ subito redeāt ad primā dilatatōē. tertio q̄ facta dilatati one arteria cōcutiat ꝛ nō ꝯm intentionē ꝯtingēter moueꝭ eleuādo se ꝟsus dextꝝ ꝛ uersus sinistrū sicut accidit i cordis qñ subito extendunꝭ q̄ ipsi cōcutiunꝭ ꝛ fit i pulsu cōcussio ꝛ accidit i istis ut utanꝭ ex emplo Gal. sicut si ramū ligni attraheꝛ tur plicādo a loco suo deīde subito dimit teret ramū redire ad locū ꝛ nō subito q escerет. Istoꝝ igiꝭ triū modoꝝ duobꝰ ul timis fit pulsus reditiuus. ꝑmo autē mō sunt duo pulsus ꝛ nō unus. nā inter unam pulsionē ꝛ aliā uirtus cōstringit arteriā qđ nō fit i istis duobꝰ ultimis. si aūt non ꝯstrigiꝭ aut si cōstringiꝭ fit ꝓpter uehe mentiā tensiōis q̄ fit dilatādo ūn cōtuti unꝭ arterie ꝟsus intus. ¶ Tertio notanđ q̄ quidā antiq medici ut Gal. narrat di cto loco dixerūt istū pulsū diuersū. i. rdi tiuū ꝛ eē plures pulsus ꝛ nō unū. ꝛ scđ m istas spēs istius pulsus ingrediuntur alīs spēs ꝛ quomō est hoc q̄ isti ponunt hanc

diuersitatē esse rōe pluriū pulsuū. ꝛ non unius qa unꝰ pulsus q uere est unus ꝛ est apud illos sicut duo ꝛ duo ueri pulsus po nunꭲ apud illos ita se habere sicut ille se habet q uere est unꝰ. ꝑterea q̄ i isto uuo alie alias ingrediunꭲ. i. iste alie ꝛ diuerse egrediūꭲ pcussiones alias totales dilata tiones. uel alio mō dicat tex. ꝓpterea qđ alie alias ingrediunꭲ ita q̄ hic inferatur ex dicta similitudine duoꝝ pulsuū ad unū q̄ iā ꝯtingit q̄ alie spēs alias ingrediūꭲ id est ponunꭲ sub aliis spēbus ab istis. Et qa ut dicit iste pulsus igressus est species specieꝝ ꝛ q̄ unꝰ ē sicut duo ē apud sniāʒ illoꝝ qui nō ꝯuenerūt in hoc q̄ iste pulsꝰ debeat dici unus ꝛ diuersus in una ꝑte et tu nota ista oia sumenda fore ex Gal. lo co allegato q̄ hic abꝰ expositoribꝰ sūt ob missa ꝛ loco eoꝝ sunt posite imaginatōes lr̄e ꝛ lr̄a sine expositōe dimissa est.
¶ CONTINUUS AUTEM. ¶ De clarat pulsū cōtinuū. ꝛ dicit q̄ hic ē ille q est ordīatus diuersus nō ꝑcepta sepati one in quātitate. i. cōtinuatus motꝰ ex ue locitate ꝛ tarditate ꝛ totū est notuʒ. nisi q̄ tibi dereliquo q̄ cōsideres quomō di uersus sit in magnitudine qn pari modo pulsus ōmis magnus pōt dici diuersus i magnitudīe. ego aūt pulsū diuersuʒ ꝯm unā ꝑtem uniꝰ pulsus nō memi legisse a Gal. diuersū in magnitudīe ul' frequētia sʒ in uelocitate imo plane ab eo colligiꭲ q̄ in magnitudine nō pōt esse diuersus i una ꝑte unius pulsus in libꝰ de drīis pul suuʒ ita dicēte. Si ꝟo una ꝑticula arterie nō cōsistit ꝯm hoc genus. s. quantitatis. i. diuersitas ꝯm unū pulsū in cognitōne si ne idiget. ¶ Nota ulterius Gal. in isto tex. cōtrariū dixisse in ꝑte ꝛ dicit q̄ quā do occulta imaginari in magnitudine et obscura sunt sibi in se ꝛ cōꝑhendi nō ꝑñt nisi q̄tuor ꝯm quaꝝ uarietateʒ multipli cant species ꝛ ista clarius intelligenꭲ in sequenti capitulo.

Continuus

¶ Capitulū tertium.

E T EX EIS. ¶ Postq̄ Auicē. d(e)clarauit de pulsu diuerso magis generalr̄ hic determiat ꝺ pulsu diuͦso magis spēaliter q̄ pulsꝰ hn̄t noīa ⁊ ita debꝫ dici rubrica ⁊ nō debꝫ dicere cō tinui sicut cōir repit. Et diuidit in duas. pmo facit. scdō se excusat. Ibi scōa pulsꝰ ꝺc. pma diuidit in tot ptes quot sūt spēs nisi q̄ qn̄ꝫ mixti de q̄bus tn̄ spēbus ma gnā affinitatē hn̄tibus determinat. pate bunt ptes legēdo lr̄aꝫ. ¶ Dicit pmo q̄ꝺ de pulsibꝰ diuersis ē pulsus gazelans. Et gazelans ē pulsus q̄ cū sit diuersus ī una pte unius pulsus pmo est tardus deide ī tersecat ⁊ fit uelox ita q̄ gazelans oīs ē intersectus p q̄etē inter ptes uniꝰ dia stol ſꝫ q̄a intersectus alius erat cū silitu dine ptiū ⁊ alius una ueloclori .s. cū scōa. ⁊ nō pma ⁊ hoc dicit ad silitudinē gaze le q̄ ē alias multū simile capriolo in su is motibus primo facit unū saltuꝫ tardū deinde ueloclorē ⁊ facilitabunt enm.

¶ ET EX EIS EST UNDOSUS.

Determīat hic de pulsu undoso. Et ī sum ma undosus ē diuersus ī pluribus ptibus uniꝰ pulsus. ⁊ diuersitas eius ē in situ pti um ⁊ motu. s. in altitudīe ⁊ uelocitate tar ditate puentōe ꝯsecutōe ⁊ fortitudine et debilitate. ſꝫ ad hoc ut cū istis diuersita tibus dicaẗ undosus opꝫ q̄ habeat latitu dinē manifestā ⁊ q̄ non sit ualde puus. se cundo requirit q̄ sit mollis. nā si cū istis dispōnibus sit ualde puus nō est undosus istꝫ gͦ assimilat undis aquaꝝ alie aliis alis succedentes ꝑm plus ꝛc.

¶ ET EX EIS. ¶ Determinat de for micāte ⁊ ꝺmiculoso mixtiꝫ quodam mō. Dicit pmo q̄ uermiculosus silis est undo so ſꝫ est ualde puus ⁊ ualde freq̄ns ī tan tū q̄ sua freq̄ntia reputat uelocitas et nō est ita. Dicit scdō q̄ formicās ē minor ꝺmiculoso ⁊ spissior. ¶ Dicit 3ͦ. q̄ diuersi tas formicātis ⁊ uermiculosi ē rōe eleua tionis ad supiora ⁊ ꝓcessiōe ⁊ ꝯsecutōne est manifestior diuersitate eoꝝ in latitu dine imo q̄si nō appꝫ in hoc ubi nota q̄re in istis pulsibus appꝫ illa dr̄ia in latitu dine ⁊ est q̄a sunt plurimū stricti. Scdō nota q̄ lꝫ Auic. dicat de ꝺmiculoso q̄ sua silitudo appꝫ uelocitas. ⁊ nota Gal. in liͦ de drīis pulsuū. dicit hoc de formicāte ⁊ ꝺmiculoso ⁊ forte de utroq̄ est ueꝝ. ⁊ cā est breuitas tp̄is mensurātis hunc motū scꝫ pulsuuꝫ ⁊ q̄a in eo bn̄ discernit inter tp̄s motus ⁊ tp̄s q̄etis puū nō tn̄ q̄n etiā tp̄s motus sit puū sed nō est puum in cō paratōe ad spaciū. dicunt aūt isti pulsus in cōpatione ad motū ꝓceptum ex tactu uermis sub terra q̄ dr̄ lumbricus et for mice ⁊ ābo sunt diuersi in oībus illis mo dis in q̄bus undosus ⁊ q̄uis nō oēs illi cō ꝓhendunt sensui ut dicit Gal. in loco pre allegato differunt auteꝫ ab undoso ī ma gnitudine eq̄litatis ⁊ diuersitatis.

¶ ET EX EIS. ¶ Determinat de ser rino dic q̄ hic assimilat undoso ſꝫ undosꝰ est mollis serrinus aūt est durus. in duri cie ē diuersitas. cū hoc tn̄ opꝫ q̄ sit uelox ⁊ spissus aliter nō diceret serrinus.

¶ EX EIS EST CAUDA. ¶ Hec oīa patent nisi q̄ cauda surcina in una parte uniꝰ pulsus non pōt intelligi diuersus in magnitudīe ſꝫ ī uelocitate ⁊ spissitudine

¶ ET EX EIS EST. ¶ De hoc parꝫ q̄d dicat. ⁊ ex eis ē bis pulsans. determi nat de bis pulsante ⁊ breuiter dicit q̄ in pulsu bis pulsāte sunt discordati medici q̄m aliq̄ dicunt q̄ ē unus pulsus ⁊ aliq̄ q̄ sunt duo .quoꝝ alter alteꝝ sequit .i. cito post. Dicit scdō q̄ ueritas est q̄ nō omis pulsus ⁊ q̄ ultimate sentiunt due ꝑcussi ones ⁊ duo pulsus q̄a tunc ille q̄ est iterse ctus esset duo pulsus imo nō sunt duo pl̄ ius nisi cū incepit ⁊ fit diastoles a ꝟtute ⁊ postea redit uirtus ad fundū faciēdo si stolē deinde redit iteꝝ uirtus dilatādo. facit diastolē. ⁊ tu de hoc sufficienter ha

duisti in pcedenti capitulo cuz locuti sumus de pulsu reditiuo.

¶ TEXTUS. ¶ Determinat de duabus spēbus patz in pcedenti caplo. et cadens i medio etiā diuersus in pluribus sed gazelans ē diuersus in una pte unius pulsus. et iō scđa pcussio añ uenit q̄ totalis dilatatio incipiēs a pma pcussiōe finiat i cadente i medio sunt due integre diastoles sz una sit et scita uehemēs in tēpore i quo expectabat quies post primā.

¶ TEXTUS. ¶ Determinat hic de qtuor spēbus simul. Dicit pmo q de istis spēbus est pulsus spasmosus et tremulus et retortus. et isti tres dicunt etiaz similes. nā spasmosus est ille in quo arteria sentit attrahi et remoueri p tensiōez a suo nāli situ aut ad unū latus aut ad aliud. In cōcussione aūt q tremulus ē dr ab Auic. hic arteria dr sentiri moueri iterz a situ suo et forte magis q̄ in spasmoso ut mult Gal. sz nō sentit hoc mō moueri ac si traheret et tenderet immo potius cuz mollicie et tortuosa similitudo filo qđ torquetur qđ filū etiā in positiōe sua non seruat rectitudinē et iste ē diuersus in ꝯsecutōne et pcessione et in situ ptiū. dicit ulterius q cordosus ē de summa retorti sz nō est ad modū corde et assimilat tremulo. dicit ulterius q i tremulo diastoles ē magis occulta et in retorto eē. sicut in eleuatōe ad supiora ē occultior. sz in cordoso tensio ē manifesta et aliqñ eius torsio ē ad unaz ptem. dicit ulteri⁹ q isti tres spasmosus et cordosus et retortus plurimū accidit ptisicis egritudibus et hoc nō de tremulo.

¶ Postea ponit excusatōez ad determinatiōnē ꝓpositoz et totū est claz hñti bonū intellectum.

¶ Capitulum quartum.

QUAMQUE GENERUM.

¶ Determiat de pulsu q inter pdictas spēs est nālis. diuidit in tres ptes. Primo ostēdit qs est absolute nālis i spēbus pulsus suscipiētibus magis et minus. scđo cōpatiue in eisdē spēbus. tertio cādit in spēbus nō suscipiētib⁹ diuisionē p supfluitatē p diminutionē. Ibi scđa. et si aliqđ alioz. Ibi tertia alioz. ¶ Prio dicit q in oī pulsus genere cuius spēs sumunt fm supfluitatē et diminutōem. Naturalis ē ille q est eqlis et q est fortissim⁹ Ubi nota q in qbusdā pnoiatis generib⁹ sumunt spēs penes supfluere a medio ul deficere ab illo. ut magis puus uelox et frequēs tardus rarus durus. in quibusdā aūt nō ut i diuerso eqli et ordinato et inordinato boni l mali ponderi. de pmis igit loquit hic Auic. Causa aūt qre pl⁹ in istis q̄ in aliis spēbus hic sermo sumat est dicta ē. ¶ Nota q p equale nō intelligim⁹ hic illū qui opponit diuerso sz illū qui ē medius et mediocris in magnitudie. ¶ Scđo nota q hic pōt intelligi pulsus nāliter dupl'r. uno mō in respectu ad speciez hūanā. et ille dr naturalis qui ē tpatissimo corpi ꝯueniens. aut in respectu illi⁹ cuius est et hoc mō ille est nālis q est ꝯueniens corpi in sua nālissima dispōne exñti. Ubi gr̄a sorti uel platonis ut utroq mō medius ē equalis medius absolutus iter extrema spēi. scđo mō medius inter extrema illi corpi. ¶ Quarto nota q rō quare in fortitudie medius ē naturalis est qa nālis ē ille qui est sequēs tpatiorē ꝯplexionem mō fortitudo uirtutis sequit ꝯplexiōis tēperamentū et tūc fortissimus est q est tēperatissimus et ille ē naturalissimus nota tñ apud quosdā fortissimū intelligi illū q est fortissimus pseueranter. nā p qbusdā pulsatiōibus stat ppter uehementiā conatus fortiorē esse alic⁹ egri pulsu tēperato pulsus. alii aūt absolute uolūt h⁹ intelligi et dicūt q uirtus q̄uis pl⁹ conetur ad pulsandū ex hoc nō sequit pulsus fortior sz bñ maior l debilior qa non est conatus talis nisi cū distēperantia quaz necessario sequit debilitas. ex quo patet q

nõ sequit̃ ꝯtingit uirtutẽ plus conari g°
ꝛ pulsũ esse fortiorẽ ·qa nõ põt aliis pari
bus pl⁹ conari ·s; dispitas ꝑpter quã sit
pulsus ẽ uirtus debilior·sc̃do patʒ ꝙ non
põt esse habundãtia ꝟtutis respc̃u ꝟtutis
tꝑati cũ tꝑatus sit fortissimus pͦsertim ĩ
uirtute uitali·ꝛ si arguit̃ ꝯ qa possibl'e ẽ
pulsũ mediocri magnitudis nõ esse nãleʒ
qa põt inueniri ĩ febriẽte ꝯcedo ꝯsequẽti
ãm s; hic nõ dr̃ ꝙ oĩs pulsus medius est
naturalis sed econtra ꝙ omnis naturalis
est medius in genere suo·

¶ ET SI ALIQUOD· ¶ Nũc in hac
sc̃da pte hoc qd̃ dictũ est dicens ꝙ si ĩ ali
quo generꝫ fiat augmentũ in aliq̃ drĩaꝫ ꝙ
nõ fiat nisi ꝑpter augmentũ fortitudis·
tũc illud qd̃ est hoc mõ augmentatũ est
nãlis ꝑpter fortitudinēʒ·ĩ·dictũ in forti
tudiẽ·ubi grã qñꝙ ꝯtingit pulsũ magni
ficari ꝑpter augmentũ ꝟtutis tunc pul
sus ille maior erit nãlior eo ꝙ ille q erat
minor ꝑpter debilitatẽ ꝛ ita ĩtelligat̃ ꝺ
ueloci ꝛ frequẽti ꝛ aliis·ꝛ iõ etiã de medi
ocri aliqs in magnitudine aliq° magno ẽ
minus naturał in febriẽte ꝯstãte uirtute
ꝛ obediẽte instrõ fit pulsus magn⁹ꝑpter
ꝟtutis debilitatẽ ꝯtingit fieri puuꝫ ergo
stabit fieri mediocreʒ· pone postea ꝙ for
tificet uirtus stãte eq̃li necessitate ·ꝛ con
stat ꝙ magnificabit̃ ꝛ erit magis nãlis·
ut stati dicet·ꝛ ita de ueloci ꝛ frequẽti ar
guere possum⁹ non sequit̃ tñ naturalitas
ꝛ mediocritas necessario s; bñ si est nãlis
simus opꝫ ꝙ sit mediocris ·qdã inferunt
pulsũ uariari fm oẽs drĩas ·ꝛ manere eq̃
naturał' p̃to sad' possibile ·ut in casibus
mult' nõ tñ ꝙ sit possibile tꝑatũ de sc̃do
mõ eq̃litatis durare· nã statim sicut per
mutatur a dispõne optima nõ est ampli⁹
temperatum de sc̃do mõ·

¶ ALIORUM UERO· ¶ Hic docꝫ
qͣ est naturał in generis⁹ aliis ꝛ dicit ꝙ
in aliis generib⁹ q̃ nõ tollerãt augmẽtuꝫ
nec diminutõꝫ naturał est ĩ uno eoꝝ eq̃l

ꝛ in alio genere ordiatus nõ est absolute
naturał ·cũ oĩs talis sit diuers⁹ boni pon
deri·Et nõ ꝙ ista genera nõ dicũt̃ tollera
re supfluitateʒ augmenti ꝛ diminutionis
nã in diuerso nõ põt diminui supflue den
sitas uel melius istã tollerãt nõ prius ꝺ
isto eoꝝ in suas spẽs sumant̃ a pluri ł mi
nori participatõe in eadem natura sicut
alias partes·

¶ Capitulũ quĩtum·

CAUSARUM PULSUS·
In hoc qnto c° determiat̃ de cau
sis pdictaꝝ specieꝝ pulsus · ꝛ de
termiat de diuersitatib⁹ causaꝝ ipsaruꝫ
drĩaꝝ pulsus·Et ponit generales diuisio
nes·pmo ponit ꝛ oñdit q̃les pulsuũ dispo
sitiones ex istaꝝ causaꝝ uarietate ꝑueni
unt·Ibi sc̃da cũ instr̃m fuerit obediens·
¶ Presens caplm diuidit̃ in q̃tuor ptes
pmo ponit distinctiõꝫ·sc̃do aliã·tertõ enu
merat ꝯtenta sub uno mẽbro ꝑme distin
ctionis·q̃rto ponit unũ canonẽ attendẽdũ
Ibi sc̃da ꝛ haꝫ· Ibi tertia ꝯtentiue· Ibi
quarta haꝫ·Dicit pmo ꝙ causaꝝ pulsus
q̃dã sunt cões necessario ꝯpositõꝫ ꝑpulsus
ꝯstituentes ĩgredientes essentiales q̃ uo
cant̃ contentiue·ꝛ q̃dã sunt q̃ cõstitutões
pulsus nõ ingrediunt̃· Ubi nota ꝙ cãruꝫ
q̃dã sunt p se a nã ordiate ad pulsuꝫ cau
sandũ ꝛ sunt ĩmediate·iste g° qa in oĩ pul
su ĩ suo genere inueniunt̃ dicunt̃ cões ·et
qa sine illis nõ põt esse pulsus dicunt̃ ne
cessarie ꝛ qa sunt ordiate a natura pulsũ
causandũ dicunt̃ essentiales ·ꝛ qa sunt cũ
hoc toto immediate explicate sunt in de
scriptõe debita pulsus·ꝛ iõ dicunt̃ ingre
dientes ꝯstitutõꝫ pulsus ꝛ qa uirtualiter
ꝯtinet oẽs alias pulsũ mutãtes dicũt̃ con
tentiue·De pte sc̃da dicit ꝙ illaꝝ q̃ non
sunt ꝯtentiue q̃dã sunt sepabiles· ꝛ q̃daꝫ
insepabiles·Insepabiliũ quedã sunt mu
tãtes ex toto genere sicut sexus etas· di
cunt̃ eni insepabiles qa ex toto genere in
sepabiliter se hñt· sepabiles aũt sũt acci

dentia aīe ꝛ motus corporei que dicunt
absolute pulsum mutantes.
¶ CONTENTIUE UERO. ¶ Hic e
numerat cās ꝯtentiuas pulsuū dicens ꝙ
sunt tres .s. v̄tus uitalis ꝛ hāc cognouisti
fen pma b^a. scḋa instrm̄.s. arteria ꝛ istam
ꝯgnouisti in .c°. de mēbris. tertia ē necessi
tas euitādi calorē ꝛ ista est eueniēs p q̄n
titatē notā .i. accidit ꝙ est idigentia ex/
tinctiōis remote opposito termio calefa
ctionis ī suo īcēdio .aut extinctōe sua aut
eq̄litate sua .i. aut remittendo illū calorē
ꝛ suū effectū aut ꝓhibendo exitū ab equa
litate. ¶ Circa quā pteȝ nota ex Gal. in
libro de utilitate puls⁹ quosdā dixisse cō
strictōeȝ arteriaꝝ in pulsu fieri a v̄tute
nō solū fm dilatatōȝ imo dilatatōȝ eē re
ditū arterie ad suū naturalē sitū .ut q̄ꝙ
ptes arterie se inuicē ꝯtingant qḋ ꝓbat
in aīali mortuo īueniunt uene in pietib⁹
secū stricte tāgentib⁹ arterie īueniūt cō
caue ꝛ dilatate a nulla v̄tute. alii aūt dix
erunt ꝯstrictōȝ nō fieri a uirtute nisi ꝯti
genter cessāte uirtute a dilatatōe .sic ap
paret expiratio ī anhelitu. sȝ Gal. utrāq
opi. reprobat. p hoc enī primā q3 dilata°
forte reperit ꝯstāte uirtute debilis īueni
tur fm uirtutꝭ tenorē .ꝛ non inuenit abso
lute nisi p respectū ad uirtutē ꝙ si nō es
set ita eq̄ magna inueniret. scḋaȝ impro
bat q3 hora fumoꝝ in arteriis fit maior
cōstrictio .ꝛ hoc nō esset nisi fieret a v̄tu
te ꝛ argumentū ꝓbat p id qḋ appȝ in so
no posset fieri cōmotoēm. Et tu cōsidera
q3 nullus modernoꝝ fortiores rōnes ad
duxit ꝙ plus cōmentator in oppositum.
nec plus q̄ cōmentator has rōnes soluit.
scḋo tegni. ¶ Scḋo notandū ꝙ de neces
sitate extiguendi utrū sit cā contentiua.
uidet dubiū. nā possibile est pseuerāter ī
corde ꝛ arteriis eē caliditatē diminutaȝ
ita ꝙ indigeāt cor ꝛ arterie spūs calefac
tiōe ad hoc ut ī debito tꝑamento sint .ꝛ
tū in talibus dispōnibus fit pulsus ꝛ nul
la ꝓtunc est necessitas extiguendi .ergo
pōt fieri puls⁹ sine necessitate tali ꝛ iō ñ
est cā ꝯtentiua. hic pñt adduci ples rōes
respōsiue ad dubiū. Una ē Marsilii quí
uult ꝙ gradus caloris inductus a fumis
capinosis nō est ꝯueniens ꝓ opatiōib⁹ ꝛ
iō indigȝ ut remoueat .q3 ergo in oī cor
dis dispōne sunt fumi tā in corde q̄ ī ar
teria calefaciētes cor ꝛ spm̄ ꝛ arterias. iō
in oī dispōne idiget euentatōe ꝛ extīctio
ne tal' caliditat'. ¶ Ad argumentum ad
mittit ꝙ cor ꝛ arterie ꝛ spūs labātur ad
frigidū ꝛ ꝯcedit ꝙ magnū tps ī quo pul
sus ē ita esse pōt. ut cū arguit cor ꝛ arte
rie indigēt calefactōe g° nō indigent ex
tinctōe. negat argumentū. nā indigēt ca
lefieri a re ꝓportionata ꝛ indigent ut re
moueat calor idūctus a fumis capinosis.
Contra tū est ista rō q3 stat inter fumos
cor ꝛ spūs nō malā curare ꝓprietatem ꝛ
cor idigere calori actuali ergo stabit cali
ditatē inductā a fumis nō esse extiguen
dā. maior istius ē clara ꝛ etiā minor quia
multotiēs cor idiget calefactōne ab exer
citio exteriori p quē solus calor sine al'a
ꝓprietate ītroducit. Itē quomō fit ꝙ sē
per absunt fumi calidiores corde ꝛ spiri
tib⁹. hoc enī principiū uoluntarie ē dictū
Aliter rñdet Jacobus forli. ꝙ dilatatio
fit aut ꝓpter remissiōȝ ꝛ extinctionē ca
loris cordis ꝛ spirituū cordis ꝛ arteriaꝝ
aut ꝓpter cōsecutōȝ illoꝝ caloꝝ .aut ꝓp
ter ꝓhibitōȝ lapsus pncipal' ut cor ꝛ spi
ritus nō inflāment lȝ ꝓtunc nō sint inflā
mati tū ꝓpter cōstrictōȝ sunt apti inflā
mari iō ad hoc ꝓhibenduȝ reqrit dilata
tio. qñq3 aūt attrahit aer ꝓpter ꝓhiber
spm̄ a resolutōe q semp est subtil' et cali
dus. ꝛ qñq3 attrahit ut pmisceat fumis ꝛ
ut idē fumi facili⁹ egrediant. iō cōcedēdū
est ꝙ magna ꝛ īmediata dilatatiōis ē ne
cessitas extinguendi ꝛ mūdificādi q̄ sit
necessitas euentādi. Ad argumentū cōce
dit ꝙ arteria pulsat corde nō indigente.

calefactõe pter fines dictos sed sine du bio ista solo infert q̄ nõ semp pulsus et dilatatio sunt pter necessitatẽ exting uendi sicut necessitas extiguendi nõ essz cã cõtentiua ꝛ marie q̄a stat spũs eẽ gro ssiores debito idigentes subtiliatione. et iõ aliter dico ex his q̄ extrahi pñt. ex p̃ ma p̃mi. de peagulatõe calori nãlis ab hu mido radicali qꝺ opz ex substãtia cordis ꝯtinuo dissolui aliqd de hũidõ radicali p rᵒ extinctõz ꝛ p cuius p̃sentiã cuz spiriti bus sunt spũs cõuenienter cordi approp̃ ati ita ut cor illis mediantibus opeꝛ re ctũ sicut p resolutõez humidi radicalꝛ lic cinii flamma adheret liccinio debito mõ ita ut succedat i loco noua mã p genera tione alteriᵒ. Scdõ suppono q̄ in corpi bus calidis talibus q̄ cũ alio ꝯiunguꝛ. sic flãma cũ cãdela nisi fieret euẽtatio citiᵒ illud qꝺ est conuersũ a subtili ꝛ corpore grosso cui calidũ subtile uniꝛ dissolueret aĩq̄ noua mã p̃pareꝛ. ut patz. q̄a cã alia nõ est dãda q̄re flãma suffocaꝛ ꝛ candela extiguiꝛ in suffocatorio. ꝛ ex his patz q̄ cũ omne cor uiuẽs sit uehemẽter calidũz ꝛ eius spũs ut s̃ allegatũ est ex Gal. i liᵒ de utilitate pulsuũ. iõ in q̄libet cõplexio ne ẽ necessaria cordis euẽtatio ad hoc ut nõ nimis cito dissoluaꝛ illud qꝺ p̃paratũ est ꝛ in uaporẽ cõuersuz ex substãtia cor dis p cuius p̃ñtiã calor conseruat ꝛ spũs cordi debite annectiꝛ. nã etiã i corde q̃n tũcunq̄ frigido citiᵒ calor dissolueꝛ aĩq̄ generareꝛ uel p̃pareꝛ spũs gᵒ necessitas ẽ euentandi. vñ sicut uidemᵒ. q̄ nec mag na nec pua flãma sufficit cõseruari in suf focatorio ut f̃m hunc modũ necessitas ex tiguendi est cã necessaria ꝛ equalꝛ in omĩ itegro pulsu lz aliqꝺ cor idigeat calefac tõne cũ qua ꝯiungiꝛ flabelllatio illius uo poriꝛ. ꝛ alie p̃ñt sumi solones ex pte spiri tuum multitudie ꝛ subtiliatiõis supflue coꝝ pter gradum calori. ¶ Tertio nota q̄ si dilatatio fit pter necessitatẽ seq̄ꝛ

q̄ cõstante uirtute ꝛ obedĩẽtia instrĩ q̄ñ cũq̄ est necessitas siue efficax necessitas. debet arteria dilatari deducto ipedimẽ to ꝯseq̄ñs tñ est f̃lm q̄a tũc febricitanti bus cuz ꝯstantia uirtutꝭ nulla esset quies post sistolẽ. q̄a est necessitas efficax ad e uentandũ cũ sit multo maior q̄ sit in sa nitate ꝛ spe dilatatiõis. hic rũdet Iaco. nego p̃mã ꝯsequentiaz. ꝛ rõ q̄a ut s̃ dixe rat q̄liter quies media iter motus pulsᵒ ẽ necessaria q̄a uirtus alio mõ debz appli cari q̄ñ facit diastolez ꝛ alio mõ q̄ñ facit sistolẽ ꝛ iõ cõpleta sistole opz q̄ tãto tẽ pore saltẽ quiescatᵒ q̄ ṽtus sit applicata. ¶ Cõtra hanc opi. arguiꝛ q̄a ex hac seq̄ꝛ q̄ febriẽtibus ꝯstante ṽtute pulsus debe at fieri frequẽtior q̄ si uirtᵒ nõ cõstaret nã uirtus constans ꝑ õt citiᵒ instr̃m appli care pter frequentiã q̄ q̄ñ nõ cõstat sz q̄ cito applicat tã cito dilatat. gᵒ citius post sistolẽ aliis paribᵒ diastolẽ facere q̄ q̄ñ est uirtus debilꝭ. cõsequens est f̃lm. q̄a una de causis freq̄tẽie est debilitas ṽtu tis nõ potentꝭ satisfacere necessitati i ma gnitudine ꝛ uelocitate. ut i seq̄nti cᵒ me lius diceꝛ ꝛ dictũ est in caplõ p̃mo. q̄ uir tus itendit quietẽ post sistolẽ. ꝛ pro illa utiꝛ uillis trãsuersalibus. ꝛ ipsa resistit dilatationi in tp̃e aliquo sed quia una ne cessitas alterã superat.

¶ ET HARUM. ¶ Ponit unũ canõz ꝛ dicit q̄ opationes haꝝ causaꝝ cõtenti uoꝝ pmutanꝛ. ego aũt dico q̄ ꝯstantibus causis cõtentiuis nõ uariatꝛ in suis gradi bus pter accidẽtia aĩe ꝛ multa alia con tigunt uariare pulsũ ut i dicã i locis suis

¶ Capitulũz sextum

QUAM INSTRUMENTUM hoc capl̃m est intitulatũ de hiis q̄ pueniũt ex causis ꝯtentiuis so lũmodo q̄a in eo determinaꝛ de differen tiis pulsuũ f̃m q̄ ex causis cõtentiuis pẽ dũt nõ h̃ñdo respectũ p se ad alias cãs ꝛ diuidiꝛ in. ri. ptes. p̃mo tractat de causis

magnitudīs. scd̄o p̄uitatis. tertio p̄uitad ꝛ frequētie. quarto frequētie. quīto uelocitatis cū magnitudīe cōiuncte. sexto longitudīs. septīo de causis tarditad. ꝛ spissitudīs. octauo de latitudīe. nono de causis debilitad ꝛ duriciei. decīo de causis puls᷒ diuersi. vndecīo excusat se a determīatione de pleno ꝛ uacuo calido ꝛ frigido. Ibi scd̄a ꝙ si v̄tus. ibi tertia si v̄o necessitas. ibi q̄rta ꝙ si v̄tus. ibi q̄nta si aūt uirtus. ibi sexta ꝛ si necessitas. ibi septīa longitudinis. ibi octaua spissitudīs. Ibi nona cāe uero debilitad. ibi decīa ꝛ debilitad q̄dez cā. ibi. xi. ꝛ rō quidē pleni. Dicit primo ꝙ cū instr̄m fuerit obediēs sua lenitate et virtus fortis ꝛ necessitas euentādi uehemēs pulsus erit magn᷒. Pe scd̄o dicit ꝙ de ill̄ tribus causis necessitas ē iuuātior ad magnificandū pulsū. ¶ Notandū primo diligēter hunc locū a quibusdā exponi ꝙ Auic. hic narrat cās requisitas ad pulsū magnificādū ita ꝙ quocunq̄ hoꝝ defuerit nō erit pulsus magn᷒ ꝛ hee sunt etiā sufficiētes ad pulsus magnitudinē. iō ill̄ positis ponit̄ pulsus magnitudo. mihi aūt uidet̄ ꝙ stat pulsū esse magnū necessitate nō exn̄te multa. ut Gal. in ꝯmento pulsuū. c°. de pulsu tenui. ut ipse exp̄ssit. Et iō ad istas cās deducto īpedimento sequi pulsus magnitudinē nō t̄n ꝙ quicunq̄ est magnitudo necessario ꝙ iste cāe repiunt̄ ꝛ dico notāter deducto īpedimēto ꝙ pe nes me tristitia ꝛ sōnus p̄uificāt pulsum etiā si necessitas euentādi sit multa. Secundo nota ꝙ instr̄m est dilatatōi obediens nō t̄n p quācunq̄ molliciē. possꝫ enī ēē nimis molle ita ut p parietes arterie coincidēter unus semp aliū īpediret ꝛ p hoc īpediret̄ magnitudo ut ī. patebit. nec etiā cū q̄ntacūq̄ duricie sꝫ habere mediocritatē quādā iter ista quā Auicen. nocat lenitatē in q̄ mediocritate ē latitudo e᷒ quidē est grad᷒ t̄patissimus obediēte instr̄o que d̄r obediētia instr̄i h̄ns latitudinē q̄ latitudo maioris ꝛ quedā minoris gradus d̄r. ꝛ p̄pter hoc d̄r ꝙ instr̄m est obediēs q̄a habet mediocritatē ī illā latitudinē. uel clari᷒ t̄patissimū obediens d̄r ¶ Tertio notandū ꝙ nō soluꝫ p suā duriciez resistit dilatatōi sꝫ p carnez circumstantē ꝛ multitudinē pinguedīs ꝛ iō etiā intelligit̄ obediēs instr̄m p priuationez istoꝝ. ¶ Quarto nota ꝙ v̄tus d̄r fortis dupl̄r. vno mō absolute. ꝛ ista est cū temperamēto ꝯplexiōis. alio mō respcū hui᷒ determīati effectus. s. magnificādi pulsū ꝛ talē uirtutis fortitudinē uoluit Auicē. nā p̄ma nō inuenit̄ cū augmēto necessitatis. ¶ Nota q̄nto ut ī. dicet̄ ꝙ per nullā pulsus d̄riam ita b̄n necessitati satisfacit sicut p magnitudinē iō semp uirt᷒ conat̄ deducto īpedimento ad faciendā magnitudinē p̄portionatā necessitati. cū ergo necessitas euentādi ē multa multū conatur ad faciendū magnitudinē q̄ illi p̄portionat̄. ꝛ iō si adhuc ē fortis ꝛ instr̄ꝫ obediens seq̄t̄ magnitudo. ut dixi deducto īpedimēto. ꝛ hoc uult hic Auic. nec habeo p incōuenienti ꝙ v̄tus sit fortis ꝛ instr̄ꝫ sit obediēs ꝛ necessitas alta. ꝛ pulsus sit p̄uus p̄pter cās īpedientes magnitudīeꝫ pulsus ꝛ iō notāter dixi deducto īpedimēto. nec habeo p incōuenienti eē ꝙ pulsus sit magn᷒ ꝛ necessitas nō est aucta sꝫ nō ꝯstat ꝙ sit magnus cū debilitate uirtutis uel īpotentie respectu h᷒ effectus. ¶ Circa s̄m dictū nota ꝙ dupl̄r solet exponi ꝙ necessitas magis iuuet ad pulsus magnitudinem ꝙ aliq̄ cā de istis tribus vno mō ꝙ nō est iuuātior ad actus causādū sꝫ s̄m modū quo necessitas est cā ut finis ꝛ v̄tus ut agēs. scd̄o ꝛ meli᷒ ꝙ pulsu exn̄te t̄pato p nullius triū causaꝝ ꝯtentiuarū mutatōꝫ pōt magnificari pulsus sicut pōt p mutatōꝫ necessitad. nā v̄tus est fortissima ꝛ iō p eius mutatōꝫ nō magnificat̄. Itē lꝫ instr̄m p sui obedientiaꝫ sit cā ꝙ magnificet̄ pulsus nō t̄n potest ita

magnificari tm̄ p instr̄i obedientiā sicut p augmentū necessitatꝭ. ⁊ hoc est ad experientiā manifestū lꝫ ergo absolute p uirtutis augmentū possit tm̄ augeri pulsus sicut p necessitatem auctam. iō dicimus ꝙ ipsa est iuuantior.

¶ QUOD SI UIRTUS. ¶ Ponit cās puitatis p̄mo absolute. scđo ꝯpatiue. ibi scđa sꝫ tū puitas. In p̄ma uult tres cōclusiones. Pria si uirtus ē debilis necessario pulsus est puus ⁊ ita itelligit̄ non de debilitate absolute itellecta respcu temperate ꝟtutis. nā ꝯstat ꝙ in febre pulsus est magn⁹ ⁊ ꝟtus est debil' ⁊ uirtus debil' ⁊ debilitas ad pulsū magnificādū l' mediocreꝫ faciendū. ⁊ hoc mō ꝯclo est certa qa nō fit effectus sine sufficiēti cā agente. Scđa ꝯclo ꝙ si cū debilitate ꝟtutis fuerit instr̄i duricies ⁊ diminutio necessitatꝭ pulsus erit minor. patꝫ qa plꝰs cāe ad puitatē cōiuncte aliis parib⁹ faciunt maioreꝫ puitatē. Tertia ꝯclo ꝙ qn̄ꝫ sola instr̄i duricies facit pulsū puuꝫ ⁊ cā ē qa instr̄ꝫ durum difficilius dilatatur ꝙ̄ molle. ut patet in utribus ⁊ calciamentis.

¶ SED TAMEN. ¶ Determiat ꝯpatiue de puitate imiscēdo unā puitatꝭ cāꝫ absolute. ⁊ ponit q̄tuor ꝯclones. Quaruꝫ p̄ma est ista puitas c⁹ cā est duricies dr̄t a puitate c⁹ cā est debilitas ꝟtutis. prio in hoc ꝙ puitas sequens debilitatē et facit pulsū debilē. debilitas aūt cū duricie facit pulsū duꝝ nō debilē c⁹ oppositū fac̄ puitas sequens debilitatē. Differt etiam scđo pulsus puus ꝓpter duricieꝫ non est multū breuis l' multū ꝓfundus. sicut qn̄ est puus ꝓpter debilitatē uirtutꝭ. ⁊ cā p̄me dr̄ie est manifesta. Cā ꝟo scđe est qa exquo fortior ē ꝑcussio ⁊ ꝓpter duricieꝫ sensibilior. eō aūt in puo ꝓpter debilitateꝫ. iō ꝯstat ꝙ apparebit magis alta ꝑcussio ⁊ i aliquo loco sentit̄ in quo nō sentit̄ ille ꝓpter coopertur aꝫ a carne ⁊ sic erit lōgior. Aliqui aūt uolunt cām primi esse qa uter c⁹ parietes ad duriciē tendūt cū in uno extremo dilatat̄ facile sequit̄ usqꝫ ad extremū ꝓpterea ꝙ ptes dicuntur in exsites una eleuant̄ ad eleuatōꝫ sibi uicinaꝫ sꝫ in molli nō est ita ⁊ cum uirtus sit fortꝭ in duro saltē totā arteriā ex conatu subleuādo facit apparere pulsū minus ꝓfundū ⁊ si ambas cās simul ꝯiunges erit res clarior. Scđa ꝯclo ꝙ p̄a necessitas est cā puitatis pulsus ⁊ nō qa uirtus non conat̄ ad totū dilatandū. uel tm̄ aerē frigidū attrahendū sicut necessitate exn̄te parata qa nō indiget sꝫ hic tal's puls⁹ nō erit cū debilitate qa uirtus nō est debilitata ad summū ⁊ itelligit̄ tanta sicut est puitas. Tertia ꝯclo nullaꝝ istaꝝ triū causaꝝ ita facit puitatē sicut debilitas ⁊ ita hoc mō intelligit̄ ꝙ p nullius cāe pmutatōꝫ a tꝑamento stātibus aliis pōt tm̄ puificari pulsus sicut p defectū uirtutis ⁊ patꝫ p hoc ꝙ stāte necessitate tꝑata et instr̄i obediētia ꝟtus pōt usqꝫ ad nō gradū peruenire stāte uirtute ⁊ iō nullo mō p solius necessitatꝭ diminutōꝫ pōt tm̄ puificari sicut per uirtutꝭ decrementuꝫ. similiter itelligat̄ de obediētia instr̄i. Addit etiā ꝙ si necessitas extiguendi ad n̄ gradū ueniret cuꝫ sunt ibi alie cāe propter q̄s fit diastoles sꝫ deficiēte natura n̄ est agens. Quarta ꝯclo ꝙ puitas sequens duriciē stāte uirtute pulsatili est maior ꝙ̄ paruitas sequēs diminutōꝫ necessitatꝭ. stāte uirtute forti uirtual'r ꝓbat hāc cōclusiōꝫ in l'ra. qa ꝯstante ꝟtute ⁊ diminuta necessitate uirtus nō multū minuit ex ecli. i. de mediocri. ubi ꝟo est posituꝫ ipediens a dilatatōe ⁊ nō est cā dilatationis ne faciat pulsuꝫ magnū qa nō est ibi necessitas sꝫ nō positiua cā. sꝫ cū duricie ē cā positiua. s. cā resistentie instr̄i. ⁊ hic locus itelligit̄ duob⁹ modis. uno mō ꝙ duricies instr̄i pōt multū resistere ꝯstāte ꝟtute qa multa pōt fieri tensio i arteriis cōstante uirtute. ⁊ iō pōt multum diminui

pulsus per induratoz arterie. sz nō ē ita de diminutōe necessitati. qz diminuta necessitate si multum sit diminuta necessario sequit uirtuti plusatiue debilitas. Frigiditas aūt intēsa est mors inati caloris ꝛ ꝑpter hoc nō pōt tm̄ durare puls⁹ constāte uirtute ꝛ diminutōe necessitati. sic pōt p duriciē instr̄i. Alio mō pōt itelligi ꝙ ꝯstante ꝓ possibili lapsu in defectu necessitati ꝛ hoc etiā satis tolleratˀ ꝛ uidetˀ magis ad mentē Aui. ꝛ assignāt quidā ꝙ cā diminute necessitatis cōstante ꝟtute pulsus nō solū fit puus sz tardus ꝛ rarus sz in obediente instr̄o uirt⁹ facit pulsum paruū ꝛ conatˀ cū uelocitate ꝛ frequentia satisfacere ꝛ iō cū ibi satisfaciat cū duab⁹ dr̄is pōt multo magis puificari. hec tm̄ cā est ambigua. nā lz etiam sint ibi due dr̄e ad satisfaciendū tm̄ est ibi pl⁹ de necessitate. alia aūt cā est clarior. ꝙ dilatatio nō solū uariatˀ ꝓm uariatōz necessitati euētandi nec illā solā sequitˀ lz g° necessitas diminuta sit euentandi diminute ad subduplū nō opz tm̄ pulsuz ad subduplum esse diminutū sz cōstat ꝙ sit multominus diminutus ut satisfaciat aliis finibus ꝓpter quos ē diastoles sz cū sit instr̄i inobedientie eq̄litas ł ꝓportionalitas ꝓpterea diminuitˀ magnitudo ꝓ quocunqz fine fuerit.

SI UERO NECESSITAS.

In hac tertia pte ponit cās uelocitatis ꝛ dicit ꝙ si necessitas fuerit multa ꝛ ꝟtus fortis ꝛ instr̄m inobediēs nō poterit esse qn pulsus fiat uelox. ꝛ cā est qa uirt⁹ deficiet satisfaciēdo necessitati p magnitudinē ponatˀ ad restaurandūz illud qd̄ ex magnitudine deficit. Ubi nota ꝙ magnitudo est dr̄ia uirtute difficilior ꝙ̄ frequētia ꝛ ꝙ̄ uelocitas. ꝛ iō tā ex uirtuti dimimutōe ꝙ̄ ex instr̄i inobediētia post desinit uirtus posse pulsū magnū aut mediocrē facere ꝙ̄ uelocē. ꝛ cā q̄re magnitudo ē difficilior est ex pte instr̄i. Cōstat enim ꝙ utres dilatationi usqz ad quātitatem debitā est optimū coriū ꝛ extēdi paꝝ sol⁹ resistunt. sz cū sunt dilatati usqz ad nālissimā dimensionū extensiōz ulteriori mł to plus resistūt ꝙ̄ añ. imo parue ulteriori extēsioni multo plus toti ꝙ̄ ꝑcedenti magnitudini g° mediocritati resistit arteria multo plus ꝙ̄ uelocitati. q nō est cū tāta dilatatōe. Scōa cā est. qa in ꝓcessu dilatatiōis spiritib⁹ coadiuuantibus fit dilatatio ꝛ ē unus motus corporeus quez attrahere ē difficilius ꝙ̄ puuz uelociter parua enī uirtus sufficit granū frumenti uelociter ferre ut formica q̄ duo grana ñ pōt ꝛ iō instr̄o inobediēte ꝓpter duriciē ꝯtingit uirtutē fieri ipotentē ad magnificandū sz tm̄ remanere poterit aliqd uelocitatis. ꝛ ego nō intelligo hūc locum ꝙ augmētata necessitate pua uirtus non faciat uelocitatē si esset ꝯstans ꝛ instr̄m tēperatissime obediēs aliis ipedimētis deductis sz sufficit ꝙ faciat uelocitatez qn̄ nō est obediēs instr̄m dilatationi magne quā etiā puto facerˀ qn̄ nō est tꝑatissime obediēs ꝛ sunt ipedimenta deducta. neqz intelligo ex isto ꝙ pulsus hoc mō fiant frequentes.

QUOD SI UIRTUS.

Ponit cās spissitudis. ꝛ dicit ꝙ si uirtus fuerit debił ita ꝙ nō pōt magnificari plus nec fieri uelox ꝛ supple necessitas sit aucta. tūc fiat spissus. dicit etiā ꝙ simile ē sicut accidit debēti facerˀ deferri pōdus ð uno loco ad aliū locū q si pōdus ferre pōt totū feret una uice si aūt nō pōt diuidet et portabit uelociter. si aūt hoc nō pōt diuidet ꝛ portabit tarde ꝓm modicū ad moð q esset iter unā oneratōz ꝛ alterā ꝛ młte uices tenebūt locum unius sufficiētis ꝛ magne aut pluriū uicuuz si multe fuerit debilitates ferre tarde ꝛ stabat multum inter unā oneratōz ꝛ aliā. Ubi nota ꝙ ex tribus pticulis s̄ diuisis ꝛ expositi solent cōir doctores dicere ꝙ augmētata necessitas

sitate ⁊ ꝯstante ꝟtute ⁊ obediente instr̄o
pulsus augeẗ p̄mo ⁊ acquiriẗ magnitudo
sc̄ḋo uelocitas·tertio spissitudo· nā ex q°
in p̄ncipio dixit ꝙ acq̄riẗ magnitudo et
postea dixit ꝙ acquiriẗ uelocitas si īstr̄z
fuerit īobediens dilatatōi daẗ ītelligi ꝙ
instr̄o obediente nō fit uelox· sil̄r de spis
so dicit ꝙ spissus fit si uirtus fuerit debi
lis uelocitatē ⁊ magnitudinez facere non
possit sil̄r ex aliis sequētibus causis ē po
sitis· Isti g° uolūt ꝙ uirtus semp de pos
sibilibus facit qḋ melius ē ⁊ q̄ melius ē
ꝑ unā dr̄iam satisfacere ꝗ̄ ꝑ plures et ꝑ
duas melius ꝗ̄ ꝑ tres ·⁊ iō uirtute h° po
tente facere satisfacit solū ꝑ unā ·⁊ cū pa
ruz plus ē satisfacit ꝑ duas ⁊ q̄ magnitu
do est dr̄ia ꝑ quā plus satisfacit necessita
ti ꝗ̄ ꝑ aliquā aliā dr̄iam ē melius ueloci
tas ex sc̄ḋo loco ·iō paruo ex̄nte augmen
to necessitat̄ ista dr̄ia quā addit est mag
nitudo cū ista dr̄ia per quā optīe satisfac
necessitati ·⁊ semp fit cū uelocitate ⁊ ma
gnitudīe q̄ sunt dr̄ie ad hoc ⁊ nā facit de
possibilibꝰ qḋ melius est ultimo aūt cuz
sine eo facere nō pōt addit frequentiā et
hāc positōz secuti sunt antiqui· ¶ Cōtra
quā positōz sunt q̄daz motiua ī·dicenda·
Scḋa positio fuit necessitata a Ḡetili su
per·xi·tertii·⁊ illā Iaco·de forli· ornauit
⁊ dilatauit ⁊ uoluit ꝙ uirtute cōstante et
obediēte instr̄o si augeaẗ necessitas semp
fiūt in pulsu magnitudo uelocitas ⁊ spis
situdo ⁊ hoc casu hec ꝓportionabil̄r cres
cunt ⁊ hoc ē p̄ncipale motiuū ⁊ q̄ tā ƀm
istos ꝗ̄ ƀm alios nunꝗ̄ cū istis circūstan
tiis ꝓpter necessitatē augmenti uł ipsā
augmentatā acquiriẗ in pulsu frequētia
q̄n prius acquiriẗ uelocitas ⁊ magnitudo
sz semp cū circūstantiis necessitate perse
uerāte acquiriẗ frequētia· g° ⁊ magnitu
do ⁊ uelocitas·patz ꝯsequentia ex dictis·
assumptū aūt ꝓ utraqꝫ pte ꝓbaẗ posito
ꝙ sit a cor calidū ē tꝑamentū ꝗ̄tūcūqꝫ
modicū ⁊ sit nunc p̄mo in ꝯstricto esse et

sit b̄n corpus tꝑatuz ⁊ sit iustr̄z obediēs
⁊ uirtus sit fortis tunc arguiẗ sic ꝗ̄ prio
insurgit necessitas efficax ad euentandū
tā cito dilatabiẗ in utroqꝫ istoꝝ arteria·
cū ibi nō sit īpediens q̄n uirtus agit ƀm
necessitatē sz citius īsurget in a ꝗ̄ in b tē
perato g° citius īcipiet a dilatari·⁊ patz
minor q̄ a cor est calidius ⁊ inflāmabili
us b sicut ⁊ sp̄us ⁊ fumi sui ⁊ cetera sunt
paria ergo uelocius calefit sicut uelocius
acq̄rit gradū calefactionis necessitate ad
dilatandū efficaciter·ex cōsequenti argu
itur citiꝰ dilatabiẗ eq̄ cito incipiet quies
cere ut ponit casus ·ergo minor ē eiꝰ q̄es
pꝰst sistolem sic pulsus frequētior g° ma
ior ⁊ uelocior· Tertius aūt modus ē satis
ad mentē Auic· uult eni ꝙ ꝯstante ꝟtute
⁊ instr̄o obediente ⁊ necessitate ē tꝑamē
tuz aucta incipiēdo a gradu nō tꝑati non
est necessario ī pulsu magnitudo ⁊ ueloci
tas ⁊ spissitudo ut dicit sc̄ḋa positio ·nec
necessario p̄us acq̄riẗ magnitudo deinde
uelocitas ⁊ postea spissitudo īmo cū q̄bus
dā circūstantiis possibilibus cū pr̄ia pte
stat ꝙ acq̄raẗ magnitudo sine spissitudi
ne ⁊ cū q̄busdā ꝙ ex quolibet ꝑuo augu
mento necessitat̄ acq̄runẗ oēs dicte dr̄ie·
tꝑata ex̄ntia obediētia aliis deductis im
pedimētis aut iuuamento necessitat̄ cres
cente a tꝑamento ꝗ̄tūcūqꝫ paꝝ crescat
si necessitas sit ꝑseuerās ⁊ ꝟtus fort̄ fiūt
pulsus magni ueloces ⁊ frequētes ad hoc
ūt ꝟtus satisfaciat cū ꝓportionatissimis
dr̄iis·uidemus eni in febribus manifeste
augeri magnitudinē uelocitatem ⁊ spissi
tudinē simul cꝰ cā non pōt dari nisi quia
magis ꝓportionatus cū ill̄ tribꝰ satisfa
cit ꝗ̄ si sola magnitudo āplior adderetur
⁊ iō Gal· in ꝯmento pulsuū uoluit ꝙ cali
diores ꝯplexionaliter deductis aliis hn̄t
pulsū tāto maiorē ⁊ ueलociorē tꝑato ꝗ̄to
ipsi calidiores existūt in ītroductorio pl
suū uoluit ꝙ in exercitatis in balneo cali
do ⁊ ī exercitiis fortibꝰ ⁊ in usu ciborum

calidoꝝ ⁊ in calidis apostematibus pulsꝰ
usqꝫ a pͥncipio ⁊ donec ista nō minuūť ex
cedunt ⁊ fiūt magni ueloces ⁊ frequētes.
⁊ silr in libro de utilitate pulsus. uult ꝙ
q̄litercūqꝫ corpꝰ calefiat abdunť magni
tudo uelocitas ⁊ spissitudo ⁊ eꝯ ꝑduntur
aut diminuunť ꝑ infrigidatōꝫ. sꝫ reliq̄ q̄
ad hanc opi. ꝑtinent q̄re .s. scđo tegni. ubi
late hoc disputať a doctoribꝰ. Pͥria enī
expositio tenet tex. ut iacet ⁊ ita exēplū
cº cām assignat ut dixi. q̄a uirtus nam si
ē fortis semp facit illud qđ est melius et
q̄a melius est ꝑ unā dr̄iam satisfacere qū
pōt iō ꝑ unicā dr̄iam satisfacit. qū modi
cū est necessitatꝭ augmentū ꝑ duas et qū
est paꝝ plus ꝑ tres ultimate ⁊ cū hoc cō
stante ūtute ⁊ obediēte instr̄o ⁊ q̄a optīe
satisfacit necessitati ē magnitudo ⁊ ī illo
loco ē uelocitas ⁊ iō cū dicto primo facit
solā magnitudinē deīde magnitudinē cū
uelocitate. ¶ Scđo notandum ut dixi q̄
cūm istaꝝ dr̄iaꝝ uirtuti difficilima ē lō
gitudo ⁊ scđo loco uelocitas ⁊ tertio spis
situdo ⁊ iō tā ꝑ uirtutis diminutōꝫ q̄ꝫ ꝑ
instr̄i obedientiā pͥmo uirtꝰ dimittit ma
gnitudinē tanq̄ꝫ dr̄iaꝫ difficilimā. ⁊ scđo
uelocitatē ⁊ tertio spissitudinē. ⁊ hoc Aui
cen. uoluit in exēplo de portante onera.
¶ Circa ultimū dictū nota pͥmo ꝙ cōtr
exponiť ꝙ cū uirtus fuerit multū debili
tata tunc uirtus stabit. i. faciet pulsum in
quo erit qes in tp̄e in quo debet esse mo
tus ⁊ post feret festine. i. moueť paꝝ uelo
cius q̄ꝫ añ sꝫ postea redibit ad suaꝫ tardi
tatē recte sicut debiles qn̄qꝫ faciūt ꝙ pl
sant ⁊ postmodū magis festināt ⁊ tandeꝫ
ad tarditatē redeūt. Dicit aūt duas pri
mas expositiones illiꝰ ultime ꝑticule in
una q̄qꝫ dr̄ia deficit una negatio. nā debꝫ
dici nō feret ⁊ eā festinat. ubi dr̄ affirma
tiue ⁊ hoc mō dictū illud eēt repetitō di
ctoꝝ de his q̄ ueniunt ex multa debilita
te. nā pͥmo stat. i. quiescit ⁊ nō fert festine
⁊ etiā redit cū tarditate. ⁊ scđa expositō
est tenendo lr̄am ut iacet. ⁊ hoc mō opꝫ
dicere ꝙ ē hic repetitio eius qđ dictum
est de pulsu spisso ⁊ lr̄a est paꝝ torq̄nda
hoc mō ꝙ si ūtus multuꝫ fuerit debilita
ta stabit festine. ita ꝙ ly festine referať
ad ly stabit ⁊ feret eā. s. oneratōꝫ. deinde
etiā redit cū tarditate ⁊ stare festine et
cito ferre q̄a motus est ꝑuus ⁊ tp̄s eiꝰ ꝑ
pter suā ꝑuitatē ⁊ iō quiesc̄ē festina ābo
motus sunt tardi. mihi autē uideť ꝙ pri
ma expositio sit laudabilior.

¶ SI AUTEM UIRTUS. ¶ hic
ponit cām uelocitatis cū magnitudīe cō
iuncte. Et dicit ꝙ si ūtus fuerit fortis et
instr̄m obediēs. ⁊ necessitas maior forti
tudine tꝑata tūc uirtus augmentabit ue
locitatē cū magnitudīe ⁊ hic iteꝝ ⁊ unus
de passibꝰ in quo doctores pleriqꝫ uolunt
ꝙ nō ex quo lꝫ in augmēto necessitatꝭ su
per tꝑamentū fit pulsus uelox sꝫ qū tan
ta ē necessitas ut uirtus illi soli magnitu
dini satisfacere nō possit tunc addit uelo
citatē. Jacobꝰ aūt uult ꝙ nō semp addiť
uelocitas augmētata necessitate instr̄o o
bediēte ⁊ ūtute ꝯstante. sꝫ nō semp sensi
biliter. sꝫ Auicē. uult hic ꝙ qū necessitas
ē maior q̄ꝫ tꝑata sua fortitudo. i. ꝙ medi
ocris augmētata sup tꝑamentū tunc fit
cū magnitudine uelocitas sensata. ego au
teꝫ dico ꝙ augmentata necessitate ex tē
ꝑamēto ꝯtingit multotiēs ꝙ pulsꝰ sit
magnus tardꝰ ⁊ rarus ꝯstante etiam uir
tute obediēte instr̄o ut in ieiunātibus ut
patꝫ ex ꝯmento Gal. in cōmento pulsuuꝫ
ꝯmento scđo. sꝫ ubi sit ualde aucta super
tꝑamentū ꝑpter multā instr̄i obediētiā
nō ꝓhibeť uelocitas īmo etiā fit uelox sꝫ
ubi instr̄m tꝑatissime obediat ꝑ q̄ꝫtum
cunqꝫ modicū augmentū necessitatis ābe
he dr̄ie acquirunť deducto instr̄o.

¶ ET SI NECESSITAS. ¶ Dat
cām omniū triū dictaꝝ dr̄iaꝝ simul con
iunctaꝝ. ⁊ dicit ꝙ si adhuc fortior fuerit
necessitas tunc augmētabitur cuꝫ dictis

duabus.s.uelocitas et magnitudo et tu po
tes ex dr̃iis ꝯphendere quomõ hic locus
exponat a Jacobo ex p̃ma opi.s3 apõ me
am opi.e difficultas maior dico ꝙ ẽ etiã
ꝙ cũ augmẽto necessitad in quo ṽtus cũ
magnitudie supat illud qð deberet r̃gu
lariter illi⁹ necessitad et cũ quo opz aliqd
uelocitatis addere s3 qa multũ frigidus
aer attrahit plusꝙ reqrat ꝑ refrigerio
ꝓporionabilitad illius gº aer in ipo pul
su exñte tenet cũ sit incõueniẽs euentati
oni et fit pulsus rarus. cũ aũt ualde mltũ
est caliditatis excessus cũ ṽtute et instri
obediẽtia nõ põt esse quin spissus sit.

¶ LONGITUDINEM. ¶ facit qð
dictũ est. et dicit ꝙ cãe magnitudis puls⁹
ꝑ certo faciũt lõgitudinẽ qñ ꝓhibet pul
sus ãplitudo ab alia cã. et pmiserit fieri
eleuatõz ad supiora et tũc sensus est ꝙ qñ
cãe sunt sufficiẽtes ad faciendũ puls⁹ ma
gnitudinẽ deducto ipedimento qñ.s.uir
tus fort et necessitas aucta tũc si aliqd im
pedit dilatatõz aut eleuatõez ad supiora
tũc fit pulsus lõgus.ut ṽbi grã. duricies
instri q̃ nõ pmittit fieri et amplitudinẽ et
densitatẽ cutis et carnis q̃ nõ pmittũt fie
ri eleuatõz ad supiora. et tu uide sup dcã
de dr̃ia in pulsu puo ꝓpter duricie instri
et puo ꝓpter uirtut debilitatẽ ut cãz hic
habeas. Alii ṽo dicũt ꝙ uirtus nõ põt fa
cere dilatatõz latitudis et altitudis satis
facit cũ eo cũ quo põt et est longitudo.

¶ SED EST ETIAM. ¶ hic dat
cãm amplitudis. et sunt macies corpis et
amplitudo uenaz. qa ut dicit Gal. in cõ
mento pulsuũ.latitudo regionis arterie
arteriã plus dilatare facit. Scd̃a cã est
uacuitas instri ab hũoribus q̃ ut coinci
dant arterie parietes ut unus sup alteꝝ
reddit altior.i.latior arteria ꝙ si essz ro
tunda ut est dũ est plena. et qa paꝝ resistẽ
do arteria uacua ex naturali conatu ma
gis dilatatur.

¶ SPISSITUDINIS AUTEM

Dat cãm spissi pulsus. et dicit ꝙ aut ẽ de
bilitas ṽtutis et hoc ꝑ accidẽs ꝑ q̃nto nõ
potens uirt⁹ cũ magnitudie satisfacere et
uelocitate facit spissitudinẽ q̃ est facilior
multa aũt necessitas facit ut s̃ dictuz est
spissitudinẽ qa sibi ꝓportõnat⁹ spissitudo
ꝑtertiz cuz ualde multa fuerit necessitas

¶ ET RARITATIS. ¶ hic ponit
cãs raritad puls⁹. et sunt q̃tuor hic narra
te. Prima ẽ uirtus supans necessitatẽ cuz
magnitudie. Scd̃a est frigiditas cũ dimi
nutõe necessitad. Tertia nimia icensio ca
loris ṽñ uirtus dissoluit. Quarta ẽ aduẽ
tus dispõnis ꝓxime ꝯditioni ex quacũqꝫ
cã uirtus multũ debilitet. ¶ Circa p̃mã
cãz nota plures dispõnes esse. unã intelli
gendo p unũ agregatũ ex ipsis. et sic per
uirtutẽ q̃ supat necessitatẽ cuz magnitu
dine ṽtute faciẽte magnitudinẽ ãpliorez
ꝙ debet correspõdet necessitati. et hoc ẽ
cũ facit uirtus .qñ attrahit plus de aere
frigido ꝙ sit necessariũ ꝑ refrigerio. et
tunc diutius stat ille aer añꝙ sit necessi
tas scd̃i pulsus. Ipa ergo quietũ sunt ma
iora et pulsus ẽ rarior et hoc puto uerũ in
mõ Auic. quo dicim⁹ uirtutẽ facere pulsũ
quẽ necessitati dicimus correspõdere. qui
dã mecũ nõ ꝯueniunt. ṽñ iuxta hãc p̃mã
expositõz uult Jaco. ꝙ uirtus nõ uult di
latatõz solũ ꝑ aere frigido attrahendo.
s3 etiã ꝑ aliis corpibus.s.fumis capinosis
et corde calefacto ex spũ inflãmato ex sã
guine arteriali ultra frigidũ aerẽ qui ab
extra attrahit. et io stat ꝙ ꝑ illis ãplius
attrahẽdis natura dilatet arteriã pl⁹ꝙ
prius et ꝯsequẽs attrahit solus de aere
frigido ꝙ necessitati correspõdeat et ꝙ
alias attrahere debuissz penes necessita
tez sibi correspõdentẽ. et ex hoc aliqñ con
cedit sine pindicio ꝙ crescẽte necessitate
fm uelocitatẽ ⁊ frequentiã atqꝫ constante
uirtute et obediẽte instro. nã pono ꝙ nece
ssitas crescat in tm̃ ꝙ aer q attrahitur i
casu dicto sit necessitati ꝓportional seqt

pro illo casu nõ oportere pulsum crescere
qa nõ opʒ plus de aere attrahi frigido ad
infrigidandū ꝛ tñ opʒ uariare dr̃iaʒ pul
suuʒ cū cause pulsuū ꝯtentiue uarient. fit
gº uelocior ꝛ frequētior. ꝛ si dicat ꝙ ista
ꝯclio repuguet Auic. qa uult ꝙ aug men
tata necessitate pᵐa dr̃ia q̄ acquirit est
magnitudo. scḋa uelocitas. tertia spissitu
do. dico ꝙ Auic. itelligit qñ auget necessi
tas attrahit unus aer nõ ꝓportionabilis
necessitati ꝛ ita respõdet si qs dicit repu
gnare positioni sue de corde calidiori tē
perato. nã nõ dicit ꝙ augmētata necessi
tate oēs dr̃ie simul acqrunt intelligendū
est pᵘus aer qui attrahabat una uice non
amplius attrahat q̄ꝫ necessitati correspō
deat ꝛ hūc modū lʒ putet Jaco. ꝓbabileʒ
tñ ñ dicit eū plene satisfacere ꝓpter duo
pᵐo qa si necessitas āplior de fumo capi
noso ꝛ sanguie arteriali ꝛ de spū. tūc ma
ior quātitas eēt illis refrigerādis ꝓpor
tionalis q̄ꝫ qñ sub eodē gradu eēt pauca.
scḋo qa nõ uidet quare sequat. ꝙ pulsus
plus attrahet de aere q̄ꝫ necessitati cor/
respõdeat nã ꝓ illa maiori dilatatōe fa
ciēda sufficit ꝙ attrahat plᵘ de. aliis cor
poribᵘ ꝛ dicat plus attrahere arteriali q̄ꝫ
de spū gº plus de aere frigido. argumen
tū non ualet. nã ista attractio fit a ṽtute
attrahēte determinatū obiectuʒ illud cᵘ
est indigētia. mihi aūt uidet hāc expos
tionē repugnare opi. Jacobi cū glo. quaʒ
facit. nã si sortes in dispõne in qua attra
hit aer ꝓportional necessitati sue ꝛ cres
cat in eo necessitas attrahēdi plus de san
guine ꝛ spū ꝛ fumo in tm̄ ut inde sequat
magnitudo pulsus ꝛ attractio aeris frigi
di amplior q̄ꝫ necessitati correspõdeat ꝛ
sic fieret aliis paribᵘ pulsus maior et ra
rior. Ponamus mõ in eodē instāti incipe
crescere necessitatē pcise tm̄ ꝙ per illaʒ
ꝑdat tanta raritas q̄ꝫtā acqreret per hᵒ
augmentū exquo ꝑ ipm stat raritas ꝑdi
nõ aucta magnitudie. ꝛ patʒ tunc ꝙ nece

ssitati aucte ꝯstante uirtute ꝛ obediente
instr̃o ꝛ ubi pᵘus attrahebat iu uice una p̄
cise tantus aer q̄ꝫtus erat necessitati pro
portionatᵘ tñ crescit magnitudo ꝛ nõ spi
ssitudo. Scḋs modus exponēdi hūc locuʒ 2ʒ mo. exponendi
ponit ab eodē ꝙ si a esset medius gradᵘ
necessitatꝭ tunc uirtus faceret pulsum in
medio gradu magnitudis. qa maiorē nõ
põt tunc aucta ṽtute ꝯstante etiā eodem
gradu necessitatꝭ pulsus deberet uariari
uariatis causis ꝯtentiuis ꝛ nõ nisi ad ma
gnitudinē gº magnificabit ꝛ qa remanʒ
eadē necessitas rarificabit. Confirmatur
etiā ꝙ magnificat pulsus. qa uirtus for
tificat ꝛ essentialē facit conatū gº magni
ficat. Amplius cõfirmat illud ꝑ hoc qḋ
accidit pueris. nã pueri tp̄ati in processu
ad iuuentutē fortificant calore stāte eq̄
li ꝛ tñ qa uirtus auget fit pulsus maior
ꝛ rarior. ꝛ hunc scḋm modū etiā non puto
claꝝ. nã oibus admissis q̄ in casu ponunt
dr̃ ꝙ aucta ṽtute pulsus nõ fiet maior ni
si fuerit pᵐo necessitati ꝓportionatus ꝛ
instr̃m sit obediēs. ꝛ negat hoc argumen
tuʒ uirtus ē fortior gº equali exñte cona
tu pulsus fit maior. qa hoc casu maioreʒ
nõ intendisset fortiorē facit. ꝛ hec ē dr̃ia
q̄ acquirit ex hac uariatōe cāe ꝯtentiue.
ꝛ exemplū pueri nõ est ꝓportionatuʒ. qa
ipse nõ habet uirtutē ꝯpletā. neqꝫ instr̃a
ꝯpleta. Tertiᵘ ergo modus q mihi placet 3ʒ mo.
est dicere ꝙ uirtutē supare necessitatem
cū magnitudine ꝛ uirtutē sufficit satisfa
cere necessitati cū magnitudine. qḋ ē qñ
nõ sufficit eisdē satisfacere qm̄ qñ nõ suf
ficit addit frequentiā ut dicebat. ꝛ hanc
opi. dico tutiorē magis. ꝛ magis. ad men
teʒ Auic. tñ dico hunc tertiū modū ñ esse
penitus ad menteʒ Auic. lʒ enī sit ueꝝ ꝙ
qñ uirtus põt magnitudini satisfacere a
liis paribᵘ minus frequenteʒ faciunt pul
suʒ. tñ Auic. intendit hic ponere cās rari
tatis absolute nõ minoris frequētie. vñ si
minori frequentie posuisset cās nec opor

teret dicere de augmento uirtutꝫ adhuc si proximus ꝑditioni existeret loquereẗ ꝓ certo de raritate absolute ꝯformaretur ad illud qꝺ dicit Gal. in ꝯmento pulsuū de pulsu tremulo. ubi dicit ꝙ tremulus ē q̄a facit latas regiones arterie. iō respcū tp̄ati addit ad magnitudinē ⁊ p ꝯsequēs opꝫ ip̄m fieri rarū ergo mens Gal. ꝙ superato calore accidit tenuitas stāte ꝟtute ⁊ necessitate stāte aucta. ꝙ pulsus sit maior tp̄ato licꝫ solū tp̄ata sit necessitas ⁊ p ꝯsequens uirtus supat necessitatē cuꝫ magnitudine ad sensuꝫ p̄mi notabil ⁊ facit raritatē absolute ⁊ id ꝯtīgit cū instrꝫ est obedīētius tp̄ato ꝯstante uirtute. Et iō in letitia pulsus ē magnus ⁊ rarꝰ ⁊ ita in multis aliis dispōnibus. ꝙ aūt Jacobꝰ dicit hic est ꝯ opi. suā ⁊ unuꝫ de p̄ncipalibus fundamentꝫ ad ip̄m īprobanduꝫ in q̄stionibꝰ tegni suis. Tres aūt alie cāe sunt note si memineris ꝙ debilitas ꝟtutis nō ꝑditioni proxīa facit frequentiā quia nō pōt facere magnitudinē ⁊ uelocitatem sꝫ qn̄ est ultimate dabilitas fa:it raritatē

Cause vero. Narrat cās debilitatꝫ. ⁊ intētio sua est ꝙ oīs uirtutꝫ cordis ⁊ arteriaꝝ debilitatio debilitāt pulsuꝫ ⁊ tediū qꝺ est passio ex lōga expectatione rei ꝙ cito uellemus cōplere. ⁊ cā in ordinati motus sp̄us resoluentis uigilie macieꝫ euacuatio ⁊ eodē capite euacuaꝰ cui associaẗ sp̄us resolutio humor nociuꝰ tali mō ut in pestilētialibꝰ febribus uidemus quidē malā qualitatē īprimēdo aut oppilando debilitat. silr̄ supfluū exercicium motus etiā humoꝝ. ⁊ silr̄ eoꝝ agitatio p̄sertim cū sunt mali debilitant quia motui magis īprimunt ⁊ si sunt boni quia motus ꝓhibet digestionē p quā sp̄us generanẗ. Cum aūt obuiant mēbris uicinis cordi q̄a eorum malignitas magis cordi cōicat. ⁊ ita patꝫ uniuersaliter ꝙ pulsus debilitat omne qꝺ soluit spiritum.

Et cause duriciei. Dat cās duriciei ⁊ uilloꝝ uersus membrū ad qꝺ natura mouet humorē. ꝙ aūt diciẗ nutrimentū esse cām naturaliter. iō est q̄a sumiẗ ibi ꝓ quasi ł uero nutrimento qꝺ est humor. ⁊ humor est res naturalis prima huius.

Et leuitatis. Ponit causas leuitatis. patꝫ ex his q̄ dicta sunt s̄ īmediate.

Et diuersitas. Hic dat cās diuersitatꝫ. ⁊ p̄mo hoc. scꝺo mali ponderis. ibi scꝺa cā aūt pulsus mali pōderis. Prima diuidiẗ in nouē ptes. q̄a p̄mo determinat de causis diuersitatꝫ in genere. scꝺo in octo ptibus sequētibus de causis specieꝝ pulsus diuersi. sꝫ de duabꝰ determinat simul. s. de formicāte ⁊ ꝟmiculoso. ⁊ iō sunt in toto ptes nouē. q̄ patebūt legendo. ibi scꝺa ⁊ serreni. ibi tertia bis pulsans ⁊c. Dicit p̄mo ꝙ cā diuersitatꝫ cuꝫ pseuerantia uirtutis est cibus grauis grauans uirtutē aut humor grauās ꝟtutem sꝫ cā diuersitatis cū debilitate uirtutꝫ ē pugna uirtutis ꝯ morbū ⁊ suā cām. Dr̄ scꝺo specificādo ꝙ repletio multa uenarū ex sanguine est cā diuersitatis et ista remoueẗ cū fleobotomia. q̄nq̄ cā eius est uiscositas sanguīs suffocās sp̄m. q̄ moueẗ in arteriis hora motꝰ pulsus ⁊ ꝓprie cū densitas hūoris est ꝓpe cor. Dicit tertio q̄ ex causis q̄ faciunt diuersitatē est accidens aīe. sicut tristitia repletio stomaci. ⁊ cogitatio ī aliquo. sꝫ illa q̄ est propter malū humorem in stomaco nō cessat. nisi postq̄ ille malꝰ humor a stomaco fuerit remotus īmo q̄nq̄ ex ipso ꝓuenit timor cordis ⁊ fit pulsus tremulꝰ. Nota igiẗ ꝙ ꝯstante uirtute cū materia grauās est facit uirtus varios conatus. nā continue ut uidemus fieri in euacuaticibus uētris in quibus sunt uicissitudines. ⁊ iō uario mō habet se ī pulsando ꝓpter repletiōeꝫ ⁊ p̄cise in locis in q̄bus cor multū cōicat. uirtus aūt debilis p essentiā ⁊ p unā repeti

onem lz ꝑpter grauitatē humoris ⁊ cibi
pulſ⁹ diuerſificeẜ etiā facit ipſū diuerſū
cā nō exñte multū grauāte qꝛ in pugna
nō manet ⁊ qñ ꝓportionaẜ multū pmuta
tur ⁊ iō ex pugna facit pulſū ualde diuer
ſum. Ex quib⁹ legẜ quare repletio ex ſā
guīe multo facit diuerſitatē ⁊ multo ma
gis cū eſt in arteriis ipſa ſanguīs pleni
tudo. tollit aūt hanc duriciē copioſa ſang
uinis euacuatio p fleubotomiā qm̄ euacu
atio ſanguis eſt remotio cāe duriciei p̄
dicte ⁊ ſi flomia arteriaꝝ ſit difficilis et
nō multū in uſu ꝓpter periculū eius ſuf
ficit tñ flomia ex uena. ut ex c°. ꝺ flomia
quarta h⁹. qm̄ euacuata uena attrahit ab
ip̄ſis arteriis. ⁊ p hunc modū fit arteria
rū ipſaꝝ euacuatio cū ipſe uene ꝯtinueñ
cū ipſis arteriis. ut dictuz eſt ꝺ caplo de
anathamia uenaꝝ. uiſcoſitas ꝟo ſanguīs
ꝓhibens uniformē motū ſpūs facit pl̄ſū
diuerſuz ⁊ maxīe cū denſitas humoris l
apoſtematū exñtia eſt ꝓpe cor. quia tūc
uirtus cordis maxīe grauaẜ aliis parib⁹
⁊ magis narios facit conatus. repletio āt
ſtomaci facit pulſū diuerſū ⁊ ᵍgrauās ual
de cordis uirtutē ꝓpter uicinitatē ⁊ ſen
ſibilitatē ſtomaci. ſz accidentia aīe ut co
gitatio ⁊ ſil̄es hoc faciūt ꝓpter naturalē
ſubordinatōz ꝟtutis uitalis ī motu ſpūs
ad uirtutem aīalem in ꝯphendendo. ut ꝺ
ſen p̄ma doctrina ſexta. dr̄ ꝙ motus aīe
reducunẜ ad opra uirtutis uitalis. mō ꝺ
expoſito illic.

Et SERINI. Nō declarat cās
ſerini. Cāe ſerini ſunt q̄ faciunt diuerſita
tē in duricie arterie quo ad tactuz. ut ex
multotiens dictis patz.

BIS PULSANTIS. Dat cās
bis pulſantis. ⁊ tu attēde ꝙ dixit biſ pul
ſantis. qñꝙ eſt interſectus qete ⁊ iſte ē de
quo loquiẜ Auic. hic. alius ē reditiuus ⁊ ē
ille ꝺ quo dixit ꝺ ꝙ in eo p̄mo eſt magis
⁊ fortis dilatatio cū arterie duricie. dein
de nō ꝓpter intenſionē uirtutis ſz in con
cuſſionē ſequiẜ p accidens reditio ad fun
dū ⁊ redit ad repcutiendū alia uice. ⁊ de
iſto hic Auic. cām nō dixit ſz Gal. in quin
to de drīis pulſuū. p̄mi aūt modi bis pul
ſans nō fit niſi cū cauſis aſſignatꝭ ab Aui.
niſi enī uirtus eſſet fortis nō poſſet tātū
dilatare ⁊ ſi inſtr̄m eēt obediens plene ñ
opz in medio geſcere ſine noua neceſſita
te. Innuit etiā Auicē. ꝙ inſtr̄o obediente
ſubite neceſſitatis aduentus cā eſt dilata
tionis ſcꝺe añ ſiſtolē que cum prima fac
unum pulſum iuxta ꝺ dicta.

SORICINI UERO. Dat cām
cāe ſoricini. ⁊ patz. nā ſicut in eo ē ꝓceſſ⁹
uere uniformis de magno ⁊ puo. ita opz
cām eſſe uniformē. ⁊ ꝓceſſum uirtutis ꝺ
labore ⁊ aggrauatōe ad exoneratōz ⁊ eꝺ
⁊ ſil̄r de neceſſitate ad priuatōez neceſſi
tatis. Nota hic ꝙ tres diuerſe diſpoſi
tiones ꝯſideranẜ in drīis in qbus eſt diꝟ
ſus pulſus qui eſt talis cauda ſoricina. ut
magnitudo puitas ⁊ mediocritas ⁊ qñꝙ
incipit a magnitudīe. ⁊ tranſit p medio
critatē ⁊ uenit ad puitatē. qñꝙ aūt pma
net ꝯtinue ſub puitate. Sub magnitudīe
ꝟo manens non diceẜ cauda ſoricina ma
nens ſub una diſpōne eſt qñ ſemp ē puus
aut ſemp debilis ⁊ ſemp eſt peior. ⁊ ma
iorē ſignificās debilitatē ꝙ̄ cauda ſorici
na nō manens ſub una diſpōne. Scꝺo
notandū ꝙ cauda ſoricina ad h° ut dicaẜ
muanſia debet incipe ab una diſpōne uer
ſus latus diminutiōis. ⁊ ꝯtinue procedeř
addēdo uel diminuendo nō tñ debet exiř
latus diminutiōis ⁊ cū hoc nō debet ter
minari ad nō gradū imo aliqñ redire ad
minus malū uel min⁹ diminutū. finitiua
aūt diminuiẜ uſꝙ ad nō gradu. ſed redi
tiua redit uſꝙ ad magnitudinez aut me
diocritatē ⁊ patz ex hoc ꝙ finitiua ē peſ
ſima eaꝝ ſignificās pditōz in ſcꝺo loco ē
māſiua ⁊ minus mala reditiua.

CADENTIS AUTEM. Cōiter
doctores cēs hic tenent p pulſū cadentez

in medio pulsus in quo ē quies in tpre in quo uenire debet motus · ⁊ si hoc nō dic patʒ qa uirtus laxata in multis pulsationibus unā dimittit·sic̄r si accidēs aniale supueniat ad hoc ꝙ aīa uehemēter ad ꝯtat ⁊ ad ipm etiā redeat calor naturalis

¶ ET SPASMOSI. ¶ hic loquit̄ de spasmoso dicēs ꝙ malitia instri ⁊ motus non nāles sunt supple cāe pulsus spasmosi·sʒ nota ꝙ p motus nō nāles itelliḡ motus pter nām qbus natura conat̄ ad faciendū motus extrauersosos ⁊ ꝯtiuos·sicut in spasmo nō ꝓprotionato ad mām·

¶ Nota scđo ꝙ p maliciā instri debem⁹ intelligere in dispōneʒ eius ut est duricies ⁊ tensio.

¶ PULSUS AUTEM. ¶ Ponit cās tremuli·⁊ dicit ꝙ ꝓuenit ex uirtute forti necessitate aucta/⁊ inobedientia in/strumēti ⁊ grauitate mēbri·Ubi nota ꝙ conatus ꝟtutis ⁊ grauitas mēbri sūt cāe tremori qa mēbruʒ conat̄ facere motū· ⁊ ꝓpter grauitatē mēbri nō pōt conat̄ iterū facere motū ⁊ sic causat̄ tremor.

¶ UNDOSI AUTEM. ¶ hic poīt cās vndosi dicēs ꝙ vndosi cā e debilitas uirtutꝰ fm plurimum ⁊ instri mollicies. Ubi nota pmo istū tex·dupl'r posse exponi·vno mō ut ly plurimū referat̄ cum ly debilitas·⁊ tūc sensus ē ꝙ debilitas plurima nō absolute est cā vndosi pulsus·secundo mō pōt referri cum ly mollicies·⁊ tunc sensus ē ꝙ plurima mollicies est cā vndosi pulsus ⁊ ē sicut cū qd molle pcutitur fit tactus utrobiqꝫ·in duro aūt nō sic.

¶ Nota scđo ꝙ p pulsū vndosuʒ dēmus itelligere sicut ꝯtingit in vndis aquarū ꝙ una unda alteri succedit ⁊ hoc fit qndo mot⁹ uni⁹ nō pōt ꝯpleri a uirtute unica uice conat̄ in alia uice recōpensare·⁊ hoc itelligere debem⁹ uirtute absolute nō existēte debili qm̄ nō omis debilitas est cā pulsus vndosi·⁊ ꝓpterea dixit plurimuʒ

¶ Tertio nota ꝙ duricies est cā oppositi pulsus qm̄ mollicies rōne sue dispōnis ⁊ rōe ꝯ bilitad uirtutis faciūt ipʒ pulsū undosū. ¶ Quarto nō ꝙ undos⁹ puls⁹ significat dominiū humide māe q̄ pellit facile ad cutiʒ q̄ indicat ī crisibus sudoreʒ ꝓuenire lʒ hoc nō sit semp necessariū·Et tu nota hoc ī actu practico qn̄ repis pls̄ū undosū ꝓnosticabeis sudorem ·⁊ maxime qn̄ senseris aliqualem carnis aut arterie humiditatem.

¶ ET UERMICULOSI ¶ hic simul de ꝟmiculoso ⁊ formicāte ·dicens ꝙ formicātis ⁊ ꝟmiculosi cā est debilitas ꝟtutis·qm̄ ipsa debilitas facit spissitudieʒ ⁊ puitatē. ¶ Nota ꝙ maxīa debilitas ꝟtutis est cā puitatis pulsus· ¶ Scđo nō· ꝙ p pulsū formicantē intelligere dēmus motū arterie ad silitudinē motus formice q dr̄ puus uelox ⁊ spissus·ꝓpter ꝟtud debilitatē·p pulsū uermiculosū debemus itelligere pulsū ad modū motus ꝟmicli sub terra c⁹ una ps mouet̄ post aliā īter quos motus non est manifesta quies multum percepta.

¶ CAUSE AUTEM. ¶ hec ē scđa ps supius diuisa in q̄ Auic·de pulsu mali pōderis·⁊ patet uide ē qđ dictuʒ est·qm̄ de ipso satis dictum est.

¶ ET CAUSA. ¶ hic determinat de aliis pulsibus se ad iferiora remittēs ·dicens quidē de pleno ⁊ uacuo ·frigido calido eleuato sursū ⁊ de submerso dicet̄ īferius.

¶ Capitulū septimū.

NAM MASCULORUM.

In hoc c⁹·determīat de pulsu diuersoꝝ etatū·⁊ diuidit̄ in q̄tuor·naʒ in pmo determīat de pulsu pueroꝝ·scđo de pulsu iuuenū·tertio de pulsu senū·q̄rto de pulsu decrepitoꝝ·Ibi scđa iuuenuʒ ꝟo·ibi tertia senū·ibi q̄rta ⁊ pulsus senū· Prima diuidit̄ in duas·pmo determinat de pulsu masculoꝝ ⁊ feminaꝝ·⁊ exequit̄ de pulsu pueroꝝ·ibi scđa pueroꝝ· Dicit pmo ꝙ pulsus masculoꝝ ē maior ⁊ forti

or p uirtutē fortitudinē ⁊ necessitatē ad
auctā. Dicit scđo ꝙ tñ est tardior ⁊ rari
or pulsu mulieꝝ ⁊ hoc ꝭm plurimū. Ubi
nota ꝭm Jaco. istas ꝓpositōnes uidelicet
uir ē calidior muliere ⁊ fortior ⁊c. debēt
ītelligi aliis paribꝰ. ⁊ posita paritate in
aliis ut sint eiusdē ꝯplexionis etad regi
onis ⁊ sic de aliis. Dicit tertio ꝙ oīs pul
sus calide ꝯplexionis ē fortior ubi sit uir
tus fortior ⁊ sit uelox ⁊ spissus ꝓpter ne
cessitatē adauctā ut diximus s̄. Nota tñ
hic ꝓ intellectu istius ꝑtis ꝙ necessitas
facit uelocitatē cū instr̄i obediētia ⁊ iō si
sit uelox fit etiā rarior. ⁊ tu ꝯsidera qđ
dicit Auic. ꝯpando pulsū femie ad pulsuꝫ
masculi in istis dr̄iis ꝭm q̄s Auicen. uult
pulsū mulieri spissiorē ⁊ uelociorē esse et
hoc cāri ex instr̄i obedientia necessitate
adaucta ad mundificandūꝫ ꝓpter id qđ
aduenit sexui rōe ꝯplexiōis applicate et
sexui ꝓportionate. ¶ Circa quā ꝑtē nota
ꝙ dr̄ia pulsus ī masculis ⁊ femīs posita
paritate ī causis ꝯtētiuis ꝓportionantur
ut dicet in sexu ⁊ ꝯplexiōe ⁊ tu discurre
¶ PUERORUM. ¶ hic determiat
de pulsu pueroꝝ dicēs ꝙ ē lenior ꝓpter
obedientiā instr̄i ⁊ ē spissior ⁊ debilior ꝓ
pter calori submersionē ⁊ eius suffocatōꝫ
lꝫ tñ calor sit plurimꝰ nō tñ est fortis ꝓ
pter dictas cās ⁊ ꝓpter incōplementum
pueroꝝ. Dicit scđo ꝙ ꝑ ꝯparatōem mole
siue quātitatis corpis pulsus sunt magni
⁊ hoc ꝓpter obedientiā instr̄i ⁊ necessita
tē adauctā q oīa ut dictū est s̄ faciūt illa
in ꝯpatione tñ ꝯpletoꝝ sunt spissiores ⁊
ueloiores ⁊ hoc dicit. Ubi notandū prio
ꝓ intellectu istaꝝ ꝑtiū. ꝙ ꝑ pueꝝ dēmꝰ
ītelligere ꝯstitutū in etate augmēti. iux
ta illud in afforismis afforismo q crescūt
ut plurimū hn̄t inatū calorē. ¶ Scđo
nota ꝙ ex isto tex. habet calorē pueri nō
esse maiorē calore iuuenis sꝫ ꝙ calor iu
uenis ē fortior siue acutior. ¶ Tertio no
tandū ꝙ qa pueri magis in hūido abun
dant ꝓpterea instr̄m pulsus dr̄ magis o
bediens. ¶ Quarto est notandū ꝙ uelo
citas ⁊ spissitudo in pulsu pueroꝝ fit ꝓp
ter abundantiā calori ⁊ hūidi abūdātibꝰ
in ipsa etate puericie. ⁊ hoc hꝫ hic Auic.
¶ IUUENUM UERO. ¶ Dicēs ꝙ
pulsus iuuenū ē magis tēdens ad rarita
teꝫ. Dicit scđo ꝙ in ꝑncipio iuuentud est
magis siue maior ī medio ⁊ ē fortior. Di
cit tertio. ꝙ calor iuuenū ⁊ pueri est q̄si
silis. Quapropter arguit necessitas equal
in iuuentute ⁊ pueritia posita ī aliis pari
tate. Dicit q̄rto ꝙ uirtꝰ iuuenis ē augmē
tata ⁊ ꝓpterea fit pulsꝰ maior. Dicit qui
to ꝙ ꝟtus forti ⁊ necessitas augmētata ⁊
instr̄i obediētia faciunt pulsum magnuꝫ.
¶ SENUM UERO. ¶ Dicit primo
ꝙ ē pulsus ꝑuus ⁊ rarꝰ. cā tñ est uirtutis
debilitas ⁊ est uelox paꝝ ꝓpter paucita
teꝫ necessitatis. ¶ Circa istas ꝑtes est no
tandū ꝙ ex s̄ notatis patꝫ ueritas omniū
dictoꝝ si ꝯsideret ꝓportionabilitas calo
ris ad humidū ⁊ ꝯueniētia necessitatis ad
aucte ł diminute cum instr̄i obedientia.
¶ ET PULSUS. ¶ hic determinat
de pulsu decrepiti. dicens ꝙ ē pulsus tar
dus ⁊ rarus ⁊ ꝑuus ⁊ hoc ꝓpter cās quas
diximꝰ supius a qbus ꝓuenit raritas et
tarditas. ¶ Nota pͥmo ꝙ ꝑ senes in hac
ꝑte debemus ītelligere decrepitos q ꝑa
rū calori hn̄t ⁊ in ꝟtute sunt multū dimi
nuti in qbus calor ⁊ hūiditas sunt ualde
terrestrificate ꝓpter ꝯsumptōꝫ humidi
radical ⁊ ꝯsumptōꝫ hūidi ⁊ resolutōꝫ ca
lori radical. ¶ Scđo nota ꝙ ex ꝓbabitis
ꝯcludit fundamentum qđ in circulo ꝯ ali
quem arguimꝰ de calore iuuenis ⁊ pueri
qs ipsoꝝ maior ⁊ fortior esset.

¶ Capitulum octauum.

PULSUS CALIDE. ¶ Supe
rius determiauit Auic. de causis
ꝯtentiuis pulsꝰ depēdentibꝰ a re
bus annexis rebꝰ nō nālibus. In ista ꝑte
determiat de causis pulsuū sūptis a rebꝰ

naturalibus ut a [com]plexiõe [et]c. Et diuidit in duas ptes. pmo determiat de [com]plexione calida. scdo de [com]plexiõe frigida. ibi secunda cõplexionẽ vo frigidã. Dicit pmo q pulsus calide [com]plexiois est uehementis necessitat. Dicit scdo q si vtus [con]uenerit. i. si uirtus ẽ fortis et instrm fuerit obediens erit pulsus magn[us]. Dicit tertio q si alterum hoy defecerit erit sicut dictũ est in añ dictis. Dicit qrto q si caliditas ñ fuerit male cõplexiois hoc est cõplexiois naturalis et uirt[us] fuerit bona et sana fit spirituum magnitudo et augmentum et audacia solẽnis. et hii ut plurimum sunt audaces. Dicit qnto q si calor nõ sit bonus quãto magis augmẽtatus fuerit tãto puls[us] erit minor et debilior. ¶ Circa hãc lram nota pmo q Auic. p cõplexionẽ intelligit complexionẽ totius ac etiã mẽbrorum pncipalium a qbus uirtutes pncipales emanant. sic cor cerebrũ epar et testiculi. ¶ Scdo nota q ex dictis cõclusũ est ab ttis cãis scz a uirtute ab instro et a necessitate fieri pulsũ fm ipsorum exigentiã et ab eis uariari fm eorum uarietatẽ. ¶ Tertio nõ q etiã ex pdictis osidere possum[us] q ex[tra] uarietate harum causarum cõtentiuarum diuersis modis applicatarum diuersas drĩas natura facit i pulsu fm q pus et posterius acquirunt uel deperdunt. ¶ Nota qrto q bonitas uirtutis et eius sanitas pulsũ facit bonum. iuxta ea q dicent i. hoc tñ semp itelligendo posita paritate et facta cõpatõne ad pulsũ corpis tpati p nes que omne sumit iudiciũ et ois rationis idicatio qm ipse est mẽsura metrũ oĩum ab eo differentiũ sine quo nullũ fieri põt rectũ iudiciũ ¶ Quinto nota q malicia calori fac pulsum puũ et malũ descendentẽ a mediocri ppter resolutõz que a calido extraneo ñ pportionato fit et q̃tucunq magis et pl[us] perdurat tanto magis ipse pulsus puificat et uirtus debilitat. ut ex iam dictis patere poterit. et tu considera.

¶ COMPLEXIO UERO. ¶ Hic determiat de cõplexiõe frigida dicẽs q pulsus frigide cõplexiois est puus ad diminutõz tendẽs tardus et rarus. Dicit secundo q si instrm fuerit molle magnificat latitudo et fiet tardus et rarus. Tertio dicit q si due harum drĩarum aderunt fiet minor. Quarto dicit q caliditas ẽ magis pportionata qa calori innato frigida se habet ex opposito igit ex friditate debilitas maior q̃ ex caliditate prouenit. ¶ Nota p cõplexionẽ frigidã debemus itelligere cõplexionẽ toti[us] et membrorũ pncipaliũ. ¶ Nota scdo q maior est affinitas aut silitudo inter calorẽ et calorem innatũ q̃ inter frigus et calorẽ. nam inter calorẽ et calorẽ maior existit amicitia inter calorẽ et frigus inimicitia. ut in [com]mẽto illi[us] afforismi huide dicte. ¶ Tertio nota sicut s dixi oĩa ista debent sumi penes corpus tpatum. ¶ Quarto nota q p instrm molle debem[us] intelligere instrm obediẽs et ex s habitis patere poterit q̃liter ex molli instro fit inundatio. et h[oc] ppter multitudinẽ materie frigide ñ multa existẽte necessitate. ¶ Nota qnto q ex isto notabili patere põt cãe duri pulsus spasmosi et cordosi si qs bñ aduertat.

¶ SICCAM UERO. ¶ Hic determinat de pulsu sicce cõplexiois. Et dicit q pulsũ facit durum et angustũ sicca cõplexio. si igit fuerit uirtus fortis et necessitas augeat fiunt pulsus spasmosi cordosi tremuli et bis pulsantes. ¶ Nota hic q oĩa ista sufficiẽter sunt declarata superius. et semp debent itelligi p cõparatõz ad pulsum tpatum. et tu fabrica super istud commentus tuos.

¶ IN UERO ¶ Hic copulatiz determinat de cõplexionibus. et est clarum. Hic possunt notari q̃ sunt dicta s p q̃ tu poteris itelligere [com]positos puls[us]. simplices enim compositos faciunt pulsus. et fm naturam simplicium cõpositi fiunt qm composita

natură simplicium sibi sortiuntur.

SUNT PRETEREA. In hac p te Auic. ponit duo documēta q̄ intelligē da sunt p utilitate practicantiū. ſm ibi ꝛ ex hoc quoq; scit. De pmo dicit de prio documēto q aliqñ ꝯtingit pulsus varios esse in eodē corpe ꝑpter varietatē ꝯple xionis diuersaꝝ ptiū. sicut si ps dextera eēt calide cōplexionis. ꝛ sinistra frigide cōplexionis. ꝛ ab eis fieret puls diuers. sicut diuersus aduenit a dictis cōplexioi bus sicut dictū est s̄. Pro quo est itel ligendū q ex isto tex. pōt assignari cā q̄ re pulsus dexter ē maior sinistro quoniā dextera pꝫ ꝑpter directōꝫ quā hꝫ ad cor ꝛ epar est sinistra calidior ꝛ pulsus si nistri latus minor est ꝑpter oppositam cām ꝛ directionē ad splenē. Scd̄o nō. q etiā ex cā distēperantie potest pulsus causari diuersus ob cās diuersas quas tu itelligere potes ex verbis dictis. Et ſm q vario mō cerebrū influit in arteriis cordis ꝛ aliis ad variandū sistolem ꝛ dia stolē. sicut in appoplia ꝛ eplia ꝛ i febrib ꝛ aliis dispōnibus. qm̄ iste dispōnes vari os reddūt pulsus. ut in caplis ꝑpriis de termiaꝫ. ꝛ tu lege. Tertio nota q hec diuersitas appꝫ in corpibus sanis q̄ etiā culpate dici pñt sana aut sibi sana que in diuersis laterib diuersos hñt pulsus ꝑ pter aliquas cās de istis s̄ explicatis. Et etiā ꝑpter opilationeꝫ exñtem in alter utro latere vñ variaꝫ pulsus. hoc aūt ꝯsi derare opꝫ ſm exigentiā ꝛ cōparationeꝫ corpis ꝑpati ꝛ pulsus ꝑpati in corporib nō naliter lapsis in ꝑposito lꝫ etiam pos sent variari puls ꝑternaliter ex preter nāli dispōne alterius lateris. exēpli grā. qm̄ pustula aliqua l aliqđ apostema in al terutro lateꝝ generata generatū variat pulsū ſm ꝯplexiōꝫ ab eisdē dñantem.

TEX EX HOC. Hic ponit secundū documentū dicens q ex isto seqꝫ q non semp arterie puls arteriis cordis corre spōdent in motu dilatatiōis ꝛ ꝯstrictiōis ꝛc. Nota hūc tex. esse ꝯ Gal. in intro ductorio pulsuū. quē tex. opꝫ bñ itellige re ut cōtradictio remoueat qm̄ Gal. dix it arterias inuicē correspōdere vicissitu dinaliter absq; fallacia loquēdo in corpo ribus in qbus nō est s̄ dicta varietas Aui cen. aūt in corporibus ubi adest varietas supradicta ut diximus.

Capitulū nonum.

IN UERE QUIDEM. In hoc c. determiat de pulsu tē porū. Et diuidiꝫ in q̄tuor. primo eñi determinat de pulsu veris. scd̄o estati tertio hiemis. q̄rto autūni. Ibi secūda in estate ꝛc. ibi tertia in hieme. ibi quarta i autūno. Primo sūt dicit q puls in vere est puus nō tñ in oī re ꝛ est in fortitudie augmentatus. Pro ista lr̄a est notanđ q iste tex. a diuersis diuersimode solet exponi. qdā antiquoꝝ dixerūt. ut dic Ja cobus qđ dr̄ ab Auicē. q pulsus in vere ē puus ꝛ forꝰ nō tñ in oī re qm̄ tps veri ra tionabilr debet esse tps tpatū. Tēperies quidē diminuit necessitatē. necessitate āt diminuta fit pulsus puus tñ fortis nō tñ in oī re. notāter dixit in oī re ꝑpter ve locitatē ꝛ frequentiā q̄ nō adduciꝫ i vere sꝫ minoranꝫ ꝑpter temperiē ipsius tpis ꝛ iuxta hoc expone sic tex. s. q est puus ꝛ fortis respcū tēpoꝝ alioꝝ vel respcū pul suū alioꝝ tēpoꝝ. ꝛ ex hoc soluūꝫ plures difficultates q̄ ab antiqs ponunꝫ ꝛ maxi me a Gal. ꝛ Auerroy. q visi sunt velle ve ris pulsū esse magnū. Scd̄o notanduꝫ q scd̄a expositio ē magis moderna ꝛ dic q pulsus veri est puus nō tñ simplr' vel i oī re qa nō cuiuslibꝫ dr̄e videlꝫ nec velo citatis l frequētie ut dictū est. Tertio nota q tps veris debet esse calide et hu mide cōplexionis. ꝛ iō dicebat Auerroys. vii. colligꝫ. q pulsus veris ē sicut pulsus calide cōplexiōis ꝛ si sit dicaꝫ videꝫ ꝯdi ctio Auic. ꝛ Auerroys. ꝑ qua cōtradictōe

ntellig: ꝙ tp̄s ueris partit̄ ⁊ diuiditur
particōne tripla uidelꝫ in ꝑncipiū mediū
et finem que ista sint notū est. ¶ Nota
quarto ꝙ in ꝑncipio ueris ⁊ aliis partibꝰ
possūt uariari pulsꝰ ꝺm uarietatē et cor
porū et etiā partiū ꝑdictaꝝ. qm̄ qn̄ cor
pora ī hyeme qđ fuit tp̄s p̄cedens ipsum
uer fuerint bn̄ ⁊ rōnabiliter recta ī oībus
rebus nō nālibꝰ. ita ꝙ nō sint mltiplica
te supfluitates extranee qbus corpꝰ fue
rit grauatū tunc ī ꝑncipio ⁊ aliis partibꝰ
ueris erit sicut dicit Auic. qn̄ autem nō
erit bn̄ rectū aliter se habebit qm̄ super
fluitates ipse liqfient. mouebūt a calido
ipsius uerꝭ descēdent ⁊ opprimēt corpus
⁊ tūc facient pulsū in aliis rebꝰ drn̄tez a
pulsu corpis bn̄ recti in an̄cedente tēpoꝛ
⁊ tu bn̄ cōsidera ista oīa sunt uera. Itē in
ꝑncipio pōt pulsus pūificari ī medio me
diocri fieri in fine aūt magnificari ⁊ assi
gnat cās. nā corpe bn̄ recto tp̄e exn̄te tē
perato pulsꝰ fit pūus ⁊ fortꝭ qa uirtus re
uocillat̄ ⁊ necessitas diminuit̄ sicut dictū
est. si aūt p accidēs oppositū ꝯtingat erit
aliter. nā si corpꝰ male regat̄ ⁊ in eo mlt
tiplicate sint supfluitates de ꝓ̄ō fiūt pul
sus magni ꝑpter necessitatez adauctā si
ent debiles ꝑpter resolutōꝫ uirtutis. aut
ꝑpter eius grauitatē rōe ꝯplenitudīs. et
sic possꝫ tex. aliter exponi ut dicat̄ uerū
esse qđ in tex. dr̄ si corpus bn̄ regatur. si
aūt male regat̄ pōt tex. falsificari. et tu
cōcorda Auerroym cum Auicen.

¶ IN ESTATE. ¶ Hic determīat de
pulsu estatꝭ. ⁊ dicit ꝙ pulsus estatis pūus
uelox spissus ⁊ debilꝭ ⁊ hoc ꝑpter necessi
tatē ⁊ resolutiōnem augmētatas ī estate.
¶ Pro q̄ pte est notandū ꝙ ī estate rōe
caliditatꝭ extranee ī tali tp̄re multiplica
te corpꝰ fit ualde debile rōe resolutionis
⁊ iō paucificant̄ spūs qbus paucificatꝭ red
dit̄ pulsus pūus. ⁊ cā est. qa drīa q̄ diffi
culter acqrit̄ est magnitudo. ⁊ nō causat̄
magnitudo nisi a multitudīe spirituum
mouentiū uirtutē pulsatilē. sicut ē dictū
est. ⁊ iō qn̄ paucificant̄ spūs minuit̄ ꝩtus
⁊ fit pulsus pūus ⁊ qa necessitas est adau
cta ꝑpter tp̄s calidū iō fit spissus qm̄ nā
id qđ non pōt in magnitudine recompen
sat in uelocitate ⁊ spissitudīe sicut in ārte
habitis declaratum est.

¶ ET IN HIEME. ¶ Hic dicit de
pulsu hiemis. ⁊ qđ dicit notū est. ¶ Nō.
ꝙ q̄ hic dicunt̄ ab Auic. dicunt̄ ꝑ respcm̄
ad pulsū autūni ⁊ estatis q pulsꝰ sunt ua
rii ꝺm qđ dictū est silr dicet̄ ī. ⁊ silr ad
pulsū corpis tp̄ati ⁊ ita ista fuit sua intē
tio si quis eum bene intelligat.

¶ IN AUTUMNO. ¶ Hic determi
nat de pulsu autūni. ⁊ dicit ꝑmo ꝙ pulsus
in autūno ē diuersus ꝯtrahēs ad debilita
tez quendā. dicit scđo ꝙ ē diuersus. sꝫ eiꝰ
diuersitas ē ꝑpter multitudinē ꝯuersio
nis ꝯplexiōis diuerse in autūno accidēta
lis nūc ad calorē nūc ad frigꝰ. dicit tertō
ꝙ ipsius debilitas est ꝑpter hanc diffor
mitatē uel diuersitatē. dicit q̄rto ꝙ com
plexio diuersa semp ⁊ ut plurimū fac ꝙ
deterius ē. ꝑpter eius diuersitatē ⁊ plus
ꝙ equalꝭ uel silis. licꝫ siles uel eqles sint
male. Dicit qnto ꝙ tp̄s autūni hūane ui
te oīno est ꝯriuꝫ qa in eo debilitas calor
⁊ fortificat̄ siccitas. ¶ Pro ista lr̄a nota
ꝑmo ꝙ autūnus ē tp̄s frigide ⁊ sicce com
plexiōis hn̄s ipsaꝫ maliciā ꝑpter eiꝰ dif
formitatē ad nām hūanaꝫ. ¶ Scđo nota
ꝙ in autūno ꝯtingit ꝙ matitudīalia sūt
frigida meridiana calida ꝑpter q̄ multū
ledunt̄ corpa ⁊ debilitat̄ calor naturalis
¶ Tertio nota ꝙ ad hoc iuuat estas ꝑp̄ce
dens q̄ fuit cā multū debilitās corpa. Ac
etiā iuuat ad hoc cōmestio fructuū mlti
plicatoꝝ in estate q cōmesti multiplica
uerūt supfluitates ī corpus q̄ etiā multi
plicatio est cā debilitās corpꝰ p uiam ag
grauatiōis ex qbus cibus pensa pulsū fie
ri debilē ⁊ diuersū. debilē rōe resolōnis.
silr rōe extinctiōis. Interdū fieri puum

rõe debilitatꝭ uirtutis ⁊ necessitatꝭ dimi nute fieri diuersũ hoc ẽ aliq̃n sic aliquan do siue ſm ꝙ ipm tps recipit in se uarie tatẽ ⁊ tu optimi igenii discurrer potes. ¶ Ex qbus oibus ꝯcludeꝙ corpa ꝓpter tales isti⁹ tpis dispõnes fiunt paratiora ad pessimas egritudies ut pestilentiales putridas ⁊ longas.

¶ TEMPORUM UERO. ¶ hic ꝯcludit. ⁊ dicit ꝙ tpa itermedia. i. tpa in q̃litatibus mediis se hñtia se hñt ſm ex igentiã eorũdez tẽpoꝝ. ¶ Nota ꝙ ista lra ex pdictis habet uerificatõz si cõside res que consideranda sunt.

¶ Capitulum decimũ.

REGIONUM. ¶ In hoc c°. Aui cen. determiat de pulsu regionuz Et diuidit in duas. Primo enim dicit ꝙ regionũ qdã est uernal. quedam estiual. ⁊ quedã hiemal ⁊ autũnalis. in se cũdo dicit ibi ⁊ indicia ⁊c. ꝙ pulsus regi onũ se hñt sicut pulsus tẽpoꝝ. ¶ Nota pmo ꝙ p regiones itelligere debemus p tes terre habitabiles q̃ apud astrologos uere uocant climata in qbus a celestibus ⁊ mari e a sole ꝓpter ei⁹ presentiã lõgã ł breuẽ eoꝝ climatũ dies uariant ſm lõ gitudinẽ ⁊ breuitatẽ ⁊ p ꝯsequẽs uariant breuitates i caliditate ⁊ frigiditate ⁊ ali is lz etiã istud possz adaptari ad pticula res regiões habitabiles in qbus etiã qdã alterãtia i istis ptib⁹ existũt. sicut lacu nalia ⁊ habitatiões bestiaꝝ ⁊ silium reꝝ aerẽ alterantiũ. sicut hñt senẽses in mari tima nos ưo perusini apud lacũ. ¶ Secũ do nota ꝙ regiões facilr recipiũt ipressi ones ⁊ etiam difficulter ſm ꝙ disposite sunt. exẽpli grã qñ sunt aeri grossi nõ ita recipiũt ⁊ pcipue qñ sunt discoopte a uẽ tis septẽtrionalibus. Oppositum autem aduenit ꝓpter oppositas causas. aer ꝙ perusii [illegible]

¶ Capitulũ undecimũ.

EXTERIUS ¶ In hoc c°. deter miat de pulsu q̃ solet euenire ex rebus q̃ ab extrĩseco corpi hũano aduenĩ unt. Et diuidit in duas ptes. pmo eniz di cit de cibo ⁊ potu i generali. scđo in speci ali. scđa ibi s3 q̃litate. Dicit pmo ꝙ ingre dičtia corp⁹ nostrũ mutãt ipsũ ſm q̃lita tez ⁊ quãtitatẽ sui. ¶ Pro quo notanduz ꝙ ab Auic. i. in. c°. de eo qđ ꝯmedit ⁊ bibi tur ponit ista distictio ꝙ igredictia cor pus nr̃m opant trib⁹ opationib⁹. s. ł a for ma specifica ł q̃litate manifesta uł a mã ⁊ hoc idẽ ưi sentire hic exẽpluz pmi. ut napell⁹ q̃ iterficit a q̃litate occulta. exẽ pluz scđi ut pip q̃ calefacit q̃ calide cõ plexiois existit. exẽpluz tertii ut caro uł panis q̃ sunt de mã sangnis. ¶ Scđo no tanđ ꝙ ista q̃ hic attribuũt cibo ⁊ potui p̃t etiã attribui aliis reb⁹ nõ nãlib⁹. ut aeri exercitio accidẽtib⁹ aĩe ⁊ aliis ut ui debit i. qm̃ ista pulsũ mutãt. Adaptatur sermo p̃ns ipsi potui ⁊ cibo q ſm q̃litates pmas ⁊ scđas occultas ⁊ manifestas ac e tiã ſm substantiã localr ⁊ alteratiue cor pus nr̃m hñt mutare ut i. uidebit magis ita ꝙ ab his hi motus ł mutatões fieri hñt. ⁊ tu philosophe intellige.

¶ SED QUALITATE. ¶ hic inci pit declarare. ⁊ diuidit in duas. pmo dic de q̃litatꝭ mutatõe. scđo de mutatõe q̃nti tatꝭ ibi scđa ⁊ quãtitatꝭ qđe. Dicit ꝙ si ad calefacienđ uł infrigidanđ declinauerint mutabũt pulsũ ſm illud. ¶ Notanđ pri mo ꝙ exteri⁹ interiusq; corpi applicata rõnabile ẽ ꝙ corp⁹ mutẽt ſm eoꝝ nãm. qm̃ ipsa ł infrigidãt corp⁹ ⁊ sic pulsus p uificãt ł calefaciũt ⁊ sic pulsũ magnificãt sicut de ꝯplexionibus dictũ est ⁊ hoc ꝓp ter augmentũ necessitatis ł diminutõez ceteri existibus paribus. ut s̃ dictum est.

¶ ET QUANTITATIS. ¶ hic deter miat de pulsu causato a q̃ntitate ciborũ ⁊ potuũ. Dicit pmo ꝙ q̃ntitas si equalis sit fiũt puls⁹ magnificati ⁊ ueloces ⁊ spis si ꝓpter augmentũ uirtutꝭ ⁊ calori et hi diu ꝑmanent. Dicit scđo ꝙ si ista magni

Qualitas

Quantitas

[illegible]

tudo fuerit augmētata ꝑm ꝙ magis aug
mentatꝰ ē pulsus diuersꝰ absqꝫ ordine ꝓp
ter grauitatē nutrimēti ꝯ uirtutē qm̄ ex
omī grauitate ꝓuenit ī pulsu diuersitas
Dicit tertio ponēdo opi· archisenis ꝙ eiꝰ
uelocitas fuit multū maior ꝙ̄ spissitudo
⁊ hec mutatio ē ꝯseruās qm̄ cāe ꝯseruan
tie lꝫ sint multitudīs minori hac tn̄ ē di
uersitas ordīata· Dic̄ 4°· ꝙ si fuerit pau/
ce quātitatis erit pulsꝰ minori diuersitatis·
⁊ magnitudīs ⁊ uelocitatis neqꝫ eiuſ muta
tio diu durabit ⁊ erit ꝓpter paucitatē ci
bi assūpti· paucitas enī cito in stomaco di
geritꝰ· Dicit v°· ꝙ ꝟtus debilitabitꝰ et de
ficiat ł ꝓpter multitudinē uł paucitatē
durabit hoc usqꝫ ī finē rei· Dicit sexto ꝙ
si ꝟtus fuerit fortis ·tūc pulsꝰ equabitꝰ ⁊ fi
et tꝑatus ꝓpter digestiōꝫ bonam q̄ fuit
potens ī digerēdo ⁊ ꝯuertēdo ipm̄ cibuꝫ
ꝯmutādo· ¶ Circa hāc lr̄am est notandū
ꝑmo ꝙ ꝑ quātitatē cibi ⁊ potꝰ possumus
ītelligere quātitatē ꝯtinuā ⁊ quātitateꝫ
discretā· ꝑ quātitatē ꝯtinuā debemus in
telligere corpulentiā· ut exēpli grā peda
lē q̄ntitatē aut unā librā· ꝑ quātitatē dis
cretā possumus ītelligere uices sūptiōis
ciboꝝ ⁊ potuū· ¶ Scḋo notanḋ ꝙ ab u
traqꝫ quātitate uarietas dr̄a in pulsu qm̄
moles multū grauat corpꝰ vicūū mł titu
do silr ꝓpter indigestiōꝫ cibi a multipli
catōe causate qa nescit nā hūc cibū cōmu
tare ꝓpter eiꝰ uarietatē ac etiā multitu
dinē q̄ multiplicatio de facto hodiernis
tꝑribus fit ⁊ ꝓpterea causatꝰ uarietas in
pulsu· ¶ Tertio notandū ꝙ ista q̄ dicunꝰ
ab Auic· īdigent ꝯsideratōe· nā si cōtēple
mur ea q̄ ab Auicē· dicunꝰ nos accipimus
istā distinctōꝫ ꝙ ciboꝝ qdā sunt multi· q
dā sunt pauci· ⁊ qdā sunt eq̄les· ł quidā ī
eq̄ales· isti enī cibi multi pauci uł eq̄les
ꝯsiderari pn̄t in ꝑncipio assūptiōis eorū
anq̄ ꝯmutenꝰ uł digeranꝰ· ⁊ sic sine fallo
mutāt pulsum diuersimode ꝑm ꝑdictam
quātitatē ac etiā ꝑm qualitatē sibi adiū

ctaꝫ sicut dictū est calorē naturalē cetrā
do ꝓpter refluxiōꝫ calori ⁊ spūs ad inte
riora retractis ꝓpter digestiōꝫ faciēdaꝫ
⁊ sic puus fit pulsus siue remissus ut pōt
qlibet ī se ipso experiri· Scḋo pn̄t ꝯside
rari ꝓut sunt in digestōe ꝑma ꝯpleta et
sic corpe exn̄te tꝑato equalr manutenēꝰ
pulsꝰ in bonitate sui· si aūt corpus fuerit
male dispositū tūc diuersificabitꝰ pulsus
iuxta determīata· ⁊ tu ꝯsidera· ¶ Quar
to notanḋ ꝙ alia que dicunꝰ in lr̄a uera
sunt semp tn̄ intelligendo amotis impe
dimentis ⁊ posita paritate·

¶ EX UINUM· ¶ hic specialr de/
termīat de uino· ⁊ dicit ꝑmo ꝙ lꝫ a uino
ꝑm quātitatē ꝓueniat diuersitas nō tn̄ ē
tante quātitatis quāte quātitatis existit di
uersitas ex cibis· ⁊ hoc ꝓpter subtilitatē
suā a nutriētibus cibariis ꝓuenit necessa
rio diuersitas ꝓpter grossiciē substātie
ac etiā ꝓpter duriciē aut ꝓpter asperita
tē q̄ in uino nō sunt· ¶ Circa hāc lr̄aꝫ nō
ꝑmo ꝙ ꝑ uinū debemus ītelligere uinuꝫ
ex uitibꝰ qḋ rōne sue penetrationis cite
mutat pulsū cito· ex q° maximꝰ penetra
tor uocatꝰ· vn̄ practicātes in reuocillando
ꝟtutē ⁊ cito dāt uinū optimū odoriferū
⁊ ī pauca quātitate· ut Auerroys· ii°· colli
gꝫ· ¶ Scḋo notandū est ꝙ uinū pōt duo
bus modis corpi hūano approxīari· vno
mō actu calidū· alio mō actu frigidum· si
ꝑmo mō corpi attribuatꝰ infrigidat in ꝑ
mis corpus ⁊ sic mutat pulsū in puū nisi
postq̄ ipm̄ uinū a calore nāli fuerit cale
factū ⁊ tūc ipsuꝫ corpus calefac̄ ⁊ sic mu
tat pulsū ad magnitudinē· qm̄ postq̄ ui
nuꝫ penetrauit qa ut dictū est cito pene
trat ⁊ alteratꝰ a nā facit qḋ dictū est· Si
aūt datꝰ actu calidū tūc calefacit corpꝰ· ⁊
ita mutat pulsū ad magnitudinē ꝓpter
necessitatē adauctā etiā uelocitatꝰ· ut tu
ipse potes ꝯsiderare· ¶ Nō tertio ꝙ ex
isto tex· habes ꝙ etiā uinū pōt īmo debꝫ
admisceri cū aliis medicis ⁊ precipue qn̄

nos volumus illa; medicina; citā pene
tratō;. Itē etiā qñ volum⁹ nutrimenti ci
tā penetratō; debemus hr̄e vinū ⁊ maxi
me subtile antiquū ut tandē ꝟtute sua a
lie res cito penetrēt. ac etiā ītellige vinū
ē dicta rōe esse multiplicatm̄ spirituū ⁊
p ꝯñs multiplicatm̄ virtutū īō ip; variat
pulsū ẜm modū p̄dictū. ⁊ ꝓpterea dat̄ de
bilib⁹ ⁊ ī accidētibus virtutē ꝓsternētib⁹
multū remediat̄ sic est sincopis ⁊ alia.

QUOD SI FRIGIDUM. hic
ꝓsequit̄ ponēdo aliq alia de vino frigido
actu. l; etiā aliqd vinū possit eē frigidū
virtualr. ut vinū p̄uū aquosum. ⁊ dicit ꝙ
ab eo eueniūt nocumēta q̄ ex aliis solent
frigidis euenire nō tn̄ tard; eius effectū
sicut alie res frigide hūano corpi appli
cate ꝓpter duo. prīo qa cito penetrat. scd̄o
qa citius actuuificat̄ a calore nāli. Dicit
scd̄o ꝙ eius īpedimentū est magnū ⁊ p̄ci
pus ī corpib⁹ oppilatiōis aptis. Dicit 3°.
ꝙ eius īpedimentū nō ē sicut īpedimētū
calefactiōis ꝓpterea qa nā sibi obuiat p̄ti
endo ipu; ad diuersas ꝑtes corpis. Dicit
q̄rto ꝙ isti sūt varii effect⁹ vini q ꝓueni
unt ex caliditate ⁊ frigiditate ⁊ opatōne
nāe in eo ꝓpter silitudinē vini cū nā hūa
na atq̄ eius ꝯformitatē. Dicit ulterius et
q̄nto ꝙ ꝯsiderabit̄ ẜm ꝙ nutrit ⁊ fortes
facit ⁊ corpus letificat. Est tn̄ sermo cla
rus per totum. ⁊ tu lege tex.

AQUA UERO. hic loqt̄ de aq̄.
⁊ qd dicit ē notū. Circa p̄dicta memoria;
habeas eo; q̄ sunt dicta ē īmediate d̄ vi
no. Ex qbus īferas casus utiles ī practica.
Prīo ꝙ hoīes calidi p exercitium nō de
bēt potare nisi p̄us tēperent̄ ne frigidita
te vini l̄ alteri⁹ potus īfrigident̄ interio
ra. Scd̄o sequit̄ ꝙ mēbra siue corpus in
anitū ⁊ debile si a vino cupiat refici deb;
vinū sumere actu calidū ⁊ ī p̄ua q̄ntitate
⁊ silr̄ sic ītelligas de aqua. Tertio sequit̄
ꝙ illi q vinū seruāt in antris sicut senen
ses ⁊ hn̄t aquas puteales caute ista bibe

re debēt ne ex eo; potu oppilent̄ siue ri
geāt corpa. Sequit̄ q̄rto ꝙ ꝯsueti ī regi
one ubi aq̄ ⁊ vinū nō sūt ita actu frigida
cū ad istas regiōes transferunt̄ caute vi
nu; ⁊ aquā silem potare debēt. Scd̄o
nota ꝙ a vino actu calido ꝓuenit pulsus
magn⁹ ab actu calido puls⁹ p̄uitas ꝓpter
diminutā ⁊ auctā necessitatē sicut ab ali
is rebus nālibus ⁊ non nālibus calidis et
frigidis. Sequit̄ etiā ex p̄dictis ꝙ medi
cine quas dam⁹ ut corpus ꝯfortet̄ l̄ alte
ret̄ ⁊ cito cū vino dāde sunt ut ea; ꝟtus
cū vino deferat̄ ad ītra. Tertio nota ꝙ
ista dicta verificant̄ etiā de aliis ut dictū
est. Et ꝓpterea nota quarto ꝙ hic repit̄
duplex lr̄a. vna q̄ dicit horripilatōe;. et
alia q̄ dicit oppilatōe; ⁊ utraq̄ seruat̄ si
memor es dicto supius. Ultimo nō. ꝙ
p ydromel debemus ītelligere aquā mel
lis ⁊ sic de vino granato; de ceruia ⁊ de
oī potu artificiali vl̄ nāli a qbus ista ẜm
q̄d dictū est diuersitas aduenit in pulsu.

Capitulum duodecimū.

PULSUS QUIDEM. hic
determiāt de pulsu somni. Et di
uidit̄ in tres ꝑtes. In prīo deter
minat d̄ pulsu somni in p̄ncipio. Scd̄o in
ꝓcessu. tertio de pulsu somni in fine. Dic
p̄mo ꝙ ꝓpter reuocatō; calori ad ītra in
somno fit pulsus p̄uus ⁊ rar⁹ qm̄ sp̄us re
trahunt̄ ad intra ad digerendū. Dicit se
cundo ꝙ pulsus fit tard⁹ ⁊ rarus. ⁊ assig
nat cā̄s dicens ꝙ ex eo ꝙ calor retrahit̄
ad ītra ꝓpter digestiō; faciendā ⁊ l; ad
intra augeat̄ s; in vigilia ꝓpter motū ⁊
expansiō; ad exteriora calor augmentū
recipiat ⁊ ꝓpterea magnificat̄ pulsus et
hoc verificat̄ in lasso l̄ exercitato. qm̄ in
istis necessitat̄ pulsus ⁊ spissificat̄ magis
Cetera sunt clara usq̄ ibi vigilie. Dicit
q pulsus fiunt in vigilia. ⁊ lr̄a est manife
festa usq̄ in finē capl̄i. Circa hāc lra;
nota ꝙ hic sumit̄ hec distinctio ꝙ som⁹.
vel ē in p̄ncipio intelligēdo p principiu;

tp̄s in quo calor naturalis ingredit̄ ad i
tra ad digestiōz faciendā. scd̄o sumitur i
augmēto l̄ statu hoc ē in medio somni. et
tūc ītelligimus calorē fore fortificatū a
nutriēte ac etiā ab unitate eiusdē caloris
ad ītra qbus fit melior digestio. et tunc
causat̄ obediētia instrī ꝓpter molliciē in
instro generatā a cōicatōe nutrimēti fcī
⁊ generati ī corp⁹. Sumit̄ 3°. in fine et in
hoc ꝯtingit diuersitas ẜm lōgitudinez ⁊
ꝓfunditatē somni. possz enī somn⁹ in tm̄
multiplicari ꝙ debilitaret̄ ꝟtus ueloci
ter ⁊ ide p̄uificat̄ ⁊ spissaret̄ puls⁹ lz etiā
posset fieri rarus necessitate diminuta.
¶ Secundo notandū ꝙ per somnū debe
m⁹ ītelligere oppilatōz siue ligamētū p̄
mi sēsitiui ut ait phūs in de sōno ⁊ vigi.
Tertio notand̄ ꝙ ista q̄ dicunt̄ ab Auicē.
de pulsu ī somno debēt appropriari dict
q̄ dicunt̄ in aliis capl'is ⁊ p̄cipue de his q̄
dicunt̄ de pulsu ciboꝝ ac exercitioꝝ ⁊ ali
orū. sicut dicet̄ ī. ¶ Cap. xiii.

IN PRINCIPIO. Hic deter
miat de pulsu exercicii. ⁊ dicit p̄
mo ꝙ pulsus ī exercitio ⁊ in p̄nci
pio ei⁹ dū tp̄ate fit. ⁊ ī eo nō fit augmen
tū fit pulsus magnus ⁊ fort̄ ⁊ hoc fit ꝓp
ter augmentū necessitat̄ ⁊ calori innati ⁊
fortitudinē ipsius. Dicit scd̄o ꝙ uelox fit
⁊ spissus si necessitas augat̄ ꝓpter magni
tudinē aut abundantiā motus. Dicit 3°.
ꝙ si fuerit ꝓlixū ultra uires aut breue ⁊
forte l̄ uiolentū. tunc fit pulsus p̄uus ue
lox ⁊ spissus. ⁊ si adhuc augebit̄ fiet par
uior tēdens ad ꝟmiculosū formicantez ⁊
in tm̄ cadet ⁊ p̄det̄ homo ꝓpter resoluti
onē spirituū ⁊ uirtut̄ q̄ resolutio fit rōe
multe ac uehemētis dissolutionis facte a
multō ⁊ extrauerso exercitio. h°. d. in toto
c°. ¶ Circa qd̄ notandū p̄mo ꝙ hic Auic.
p exercitiū intelligit oēz motū copis si
ue localē siue alterationis. ex qbus calor
nālis intendit̄ aut augmentū recipit iux
ta diffinitōez exercitii. ¶ Scd̄o nō. ꝙ ex
ercitii tp̄s triplex est. s. p̄ncipiū ⁊ id qd̄ i
mediate sequit̄ ⁊ eius declinatio. siue ul
timū uel qd̄ in fine aduenit. p̄ncipiū qdē
exercicii auget calorē. qm̄ lima eius ē. si
aūt prolixat̄ qa in calore fit resolutio di
minuit pulsuz. ac etiā idez facit si fuerit
forte ⁊ quia cōtinue fit caloris resolutio.
⁊ minoratio uirtutis inde est ꝙ minorat̄
pulsus. Cetera que dicunt̄ in l'ra sunt cla
ra. Possunt etiā per exercitiū intelligi
balneationes fricationes ꝯsequenter ⁊ coi
tum ⁊ quia de his aliquibus facit menti
onē Auic. iō de his n̄ fit mētio in p̄ntiaꝝ.
¶ Capitulū. xiiii.

BALNEATIO AUTEM. Logt̄
in p̄senti capitulo de pulsu balne
atorū. Et diuidit̄ in duas partes.
In prima p̄te ponitur una distinctio. In
scd̄a p̄te de mēbris distinctiōis ꝓsegtur.
Ibi scd̄a si aūt fuerit. ¶ Dicit p̄mo in p
te prima ꝙ balneatio uel fit cū aqua ca
lida uel cum aqua frigida.

¶ SI AUTEM FUERIT. ¶ Dicit
ꝓsequens de ipsa distinctōne ꝙ si balnea
tio fiat cū aqua calida ⁊ fuerit in princi
pio ꝓueniant ex ea fortitudīs necessitat̄
iudicia. Scd̄o dicit ꝙ qn̄ multū ꝓsequit̄
balneatio supple tūc ꝓsequit̄ debilitas ⁊
pulsus debilitas. ⁊ hoc dixit Gal. fiet per
ꝯsequens pulsus p̄uus tardus ⁊ rarus. ex
qbus fiet debilitas ꝓculdubio. Tertio dic̄
ꝙ aqua calida in īterioribus corpis cale
factionis efficiet calore accidētali ⁊ forta
ssis tal's caliditatis accidentalis non diu
p̄durabit. Quarto dicit ꝙ si accidental̄
qualitas a balneatōe aque calide fiet pul
sus diuersus in magnitudīe ⁊ p̄uitate ẜz
magnitudinē necessitat̄ ⁊ minoratōz ei⁹
Quinto dicit ꝙ balneatio fcā in aqua fri
gida fiat ẜm ꝙ ipsa aqua īteri⁹ penetrā
do l̄ calefaciendo ꝓcedet. nā si infrigida
bit̄ corpus tūc pulsus p̄uificabit̄. si autez
calefaciet uirtuti p̄stando augmentū ꝓp
ter unitōz caloris nālis ab intra tūc effi

cietur pulsus magnus lz fortassis tardus nisi augeatur necessitas · si aūt augmēta ta necessitate ⁊ fcā resolutōe in processu fiet pulsus puus ⁊ rarus ſm q iam dixi mus hoc dicit in toto ·c°· Circa q capl'm est notandū q ex isto tex· colligi possunt oēs effectus q a uirtute pulsatili eueniūt ex uariis balneis ⁊ naria balneatōne· Se cundo notandū q omia ista uerificari de bent ſm pportionē necessitad ⁊ obedien tiā instri ⁊ fortitudinem uirtutis penes quas cās ptentiuas uariat pulsus ſm q ex pbabitis manifestum est·

pgnatis

Capitulum· xv·

NECESSITAS QUIDEM· In isto ·c°· determiāt de pulsu pg nātis· ⁊ dicit q pter necessitatē utriusq ⁊ filii ⁊ matri necessitas auget duplici aeri attractōe· s· embrionis ex qui bus nō fit augmentū in vtute nec mino ratio nisi qtū expediat p pōdere ipreg nationis ⁊ sic fiet pulsus uelox similr et spissus non tñ fiet debilis hoc dicit·

Dolori

Capitulū· xvi·

DOLOR MUTAT· Dicit in hoc ·c°· de pulsu dolori· Prio dicit q pulsus mutat a dolore ſm q ipse dolor in pncipio existit l' in pgressu si aūt in pncipio existat pbet pulsui aug mentū pter necessitatē in pcessu autez rōe resolutiois ⁊ destitutiois vtutis pui ficat pulsus ita q uenit ad formicantē ⁊ vmiculosuz· Cetera sunt clara· Nō hic solū unū breue q si dicit tex· p perducit dolor ad uermiculosū ⁊ formicantem lr̄a est trāsposita· si aūt aliud formicātem ⁊ vmiculosuz lr̄a est clara· ⁊ si ultra pzre diet ueniet ad oīmodā pditionē ul' anbi lationē·

Apatu

Cap· xvii·

APOSTEMATUM ALIA· In hoc ·c°· Auic· determiat de pul su apostematū · ⁊ diuidit in tres ptes· In pma pte ponit unā distinctōnez apostematū plequēdo intentōez de ipsis pulsibus ab ipsis apostematib9 causatis· In scd̄a pte ibi in exitura vo· ipse deter minat de pulsib9 exiturarz uel q fiunt in exituris· In tertia ibi cū aūt minuet et soluit· declarat q sunt pulsus in decliati one uera ipsius apostemat· Dicit pmo in pte pma q apostematū quedā faciunt fe bres· ⁊ qdā nō faciūt febres· Facientia fe bres sunt illa q rōe magnitudis aut nobi litad mēbri ⁊ alia q nō faciūt febres mu tāt tñ pulsuz ſm nām ⁊ diuersitatē spēi ipsoz apostematū· sicut i tertia quarti· ⁊ in tertia h9· ⁊ i libro pticulariū egritudi nuz determiabit· Cetera aūt q dicūt usq ibi i exitura clara sūt·

faciunt febres

nō faciūt fe:

IN EXITURA· Dicit q sint pul sus in ipsis exituri ⁊ quomō diuersitatez uarietatēq recipiūt· ⁊ lr̄a patet·

post apertas

CUM AUTEM· In hac pte po nit Auic· q pulsus fiāt post apertōz ipaz exiturarz ⁊ minutōz siue resolutōz ipoz apostematū ⁊ lr̄a etiā patz · Circa q capl'm est notandū q i hoc tex· tollit qre diuersificant pulsus in apostematibus· pmo rōe essentiarz ipsoz apostematuz · se cundo rōe locoz· tertio rōne magnitudis siue puitatis ipsoz apostematū· hec qdē oia declarat Auic· in lr̄a p exēpla manife sta· Scd̄o est notandū q ab apostema tibus puenire febres duplr pōt itelligi· Et pmo q ab eis pueniant ephimere· se cundo q ab eis eueniāt putride· Que āt sint ephimere declarat p alteratōz fcāz in spiritib9 alteratōe pma· q aūt sint pu tride declarat p putrefactōz ⁊ alteratio nē putredinalē in aduētu pmo i ipsis hu miditatibus l' huoribus · ut prima qrti· Tertio ē notandū q in ipsis apostēatī bus dr̄ pulsus fieri grauis ⁊ dur9 · et hoc pter duriciē ipsi9 apostematis / mollifi cat ⁊ lenit rōe exoneratiois fcē in resolu tione l' aptione· Quarto ē notandū ⁊ ultimo q magne ⁊ uarie diuersitates in pulsibus fiūt rōe mēbroz uenosoruz ner

Apā facit febres { effi / putri

[illegible]

nosorum & mēbris pncipalib⁹ ppinquoꝝ
hec aūt sufficiāt pro pñti capitulo.

Capitulū.xviii.

ERA QUIDEM. In hoc.c°. Auicē. declarat q fiant pulsus in accidētibus aīe. Et diuidit in duas ptes. In pma pte ipse determinat de passionib⁹ aīe in qbus causat tristitia uł a qbus causatur tristitia declarās q sint pulsus ire & timori. In scda pte de pulsibus delitiaꝝ declarat rediens piter ad pulsus timori & tristitie. & q dic sūt clara.

Capitulū.xix.

AB EIS SIC. Nunc in isto ultimo capitulo determiat de pulsibus reꝝ cōtrariaꝝ nāe essentie pulsus. & sine diuisione dicit q ab eis rebus q cōtrarie sunt cōplexioni humane uł cōplexioni naturali puls⁹ uariāt ac pulsū mutāt fm uarietatē ipsaꝝ quot & q sint cōplexiones habitū est supius que cōplexiones uel sunt cū materia uel absq materia uariāt quidē pulsum cōstringendo cū ordine absq ordine interdū uariādo pulsum. Et addit q oīs cōstrictio a multitudine humoris facta uel propter apostema uel propter dolorem. uel pter accidentia anime pulsum debilitant.

Magistri Petri de Vermigliolis de Perusio Artium et Medicine doctoris clarissimi utile Compendium quod duz Auicen. de Pulsibus legeret super ipsum colligentibus Scolaribus composuit feliciter finit. Anno domini. &c. M. CCCC.LXXX. Nonis Februarii.

H. M. Impressit.

[illegible]

Post intrati bn termas nec no pgatus intrett aliās balneū ad opa . Incipiat in aura serena et bono aere nllus balneat si i posset regit qr ex hr hores balneū, pepnd . Quiescat in medio lectis et medii frameā no fetida qr corpus e aptū ad maly aer noq balneato gsidet si balneū trahit vetre balneatus usq dorsū te sibi vz. Si vo in pmo veter tumesiet et togat ventre nllus mane at i balneo nisi sit bn pgatus Si i pmo balneū bn fit tuc Tali ordine temptet pro die ad horas an pradiū hor gor et po z et pp pradiū duabz hors pausat adbz In balneo nec dormiat edat bibat no edat sitim gruancia balneū sit i tli calore ne i sfarie sudet ut rubesias sz sit calor que tolleret et sit amena debilis in sgre thb i ordinat plures egros qm sanos redire facit. Dico ad hors te ordinate libent ho facitibz Sed qd videt tc Imm marer no din ieiunus balneat, pigebis Rapostm si mlies marre duabz hors ieiuno stoio sedeat pgea gngz. Si vo mediores zbz dn et gor post, pz tm zbz hors no i gredant Pigbes vero gor loan et gnqz pz qr forciores viri et mlies sedeat ad po diebz i viri et matre mlies ad hors vts et pigdes mlies noue horas fat vire et marre hore rentū et gnqz. Et pigbs fat rentū et 35 hors quād ille homo stabit dies tres ita qr illas horas gpleat si ecs i die se hors ad balneāe volut. Et q ita ordine no festinādo habent efficaciā sentient

Et gsidera i efficacia balnei ut cibis te regas ttr id qr domi tibi quenit ibi quemet. qd no ibi iduplo obest ut si ex crapula male hnisti domi plz i norebit moderati go sit gnis sdm sua gsuetune etatis et gpos Post cibū motū i loco ameno aliqle suaue labos faciat requs tibi pa digo gficiat No dormiat nisi prādia Si delecta carne ede edat brodia gallinaz, arotizata i autūno et hyeme angwellos fassdn repfian snelhiemer Si pisces dut q de aquis lapideas gbz no in est argilla et alie feces murris Et no edat pisces sine squamis nisi maxim apetit ros te pars de alyz edat Et cū carne et piscibz semp edat bona salsamēta ex bonis arotibz sed cinamon piperā ros Et herbas sic petrl acrosa polay meta maiorana basilico rorus mista cū arotibz De agrestibz ut pisa faba cicera no edat qr i flat sz brodiū de ipis sit qz edē vgnt ... arotizata cū mespus tindos gam Oua recēcia pullos gallinay iuuenū no aliaz auiū nllud casiū et lac qd deco fit edat nisi specul appetit te strite caseū bonū i aquā frigidā et bulli vsq pigbedo sepat et no exspe et casetta fare Casco i defferat dures mlie caros

Omis fructi phibet

Vbere dut vinū subtile clarū et paru Liphatū qz fuge omē aliā aquā frigidā ut mang pedes caput aliā aqua qm balneū lauat. Ut balneū sudoris intret i 9 diebz pgipi domi redibit et balneāe ressduit no frigo no calos nimios i gredias pgqz domi redierit nr labos grues i mest faciat Ceba te opns cib no faciat crapula hic fiet melius hed ho dictū sit diuitibz Paupes facient id qd facere possint superi reliquid qt gplebunt

Legi Sancti eciā opnd vite i termis balneauert sic sctū verena i puntiato balneo Johs ewangelista eciā termas ntlud pergit Sancti gralls cū suis sctis.

Castein at auri minera dut doctos a balneo ecs et subtili sulfure q paru ferat e calida valde Ex balneāre horaz hyemis qo i fra qz dies balneant hoes vsqz corpz viscosa et pigbe sit pgea homo rubet i cute valde et debet fit ita qod apentu edendi et bibendi destrin gda i zbz a zbz diebz ex balneo p calos no pat nlli morari i isto balneo iaq e i loco turbato no ameno inf medeo claudi vz magats i podagra eggos a frigidis fluxibz reddit mlies vules Dt hartheb ex sua pba qd arsenic ecs aliqd adsit ut cbit qr qd ibi valde subito moriunt et egri fiunt et q inordinate stant et no p peray Omnis si dieb post astud balneū bn se vigat et si labos Calide no vz et marre qr e cicat balsfacit Qz eca tra prim amisisti sitim vade ad castein ita eciā et sitim facit Ista aqua bibi calida aut frigida nemine offendit qntitidie bibat Sz vo valeat nescio Sic vtali pclamar balneū de boreto sic alemonia illa termā int omes almonie famat e ita p clamata qr dr Sancta terra. Rapts anno 1491 lune dij pg indica

Quis balneat hors dicere qd reticeris qd plz qd bz mix exigencia Ego cedo q no sit doctor q possit dicere i ista terma numero dto horaz ego nisi psedeas que recedere hors balniauerd Et noui vnū decrepitū q prediū annū balneauit illum et hoc facto bn sanus redijt opus e go ut artetic dico balneant videat go balneūd

Docto anteij

fecit ipsa sternutacionem balneum ut fecalis fuit post pigricias et florum cansuit inspiratum lb. j
lauribaccarum post torrefactas et tunc grossomodo contusas iste ad aliam partem sacculi ad inspirandum
lb. j sulfuris et tantum salis in sacculo contineatur illius sotij super quem sedit in balneo et ante
pectinem applicet bullit cum sacculo ad balneo ego feci ad imponendum etiam [illegible]
qualiter 3bus vel 4or diebus venter tumescit et cum bono [illegible] si ita cum de balneo continuando

Aliud balneum artificiale in debilitate membrorum potest fieri sacculi duo in amplitudine
palme et longitudine palme unius et medie inpleantur herbe ca. anni (?) operante et lb. j
aluminis lb. ij sulfuris et lb. iij grosso modo grossa herbes aliquando tonsis et laceratis
ordeo misce et in duos sacculos concludantur



Vermiglioli, Pietro, fl. 1480.
De pulsibus. [Perugia, H.M., not before February 5, 1480]
24ff. 29cm. 2°.
Rubricated. Copious manuscript marginal annotations.
Binding: modern blue morocco, by E.A. Enders, Munich.
Provenance: Harvey Cushing.
Reichling 1418 (the Yale copy has leaf 1, blank and genuine); Klebs 1026.1.